

**KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE
KADIN SIĞINMA EVLERİ OLGUSU**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mimar Ceyda ALPAGO
502031010**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 8 Mayıs 2006
Tezin Savunulduğu Tarih : 12 Haziran 2006**

**Tez Danışmanı : Y.Doç.Dr. Hülya ARI
Diğer Jüri Üyeleri Prof.Dr. Nur ESİN (İ.T.Ü.)
Y.Doç.Dr. Funda YİRMİBEŞOĞLU (İ.T.Ü.)**

HAZİRAN 2006

ÖNSÖZ

Güldünya'nın Anısına...

“Dünyada şiddete maruz kalan tüm kadınlar, aslında aynı ülkede yaşar. Bu ülkenin sokaklarında, yara izlerini örtmek için makyaj yapmış kadınlar dolaşır. Sokakta karşılaşan her kadın, kendinden bilir o boyanın altında ne olduğunu. Bu maskeye sadece bu ülkenin çorak topraklarında yetişen erkekler kanar. Bu erkekler yaralar açar, yaraları kapatmak için yapılan makyaja tapar. Erkeklerin arasında, bir kadının yaraları tekrar tekrar böyle kanar. Bu ülkede sokağa çıkabilen kadınlar, her akşamüstü karanlık çökmeden eski bir oyunu oynar, Güldünya. Hava kararmadan eve dönme oyununu herkes çocukluğunda öğrenir, ama sadece kız çocukları hayat boyu oynamaya devam eder. Oyunun kuralları, hileleri, müzik kesildiğinde sandalyeye oturma oyununu hatırlatır. Müzik kapandığında, hava karardığında açıkta kalınmamalıdır. Müzik kesildiğinde oturmaya hazır olmak için nasıl bir sandalyeye yaklaşılr, etrafında oyalanılrısa, kadınlar da havanın kararacağını anladıklarında apar topar evlerinin olduğu mahalleye döner. Kadınlar aceleci adımları müziğe uymadığı için durdurulamaz. Mahalleden ayrılmayıp oyunbozanlık yapanlar suçlanamaz. Kadınlar bu oyunu karanlıktan korktukları için oynamaz, Güldünya. Işık kapatıldı; sokaklar karanlık şimdi. Eve dönemeyen kadının yarın daha çok makyaj yapması gerekecek.”(Kızmaz, 2006)

Tezin yürütülmesi ve tamamlanması sürecinde, sonsuz katkı ve yardımlarını esirgemeyen yüksek lisans tez danışmanım Sn. Y. Doç. Dr. Hülya Arı'ya, sığınma evleri konusunda engin bilgilerini benimle paylaşan, Kadın Aile ve Sosyal Hizmetlerden Sorumlu Devlet Eski Bakanı Sn. Önay Alpago'ya, İstanbul SHÇEK eski İl Müdürü, Şişli Belediyesi Başkan Yardımcısı Sn. Kahraman Eroğlu'na, Kadıköy Belediyesi Başkan Yardımcısı Sn. İnci Beşpınar'a, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'na, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'ne ve Bursa Yenişehir Belediyesi'ne, desteklerini hep yanımda hissettiğim aileme ve bu süreçte, bana her konuda hoşgörüyüyle yaklaşan sevgili eşime çok teşekkür ederim.

Mayıs 2006

Ceyda ALPAGO

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problemin Alanı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları	2
1.4. Araştırmanın Yöntemi	3
2. TARİHSEL SÜREÇTE KADIN	5
2.1. Aydınlanma Çağı Öncesine Türklerde ve Dünyada Kadın	6
2.1.1. Dünya’da Aydınlanma Çağı Öncesinde Kadın	6
2.1.2. Türkler’de Aydınlanma Çağı Öncesinde Kadın	8
2.2. Aydınlanma Çağı ve Sonrasında Türklerde ve Dünyada Kadın	10
2.2.1. Dünya’da Aydınlanma Çağı ve Sonrasında Kadın	10
2.2.2. Türkler’de Aydınlanma Çağı ve Sonrasında Kadın	13
2.3. Cumhuriyet Döneminde Kadın	17
2.4. Bölüm Sonucu	22
3. KADIN VE ŞİDDET	23
3.1. Şiddet Kavramı.	23
3.1.1. Şiddetin Türleri ve Şiddete Etki Eden Faktörler	25
3.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet	27
3.2.1. Dünyada Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Gösterir İstatistiksel Veriler	30
3.2.2. Dünyada Eşit Haklar Elde Etmeye ve Şiddeti Durdurmaya Yönelik Kadın Hareketi	31
3.2.3. Dünyada Kadın Haklarını Korumaya Yönelik Hukuksal Düzenlemeler	32
3.2.4. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Gösterir İstatistiksel Veriler	34
3.2.5. Türkiye’de Eşit Haklar Elde Etmeye ve Şiddeti Durdurmaya Yönelik Kadın Hareketi	36
3.2.6. Türkiye’de Kadın Haklarını Korumaya Yönelik Hukuksal Düzenlemeler	36
3.2.6.1. Cedaw	39
3.2.6.2. Avrupa Birliği Topluluk Programları	40
3.2.6.3. Yeni Türk Ceza Kanunu, Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Belediyeler Yasası	44
3.3. Bölüm Sonucu	48

4. KADIN SİĞINMA EVLERİ	50
4.1. Sığınağın Tanımı ve Önemi	50
4.2. Sığınmak Çeşitleri	52
4.3. Sığınağa Kabul Edilme Koşulları ve Nedenleri	55
4.4. Sığınma Evinde Kalma Süresi	56
4.5. Sığınma Evinde Uyulması Gereken Kurallar	57
4.6. Sığınma Evinin Özellikleri	58
4.7. Bölüm Sonucu	60
5. KADIN SİĞINMA EVİ ÖRNEKLERİ	62
5.1. Dünyadaki Kadın Sığınma Evlerinden Örnekler	62
5.1.1. Sığınma Evinde Yaşam ve Mekansal Özellikler	63
5.1.2. Sığınma Evinden Sonraki Aşama	74
5.1.3. Kadın Sığınma Evi Projesi Örneği	75
5.2. Türkiye’deki Kadın Sığınma Evlerinden Örnekler	77
5.2.1. Sığınma Evinde Yaşam ve Mekansal Özellikler	77
5.2.1.1 Bahçelievler Kadın Sığınma Evi	77
5.2.1.2 Kartal Kadın Sığınma Evi	79
5.2.1.3 Kadıköy Kadın Sığınma Evi	81
5.2.1.4 Küçükçekmece Kadın Sığınma Evi	83
5.2.1.5.Mor Çatı Kadın Sığınma Evi	85
5.2.2. Sığınma Evi Olarak Tasarlanmış Projeler	86
5.2.2.1 Bahçelievler Kız Yurdu	87
5.2.2.2 Bursa Yıldırım Belediyesi Kadın Sığınma Evi	88
5.2.2.3 Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Kadın Sığınma Evi	90
5.2.2.4 Çanakkale Bafra Belediyesi Kadın Sığınma Ev	91
5.3. Bulgular ve Değerlendirme	93
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	99
KAYNAKLAR	109
EKLER	112
ÖZGEÇMİŞ	139

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 2.1 Tarihsel Süreçte Dünyada Oluşan Büyük Hareketler.....	5
Tablo 2.2 1998’de Ülkeler İtibariyle Kadın-Erkek Başına Milli Gelir.....	13
Tablo 3.1 Toplumda Aile İçi Şiddetin Cinsiyete Göre Farklılaşan Nedenleri.	34
Tablo 3.2 AB üyeleri ve Aday Ülkelerdeki Sığınma Evlerinde Kalacak Yer.. Durumu.....	46

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 2.1	: Alışveriş Yapan Osmanlı Kadını.....	15
Şekil 2.2	: Haremde Kitap Okuyan Osmanlı Kadını	15
Şekil 2.3	: Yedigün Dergisi Kapağı.....	20
Şekil 5.1	: Avustralya, Jireh House.....	64
Şekil 5.2	: Kanada, Ann Elmore Sığınma Evi.....	64
Şekil 5.3	: Sığınma Evi, Kanada.....	64
Şekil 5.4	: Sığınma Evi, Kanada	64
Şekil 5.5	: Sığınma Evi, Kanada	65
Şekil 5.6	: Kanada Haldimand-Norfolk Sığınma Evi.....	65
Şekil 5.7	: Kanada Halton W. Place.....	65
Şekil 5.8	: Meksika Casa Peregrina.....	66
Şekil 5.9	: Ohio, YWCA.....	66
Şekil 5.10	: Kanada, Halton W. Place.....	66
Şekil 5.11	: Kanada, Ann Elmore Sığınma Evi.....	66
Şekil 5.12	: Ohio, YWCA.....	67
Şekil 5.13	: Berlin Bora Kadın Sığınma Evi	67
Şekil 5.14	: Sığınma Evi, Kanada	67
Şekil 5.15	: Carolina, Mitchell, K. Sığınma Evi.....	67
Şekil 5.16	: Carolina, Mitchell, K. Sığınma Evi.....	68
Şekil 5.17	: Ohio, YWCA.....	68
Şekil 5.18	: Kanada, Ann Elmore Sığınma Evi.....	68
Şekil 5.19	: Kanada, Halton W. Place.....	68
Şekil 5.20	: Ohio, YWCA.....	69
Şekil 5.21	: Avustralya, Jireh House.....	69
Şekil 5.22	: Sığınma Evi, Kanada.....	69
Şekil 5.23	: Kanada Haldimand-Norfolk Sığınma Evi.....	69
Şekil 5.24	: Sığınma Evi, Kanada.....	70
Şekil 5.25	: Avustralya, Jireh House.....	71
Şekil 5.26	: Sığınma Evi, Kanada.....	71
Şekil 5.27	: Avustralya, Jireh House.....	72
Şekil 5.28	: Kanada, Halton W. Place.....	72
Şekil 5.29	: Avustralya, Jireh House.....	72
Şekil 5.30	: Sığınma Evi, Kanada.....	73
Şekil 5.31	: Kanada, Ann Elmore Sığınma Evi.....	73
Şekil 5.32	: Sığınma Evi, Kanada.....	74
Şekil 5.33	: G.Evi, NC.....	75
Şekil 5.34	: S. Evi Projesi Gör.....	75
Şekil 5.35	: S. Evi Projesi Plan.....	76
Şekil 5.36	: S. Evi Projesi Plan.....	76
Şekil 5.37	: Bahçelievler Kadın Sığınma Evi Planı.....	79
Şekil 5.38	: Kartal Kadın Sığınma Evi Planı.....	80
Şekil 5.39	: Kadıköy Kadın Sığınma Evi Mekansal İlişki Grafiği	83

Şekil 5.40	: Küçükçekmece Kadın Sığınma Evi Mekansal İlişki Grafiği	84
Şekil 5.41	: Morçatı Kadın Sığınma Evi Mekansal İlişki Grafiği.....	86
Şekil 5.42	: Bahçelievler Kız Yurdu Mekansal İlişki Grafiği.....	88
Şekil 5.43	: Bursa Yıldırım Belediyesi Mekansal İlişki Grafiği, Üç Boyutlu ve Gerçek Görünüşleri.....	89
Şekil 5.44	: Eskişehir Tepebaşı Bel. Mekansal İlişki Grafiği ve Üç Boyutlu Görünüşü.....	91
Şekil 5.45	: Çanakkale Bafra Bel. Kadın Sığınma Evi Üç Boyutlu Görünüşleri....	92
Şekil 5.46	: Çanakkale Bafra Bel. Aşevi Katı Üç Boyutlu Görünüşleri.....	93
Şekil 5.47	: Çanakkale Bafra Bel. Aşevi-Yaşlı Evi- Sığınma evi Dış Görünüşü....	93

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE KADIN SIĞINMA EVLERİ OLGUSU

ÖZET

Günümüzde hayatın her alanında ortaya çıkan şiddet kavramı, toplumun en küçük birimi olan aile içinde de meydana gelmektedir. Önceleri aile içinde olağan karşılanan kadına yönelik şiddet, 20. yüzyılın son yarısında konuşulup tartışılmaya başlanmış ve bunun bir insan hakları ihlali olduğu kabul görmüştür. Bu doğrultuda kadın haklarını korumaya ve aile içinde şiddeti önlemeye yönelik ulusal ve uluslararası anlaşmalar, kanunlar ortaya çıkmıştır. Kadını koruma amaçlı ortaya çıkan kanunlar, kadını şiddet gördüğü kişiden uzaklaştırmayı, ondan korumayı amaçlamaktadır. Şiddet görmüş kadınları korumak için “sığınma evleri” kavramı ortaya çıkmaktadır. Daha önceleri şiddet gördüğü kişiden uzaklaşan kadınlar için, gönüllüler tarafından açılan bu evler, kanunların kabulünden sonra bir standarta oturtulmuştur. Kadınların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik fonksiyonların; psikolojik destek, mali destek, avukatlık desteği, çocuğuyla birlikte kalabileceği oda, sağlık hizmeti gibi birarada olduğu özelleşmiş yapılara dönüşmüştür.

Çalışma, kadının toplumsal statüsünü aydınlanma çağı öncesinde ve sonrasında incelemekte, aile içinde meydana gelen şiddet kavramını dünyadan ve Türkiye’den istatistiksel veriler vererek ortaya koymaktadır. Türkiye’de de kadınlara eşit, hak ve özgürlükler sağlamasının beklendiği yasalar doğrultusunda, şiddete maruz kalan kadınların barınmalarını sağlayacak kadın sığınma evi olgusu, çalışma kapsamında incelenmektedir. Türkiye’den ve dünyadan ulaşılabilen örneklerin yanısıra, hazırlanmış ve yürürlükte bulunan yönetmelikler ve konuya ilişkin araştırmalara da yer verilmektedir.

Kadın sığınma evlerinin, nicelik olarak yetersizlikleri saptanmış olup, mekansal özellikleri ve niteliklerine ilişkin bulgular değerlendirilmektedir. İşleyişi ile ilgili öneriler geliştirilerek, sığınma evinin, belli sürelerde değişen kullanıcı gereksinimleri ve fiziksel yetersizlikleri de gözönüne alınarak, değişebilir, dönüşebilir nitelikte olmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.

VIOLENCE AGAINST WOMAN AND WOMEN'S SHELTER FACT

SUMMARY

Today as violence appears in every stage of our life, it is also seen in the smallest unit of the community as known as “family” This in-house terror is called “Domestic Violence”

Ages ago, the violence against women was acceptable as normal in the family, the issue of violence against women had begun to be discussed about in the second half of the 20th century and was agreed to be against human rights.

Therefore, national and international agreements and law have appeared in order to protect women and women rights and to prevent domestic violence.

New Laws has come to force , intent to protect women, aim to protect and keep away from whom she was exposed violence. “Shelter Home” concept is raised to protect women who are exposed to violence. Shelter homes were opened by volunteers to keep women away from the violence, then afterwards stood on a standart after the acceptance of the laws.

They turned into special non profit residences by providing support, including emergency shelter to victims of domestic violence; psychological support, financial support, education and advocacy; , room to stay with her children, health service, and to promote community awareness. This study is analyzing the women's social status before and after the intellectual age, pointing out the domestic violence concept with the statistical data worldwide and of Turkey.

The most common type of violence occurs in the society, appears as a domestic and especially against women, is studied over the national and international agreement Throughout this research, women's shelter fact is being studied for women who have been suffered from domestic violence, with the expected law which will provide equal rights and freedom towards women is also expected in Turkey as well. With samples across Turkey and worldwide, prepared and ongoing regulations and related researches are also taken place. Women shelters' quantitive insufficiency has

been determined, and residential features and quality issues are being evaluated. It has been concluded that, the shelter should be modular and convertible regarding to the changes in user needs and physical incapacities.

1.GİRİŞ

1.1 Problem Alanı

Şiddet kavramı 21. yüzyılın en çok tartışılan konularından biri olmuştur. Günümüzde sokakta, okulda, işte ya da aile içinde görülen şiddet, engellenemez bir hal almaktadır. Toplumun en küçük birimi olan ailede görülen şiddetin, büyük bir kısmının kadına yönelik olduğu bilinmektedir. Toplumsal alanda görünür olan, ancak gelir düzeyi olarak erkeğe bağımlı kalan kadın, evini terk edip kendine yeni bir yaşam kuramamaktadır. Kadın sığınma evleri, kadına başını sokabileceği, bir müddet dinlenip, hayatını düzenleyebileceği bir korunak görevi görmektedir. Kadına karşı aile içi şiddeti önlemeye yönelik yapılan uluslararası anlaşmaları imzalayan Türkiye'nin, 2005 yılında onayladığı belediyeler yasasında “tüm büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50.000'i geçen belediyeler sığınma evi açar” maddesi yer almaktadır. Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde, Türkiye, katıldığı programlarda şiddeti önleyeceğine, sığınma evi sayısını arttıracığına dair sözler vermektedir. TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nce gönderilen 24.11.2005 tarihli yazıda, “ülkemizde 14 adet Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne, 2 ilimizde valiliklere, bir ilimizde de belediyeye bağlı olarak faaliyet gösteren 17 adet kadın konuk evi bulunmaktadır” denilmektedir (EK A). Bu sayı, kadına yönelik şiddetin yüksek oranda görüldüğü Türkiye için yetersizdir. Türkiye Cumhuriyeti'nin çıkarmış olduğu “belediyeler yasası”na göre, kadın sığınma evleri sayısı arttırılacaktır. Ancak sığınma evleri tasarımı ile ilgili yönetmelikler yetersiz bulunmuştur. Sığınma evleri tasarımı ile ilgili bir başka sorun, bu evlerin mevcut binaların dönüştürülmesiyle oluşturulmak istenmesidir. Genelde belediyelere, gönüllü kuruluşlara ya da Sosyal Hizmetlere bağışlanan evler, içinde yapılan ufak değişikliklerle sığınma evi olarak kullanılmaya başlanmaktadır. Ancak hem mimari anlamda yeterli bilginin bulunmaması, hem maddi yetersizlikler, hem de mevcut binaların yanlış dönüştürülmesiyle, sığınma evleri gerek nicelik, gerekse nitelik olarak gereksinmelere cevap verememektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Günümüzde hem dünyada, hem de Türkiye’de, güncelliği sürekli olarak korunan, kadına yönelik şiddet konusu, ulusal ve uluslararası platformlarda tartışılmakta ve bu konuda önlemler alınmaktadır. Kadına yönelik şiddeti engelleme ve kadına eşit haklar verme konusu, Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde olan Türkiye’nin yerine getirmesi zorunlu olan bir durum halini almıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin bu konuda aldığı önlemler ve çıkardığı yasalar sonucunda, ülkemizde yeni kadın sığınma evleri açılmaktadır. Çalışma, hukuksal düzenlemeler sayesinde açılacak sığınma evleri ile ilgili mekansal bilgilere ulaşarak, bir sığınma evinde olması gereken fonksiyonları ve kullanıcı-mekan ilişkisini, Türkiye ve dünyada mevcut kadın sığınma evlerini, kullanıcı-mekan ilişkisi ve fonksiyonel özellikler bağlamında inceleyerek, yapılan anlaşmalar, katılınan programlar paralelinde, ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu bağlamda, öncelikle, kadının tarihsel süreçteki konumunu görmeyi amaçlamaktadır. Kadın ve şiddet başlığı, şiddet kavramını irdeleyip, aile içinde kadına yöneldiği durumları, ortaya çıkış sebeplerini, şiddete etki eden faktörleri, dünya ve Türkiye’deki mevcut durumu, istatistiksel verileri ve aile içinde şiddeti önlemeye yönelik kadın hareketleri ve hukuksal önlemleri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.3 Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Tez, tüm toplumları uzaktan ya da yakından etkileyen değişimlerin olduğu aydınlanma çağını kırılma noktası kabul eder. Bu kapsamda, aydınlanma çağı öncesinde ve sonrasında, dünyada ve Türkiye’deki “kadının statüsel durumunu” inceler.

Kadın ve şiddet başlığı içerisinde, öncelikle şiddetin tanımını yapan çalışma, şiddete etki eden faktörleri, şiddetin türlerini ve aile içi şiddeti açıklar. Bu bağlamda dünyada ve Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin boyutlarını ortaya koyan istatistiksel verileri çalışma kapsamına alır. 20.yy da ortaya çıkan kadın hareketleri ve sonucunda oluşan hukuksal önlemlerle günümüze taşınan çalışma, dünyada alınmış hukuksal önlemleri incelerken, Türkiye ile yapılan uluslararası anlaşmalar çevresinde odaklanır ve bu anlaşmalar paralelinde değişen Türkiye Cumhuriyeti yasalarını inceler. Türkiye’nin çıkardığı belediyeler yasası kapsamında ortaya çıkan sonuç

Türkiye’de yeni sığınma evlerinin açılması yönündedir. Bu doğrultuda, çalışma, tüm Türkiye’deki ve ulaşabildiği yurtdışındaki sığınma evlerini incelemeyi ve burada kalan kadınlara, mekanla ilgili anketler yapmayı öngörmüştür. Ancak sığınma evlerinin adresleri gizli olması ve bazı sığınma evlerinde ziyaret yasağı bulunması sebebiyle (EK B), Türkiye ölçeğindeki tüm sığınma evlerine ulaşmak mümkün olmamıştır. Kadın sığınma evleri, tek bir birime bağlı değildir. Ancak İstanbul’daki örneklerin tümü mevcut yapıların dönüştürülmesiyle oluşturulmuştur. Kabul edilen yeni yasalar gereği sığınma evi olarak kullanılmak üzere inşaa edilen bir bina söz konusu değildir. Çalışma, bu sebeple ulaşabildiği ,Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, Bursa Yenişehir Belediyesi ve Çanakkale Bafra Belediyesine ait sığınma evi projelerine de yer vermiştir. Bu projeler, mimarlar tarafından tasarlanmış ve 2006 yılında inşaa edilmeye başlanmıştır. Yurtdışı örnekleri için yapılan başvurular sonucunda, internet sitelerindeki mevcut fotoğraflara ulaşılmıştır. Türkiye’deki kadın sığınma evleri, kalmak için başvuran kadın sayısına oranla çok yetersizdir. Burada kalabilen kadınlar kendilerini şanslı hissetmektedir. Dolayısıyla mekanın kullanımı ile ilgili sorulan sorulara, mekanla ilgili hiçbir şikayetleri olmadığını, evlerin çok kullanışlı olduğunu savunan kullanıcılara bu yönde bir anket yapmanın objektif bir sonuç vermeyeceğine karar verilmiştir.

Çalışma, elindeki yurtdışı kadın sığınma evleri fotoğrafları, Türkiye’de ulaştığı örnekler, sığınma evinde kadınlar ve idaricilerle yapılan görüşmeler kapsamında araştırmayı tamamlamayı planlar.

1.4 Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada tümevarımcı bir yöntem öngörülmüştür. Öncelikle veri toplayıp, mevcut duruma yönelik durum değerlendirmesi yapılması amaçlanmıştır. Kadın sığınma evlerinin, kadının toplumsal statüsündeki düşüklük ve gördüğü şiddet sebebiyle ortaya çıktığı düşünülmektedir. Birinci bölümde, kadının toplumsal hayattaki statüsel durumu incelenmekte, tarihsel süreç boyunca dünya ve Türkiye’de olan değişiklikler ve bu değişikliklerin kadın üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. Bu araştırma esnasında, aydınlanma çağı, içinde barındırdığı özgürlükçü ve yenilikçi hareketler, kırılma noktası olarak kabul edilmektedir. Çalışma, birinci bölümü, aydınlanma çağı öncesinde ve sonrasında kadının toplumsal hayattaki durumu olarak ikiye ayırmakta ve her iki zaman dilimindeki kadını incelenmektedir. İkinci bölümde,

şiddet kavramı ve kadına yönelik aile içi şiddet konusu, literatürel bilgiler kapsamında incelenmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, sığınma evleri özellikleri incelenmekte, bu doğrultuda mevcut yönetmeliklerden ve yazılı kaynaklardan yararlanılmaktadır.

Dördüncü bölümde, dünyada ve Türkiye’de mevcut olan kadın sığınma evleri örneklerine yer verilmektedir. Dünya örnekleri, internet üzerinden yapılan araştırma ve yazışmalarla elde edilirken, Türkiye’deki mevcut sığınma evleri bilgileri, evlere yapılan ziyaretler ve burada yapılan görüşmeler sayesinde elde edilmektedir.

Bu çerçevede, kadın sığınma evi kriterleri adına, dünya ve Türkiye’deki yönetmeliklerden, literatürden, sığınma evlerinde yapılan görüşmelerden çıkarılan analizle, mevcut sığınma evleri incelenip değerlendirilmektedir.

2. TARİHSEL SÜREÇTE KADIN

Kadın figürü insanlığın başladığı ilk günden beri varlığını sürdürmektedir. Statüsü zamana ve mekana göre çokça değişen “kadın”, eş zamanlarda ve eş mekanlarda bile farklı hallerde bulunmaktadır. Kadının toplum içindeki durumu, statüsü, erken dönemden günümüze, dünyayı etkileyen her türlü olayla yeniden irdelenmiş ve günün politik ya da sosyolojik söylemine uygun bir “kadın hali” yaratılmıştır. Yaratılan ‘kadın hali’ yine o dönemdeki erkeklerin karar verdiği bir durumdur. Kadının aileyle olan ilişkisi, ailenin toplumdaki durumu da kadının statüsüne göre kabuk değiştirmiştir.

Tablo 2.1: Tarihsel Süreçte Dünyada Oluşan Büyük Hareketler

OSMANLI VE SONRASINDA TÜRKİYE'DE DURUM	0	DUNYA'DA DURUM
Türklerin İslamiyeti kabulü	3.yy	ANTİK ÇAĞ
	5.yy	Batı Roma İmparatorluğunun yıkılışı
Osmanlı Devletinin Kuruluşu	8.yy	
Bizans'a karşı genişleme	13.yy	Avrupa'da ateşli silah kullanımı
	14.yy	Avrupa'da yüzyıl savaşları Engizisyon mahkemeleri
Istanbul'un fethi Doguda iktidar sahibi	15.yy	Avrupa'da ekonomik sıkıntı
Fransa'ya verilen kapitilasyonlar	16.yy	Büyük coğrafi keşifler Yeni ülke kavramı Somurgencilik anlayışı Ticaret yolları yer değiştirdi
	17.yy	Büyük sınırlarla köylüler arasında uçurum
DURAKLAMA DÖNEMİ		RONESANS (ÖZGÜRLÜK)
Lale Devri		ENDÜSTRİ DEVRİMİ FRANSIZ İHTİLALİ
GERİLEME DÖNEMİ İslahat cabaları Nizam-i Cedid Vaka-i Hayriye	18.yy	AYDINLANMA ÇAĞI İnsan Hakları Bildirisi Bilimde büyük gelişmeler Milliyetçiliğin ortaya çıkması
TANZİMAT DÖNEMİ I. Mesrutiyet Tanzimat II. Mesrutiyet	19.yy	KAPİTALİZM Sermaye temel üretim aracı SOSYALİZM Marksist felsefe
Kurtuluş Savaşı	20.yy	BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI Almanya'da Nazizm İtalya'da Fasizm Birleşmiş Milletlerin kurulması
CUMHURİYET DÖNEMİ		İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

Aydınlanma çağıyla birlikte yenilikçi ve özgürlükçü hareketler kendini göstermeye başlar (Tablo 2.1). Önceki dönemlerde, kadının statüsü bulunduğu topluma, geleneklere, kültüre ve dine göre değişiklik göstermektedir. Aydınlanma çağı ve sonrasında kadının statüsü önce Avrupa’da, ardından da tüm dünyada konuşulan , tartışılan, ortak bir sorun olur. Çalışma kapsamında, kadının toplumdaki statüsü, aydınlanma çağı öncesi ve sonrası olarak ele alınırken, özellikle 18.yy’dan itibaren Türkiye ve dünyadaki kadına odaklanılarak, Türk kadını için büyük önem taşıyan Cumhuriyet dönemi ayrıca ele alınmaktadır.

2.1 Aydınlanma Çağı Öncesinde Türklerde ve Dünyada Kadın

2.1.1 Dünya’da Aydınlanma Çağı Öncesinde Kadın

Milattan Önceki toplumlarda kadını sosyal hayatın içinde üretici rolüyle görmek mümkündür. Kadının statüsü, üretme vasfının özelliğine göre şekil değiştirmiştir. Önceleri avcılık yapan erkek, avlanmak için evden uzaklaştığında kadın ev-sosyal hayatta tek söz sahibi, karar verici konumdadır. Sonraları, toprağı işlemeyi öğrenen kadın, erkeğin yapması gereken avlanma işini de onun sırtından almıştır. Kılıç (2000), bu durumu erkeğin yükselişi olarak görür. Ona göre erkeğin yükselişi, en önemli beceri ve güvencesi olan avcılığı yitirmesiyle başlamıştır. Bunun ana etmenleri ise gerek kırsal yaşamında, gerekse gelişmiş tarımsal koşullarda sürekli bir yiyecek kaynağının ortaya çıkmasıdır. Tarımsal etkinlikleri tümüyle elinde tutan kadın, kendi yarattığı bu koşullar sayesinde kendinin kurbanı olmuştur.

Kadınlar farklı toplumlarda farklı statülerdedir. Çoğunlukla erkek, avlanma ve kabileyi ya da topluluğu koruma görevindedir. Bu, onun “fiziksel özelliklerinin” yarattığı bir durumdur. Hamit (2001), kadının eski kavimlerdeki konumundan söz ederken; bazı ilkel kabilelerde kadının ortak bir meta olduğuna değinmektedir. Bir baba ve anneden oluşan aile yapısı yoktur. Her erkek istediği her kadınla birlikte olabilmektedir. Çocuklar soylarını annelerinden alırlar. Timur (1972)’un “en yalın aile karı koca ve çocuklardan oluşandır” dediği “aile” burada şekil değiştirmiştir. Aile tüm erkek, kadın ve çocuklardan oluşmaktadır. Erkekler onları savunma için birleşirler. Kabile ikiye bölünmüş durumdadır. Fiziksel özellikleri yönüyle kadınlardan farklı olan erkekler, kabileyi koruma ile yükümlüyken, kadınlar doğurganlıkları sebebiyle, çocuğa bakma, onu yetiştirme gibi görevleri üstlenmiştir. Kadının doğurganlığı, ona hareket kısıtlılığı getirmektedir. İş

bölümlerinin, milattan önce belirlenmesinde kadın erkek arasındaki fiziki farklılıklar rol oynamaktadır.

Dostoğlu (2005), batı düşüncesinde doğanın kadınsı, kültürün erkeksi özelliklerle özdeşleştirilmesi ve doğa kültür ikileminin özünde doğayı kontrol etmeyi hedefleyen bir güç ilişkisini barındırması süreciyle örtüşmekte olduğundan söz etmektedir. Kadın doğurganlığı, toprağı sürebilmesi, çocuğı 9 ay karnında taşımak zorunda kalması gibi sebeplerle hep toprağı bağımlı olacaktır. MÖ 3000 yıllarında Orta Doğıdaki kentsel devrim sırasında gerçekleşen toplumsal işbölümünde, aile içinde ve dışında kadına pasif, erkeğı ise yaratıcı bir rol uygun görölmektedir.

Atmaca (2006); kadının tarihsel süreçteki durumunu incelerken, MÖ 3500-3000 yılları arasında Mezopotamya’da ilk kentsel toplulukların ortaya çıkması ve bunların giderek kent devletlerine dönüşmeleriyle aşağı yukarı aynı zamanlarda, yazınında keşfedildiğini hatırlatır. Kent devletlerinin gelişmesi, bunların kendi aralarında egemenlik mücadelelerine ve askeri rekabete yol açar. Bu durum, erkek egemenliğini güçlendirmektedir.

Kadınların tümünün pasif roller üstlendiğini söylemek yanlış olur. Antik dönemlerden günümüze ulaşan en etkili kadın imgelerinden biri, Yunan ve Anadolu mitolojisinin önemli bir öğıesi olan korkusuz ve vahşı amazon kadınlarıdır. Farklı kaynaklarda adlarından bahsettiren amazonlara ilk değinen kaynak Homeros’un (MÖ 8-9.yy.) İlyada’sıdır (Dostoğlu,2005). Amazonlar çizilen kadın tipinden farklıdır. Genelde kadınların evlenerek soyu devam ettirmesi, erkeklerin ise savaşması beklenirken Amazonlar bunu reddetmiştir. Amazonlar genel olarak tarihte benimsenen geri plandaki kadın imajından farklıdır. Amazonlar tarih kitaplarında bir istisna olarak kalacaktır. Amazon kadınları kendilerine biçilen rolü reddederek, erkeğı ait görölen haklara sahip olurlar.

Hint toplumuna bakıldığında, bir kadının kocası öldüğü zaman kendisini de diri diri yaktığı görölmektedir. Kadının kendini ateş atması büyük bir iyiliktir. O kadın sıkıntı çekmeyecek, görevini yapmış olarak bu dünyadan gidecektir (Hamit,2001).

Amazonlardan farklı olan Hint kadınının benimsediğı düşünceye göre, kocası onun koruyucusu, ailenin reisidir. Koca olmadan kadının kendi ayakları üzerinde durması imkansızdır. Kadının sıkıntı çekmemesi için kendini ateş atması adeta bir kurtuluştur.İnsan cinsiyetlerinin ayrımının kabulüyle birlikte , kadınların uzun bir

süre sosyal konularla, politikayla, bilimle ve sanatla ilgilenmeleri uygun görülmemiştir. Onlar doğayla ilgili konuları (toprağı sürme, ekin ekme,doğum yapma vb.), erkekler ise artık avcılık ta yapma zorunlulukları olmadığı için, bu kültürel konularla ilgilenmektedir.

Roma'ya bakıldığında bir Romalı kadın, hiçbir vakit hür değildir. Doğduğu zamandan ölünceye kadar bir hakimın nezareti altında bulunur. Evlenip kadın oluncaya kadar pederine tabidir (Hamit,2001).

Atina'ya bakıldığında, kadının durumunun farklı olmadığı görülür. Ünlü Atina demokrasisi, kadınları kölelerle eşit tutar. Buradaki aile kavramında baba ya da vasi, kızı kendi istedikleri adama verebilirler. Kadın boyun eğmek zorundadır. Koca kadını değiştirmek ya da bir başkasına verme hakkına sahiptir. Kısır kadını kovmamak tanrılara karşı gelmek sayılır (Kılıç,2000).

2.1.2 Türkler'de Aydınlanma Çağı Öncesinde Kadın

Türklerin islamiyeti kabullerinden önceki yapıya bakılacak olursa, kadının erkeğin yanında olduğu görülmektedir. Eski Türk toplumlarının savaşçı yapısı, erkeği uzun süre yaşadıkları yerden uzakta tutmaktadır. Türklerin göçebe yapısı, kadını, çok fazla toprağa bağımlı yapmamaktadır. Savaş zamanı evin idaresi için gerekli olan her şeyi tedarik, yiyeceği, içeceği, giyeceği sağlamak, kadınların yapması gereken işlerdir. Savaş zamanındaki bu durum barış sürecinde de devam etmektedir. Ev ile ilgili işlerle ilgilenmek kadının görevi olarak kabul edilir. Dolayısıyla kadın, erkek başında yokken de ayakta durabilir, yaşamını sürdürebilir durumdadır. Bu da onu daha önce bahsedilen hintli kadınlardan ayırmaktadır. Burada sosyal yaşam zorunluluklarının, ekonomik yapının ortaya çıkardığı bir durum gözlenmektedir. Ailenin tüm sorumluluğu kadındadır.

Eski Türklerde toplumsal yaşama katılan kadın dinsel törenlere başkanlık yapmaktadır. Türk hükümdarları yabancı elçileri resmi kabullerinde, hükümdarların karıları “hatunlar” da toplantıya katılırlar. Aile önemli bir kurumdur. Ailenin yıkımına neden olacak davranışlar büyük suç sayılır. Örneğin, Hunlar ve Göktürk'lerde zina bu nedenle en büyük suç sayılmaktadır (Dinçkol, 1998).

Milattan sonra 3.yy'da, Türkler islamiyeti kabul ederler. Türklerin islamiyeti kabulünden sonra kadının toplumsal statüsünde değişiklikler görülmeye başlanmaktadır. Dostoğlu (2005), tarihte erkek ağırlıklı söylemin sürdürülmesini tek

tanrılı dinlerin kolaylaştırdığını söylemektedir. İslamiyet, cinselliği bir tehlike odağı olarak görmüş ve kamusal alanı erkeğin, özel alanı ise kadının yaşamlarını sürdürdükleri yerler olarak tanımlamıştır. Bu dönemden itibaren kadın “özel alana” geri çekilmek zorunda kalır. Atmaca’ya göre (2006), Venüs’le kutsallaştırılan kadın üretkenliği, tek tanrılı dinlerde cezalandırılmaktadır.

Uygurlardan kalan Kutadgu Bilig’de “zevce olan kadın ve kız çocuklarına ilişkin hükümlerin bazıları şöyledir;

“kadınları her vakit evde muhafaza et; kadının içi dışı gibi bir olmaz”,

“Yabancıyı eve sokma, kadını dışarıya çıkarma; bu kadınları dışarıda gören göz onların gönlünü çeler”

“Kadına saygı göster, ne isterse ver; evin kapısını kilitle ve eve erkek sokma”

Bu ifadeler, Müslüman Uygur hanlıklarında hakim olan yönetsel, hukuksal ve ahlaksal yapıyı yansıtmaktadır (Dinçkol,1998). İbranilerin gerek aile kuramları, gerekse kadına karşı tutumları için en önemli kaynak Kutsal Kitapları olan Tevrat’tır. Kitapta Tanrı, sıkı sıkıya tembih ettiği Adam’dan çok, doğrudan doğruya görüşme kaygısında bile bulunmadığı Nisa’yı cezalandırır: “güçlükleri ve gebeliğini kat kat arttıracaksın. Ağrı ile çocuk doğuracaksın. Ve isteğin kocana olacak. O da sana egemen olacak.” diye seslenmektedir (Kılıç,2000).

Tek tanrılı dinler, kadının toplum içindeki statüsünü belirlemede etkili rol oynamaktadır. Kadının toplumdaki soyutlanması ise yavaş yavaş oluşan bir süreçtir.

Altındal’a göre (1994), Karahanlılardan sonra İslamiyeti kabul eden Selçuk Türkleri, Anadolu’ya yeni dinlerini de getirmişlerdir. İslamiyetin etkisiyle sosyal durumu değişmeye başlayan Anadolu Türk kadını, her şeye rağmen henüz hareme kapanmamıştır. Günlük yaşamda erkeklerle beraber yer alan kadınların, evleneceği erkeği seçme, boşanma ve miras gibi hakları bulunmaktadır.

İslamiyet’in kabulünden sonra da, Fatih dönemine kadar kadınların yüzü kapalı değildir. İstanbul’un fethiyle imparatorluk haline gelen Osmanlı Devleti, İran ve Bizans saraylarının da etkisiyle eski geleneklerinden kopmaya başlar. Özellikle İstanbul gibi büyük şehirlerde, kadın giderek sosyal hayattan koparılıp hareme kapatılır. Kadının hakları elinden alınmaya başlanır, mirastaki payı azaltılan kadının mahkemedeki şahitliği de bir erkeğe karşı iki kadın şeklinde belirlenir. Sokakta hiç gözükmeyen kadın, haremde bütün gün iş işler, eviyle ve çocuğuyla ilgilenir.

Haremdeki bütün işleri cariyeler yaptığından, hangi mevkiden olursa olsun, gününün büyük kısmı örgü, dikiş, işleme ile geçiren kadının dış temasları ve okuma imkanı olmadığı için evin dışında olup bitenden habersizdir.

Önceleri erkeğinin yanında at koşturan, silah kuşanan, çocuk doğuran kadın, uzun bir süre parmaklıklar ve perdeler arkasında kalacaktır. Bu büyük şehirlerde görülmekte olan bir durumdur. Anadolu'ya bakıldığında yerleşik düzene geçen, toprağı sürüp, ekin eken kadın, eski haklarından birçoğunu kaybetmiş olmasına rağmen, hala sokaktadır. Hareme kapatılması söz konusu değildir. Ekonomik yapı, Anadolu'da , kadının duvarlar arkasına kapatılmasını engellemektedir. Kadın tarlayı sürdüğü sürece gelir elde edilebilir. Kırsal kesimdeki kadın ekonomiye katkı sağlamaktadır. Kırsal kesimde de, kadın, erkek tarafından ücretsiz işçi olarak görülmekte ve çalıştırılmaktadır. Kadın ve erkek arasındaki güçlü-zayıf dengesi toplumun her kesiminde kendini fark ettirmektedir.

2.2 Aydınlanma Çağı ve Sonrasında Dünyada ve Türkler'de Kadın

Aydınlanma Çağı, içinde barındırdığı Fransız İhtilali, endüstri devrimi, makineleşme ve bunların sonucunda doğan kapitalizm akımlarıyla, toplumları kökten etkileyen bir güce sahip olmuştur. Bu dönemde tartışılan, eşitlik, hak ve özgürlüklere kavuşma düşüncesi, kadınların toplumsal statüsünde değişiklere neden olur.

2.2.1 Dünya'da Aydınlanma Çağı ve Sonrasında Kadın

18.yy başında bilimin ilerlemesi ve yeni makinelerin icadıyla Avrupa'da endüstrileşme dönemi başlar. Kadın toplumsal hayatta kimlik kazanmaya başlamaktadır. Endüstrileşme döneminde fabrikalarda güçlü erkeklerin yerini ince parmaklı kadınlar ve kıvrak çocuklar almaya başlar. Yakın bir gelecekte toplum dişileşecektir diyen Sovyet okumuşu Aleksandr Grebovski, toplumcu kadının ekonomik kazanımlarını evliliğe karşı yeni bir hoppa davranışın temeli olarak gören Sovyet nüfus bilimcisi V. Perevedendsev, bu yenilikçi hareketlerin kadınları etkileyeceğini düşünmektedirler (Kılıç,2000). Modern ve büyük çaplı fabrikaların kurulmasıyla, kadınlar ve erkekler birlikte çalışmaya başlarlar. Büyük fabrikalar, özellikle devlet fabrikaları, yüzlerce işçi çalıştırdıklarından toplumda fabrika işi hakkındaki görüşler olumlu yönde değişir (Durakbaşı ve diğ., 1998). Ondokuzuncu yüzyıl endüstrileşme çağı, kadının işgücüne katılımı açısından bir kırılma noktasıdır. Kılıç'a (2000) göre; Makine adale gücünü vazgeçilmez bir öge olmaktan çıkardığı

ölçüde, adaleleri zayıf, vücut gelişmesi eksik, ama eklem ve organları kıvrak işçileri çalıştıran bir araç halini alır. Kadın ve çocuk emeği, makine kullanan kapitalist için aranan ilk şey olur. Emek ve emekçinin yerini alan bu güçlü araç, çok geçmeden yaş ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin işçi ailelerinin bütün üyelerini doğrudan doğruya sermayenin egemenliği altına sokarak, ücretli işçi sayısını arttırmanın bir aracı olup çıkmaktadır.

Endüstrileşme dönemi ile geniş aile dönemi kapanıp, çekirdek aileye yapısına geçilmektedir. Timur'a (1972) göre; yapısal fonksiyonel yaklaşımın vardığı sonuç, tarımsal toplumda fonksiyonel olan geniş ailenin, endüstri toplumunda işlevini kaybettiğidir ve Kongar'dan (1969) aktararak; geniş ailenin genellikle köysel ve geleneksel toplumların bir kurumu olduğunu, kişinin özgürlüğünü kısıtlayıcı ve buna bağlı olarak toplumsal gelişmeyi önleyici olduğu tezinin ileri sürüldüğünü söyler. Kişinin özgürlüğü, buna bağlı olan toplumsal gelişme sorunu ise bu tip aile tarafından çözülemediği için toplumsal gelişme sonunda, bu aile ortadan kalkma durumundadır. Çekirdek aile ister kapitalist olsun, ister sosyalist, endüstrileşmiş toplumun ürünü olarak ortaya çıkmaktadır.

Endüstrileşmenin sonucunda ortaya çıkan kapitalizm sürecinde, kadın çalıştığı halde söz sahibi olamamaktadır. “Eşit emeğe eşit ücret” uygulaması söz konusu değildir. Bu durum “kadın hareketi”nin başlamasına sebep olacaktır. Kapitalist toplumda değeri para belirlemektedir.

Tekeli'de (1982), kadının para ekonomisinin dışında kalan bir toplumu oluşturmasını emeklerinin parasal olarak bir değer taşınamamasına, dolayısıyla değersiz olmasına, giderek emek olarak bile kabul edilmemesine yol açacaktır, diye açıklamaktadır.

Kadın en başta doğuracağı bebeğini dokuz aydan çok karnında taşımak ve doğurduktan sonra da ona uzun bir süre bakmak zorunda kaldığı için, ev öksesinden kurtulamamıştır. Hiçbir anamalcı (kapitalist) toplum, kadını tümüyle aptallaştıran ev ve mutfak işini, onun sırtından alabilmiş değildir (Kılıç,2000).

Üst ve orta sınıf kadına bakıldığında durum farklıdır. İngiltere’de kraliçe Victoria döneminde (1837-1901) orta ve üst sınıf kadınından beklentiler arasında evli olmak, çocuk doğurmak, zamanını evde geçirmek, ev işleri yapmak ve kadınlarla arkadaşlık kurmak gibi özellikler bulunmaktadır (Dostoğlu, 2005).Endüstri devriminin ortaya çıkardığı işçi sınıfının sefalet içinde yaşaması, yeni toplumsal düzen arayışlarını yaratmıştır. Bu dönemde kişi başına düşen gelir oranı yükselmiş olsa da, gelir artışı

dengelesiz dağılmıştır. Fakirle zenginin arasındaki fark uçuruma dönüşmüştür. Sosyalizm düşüncesinde herkese eşit haklar verme fikri doğmuştur. Sosyalist düşünce işçi sınıfından büyük destek almaya başlamakta ve yayılmaktadır. Bu düşünce, erkeklerle bir türlü eşit haklara ve gelire sahip olamayan kadınlar için de etkili olmuştur. Lenin Uluslararası Kadın Gününde yaptığı bir konuşmasında; kadınlar politikaya çekilmeksizin yığınlar politikaya katılamaz der. Ona göre, insan soyunun kadın yarısı, kapitalizm koşullarında iki kat ezilmiştir. İşçi ve köylü kadınlar sermaye tarafından ezilirler. Kadının tam ve gerçekten kurtulması için, “ev köleliği”nden kurtulması için yol, kadının ev ekonomisinin küçük ayrıntılarından toplumsallaştırılmış büyük ev ekonomisine geçmesiyle ve yalnızca böylelikle açılır (Yarkin, 1996). Bir başka konuşmasında ise; kadının bütün zamanı yalnız ev yönetimi ile geçtiği sürece, onun durumu gene sürekli daraltılmış demektir. Kadının sürekli kurtuluşu ve erkekle gerçek eşitliği için toplumsal kurumlara, kadının genel üretici işe katılmasına gereksinim vardır. O zaman kadın erkekle eşit konuma gelecektir, der (Gelen, 2002).

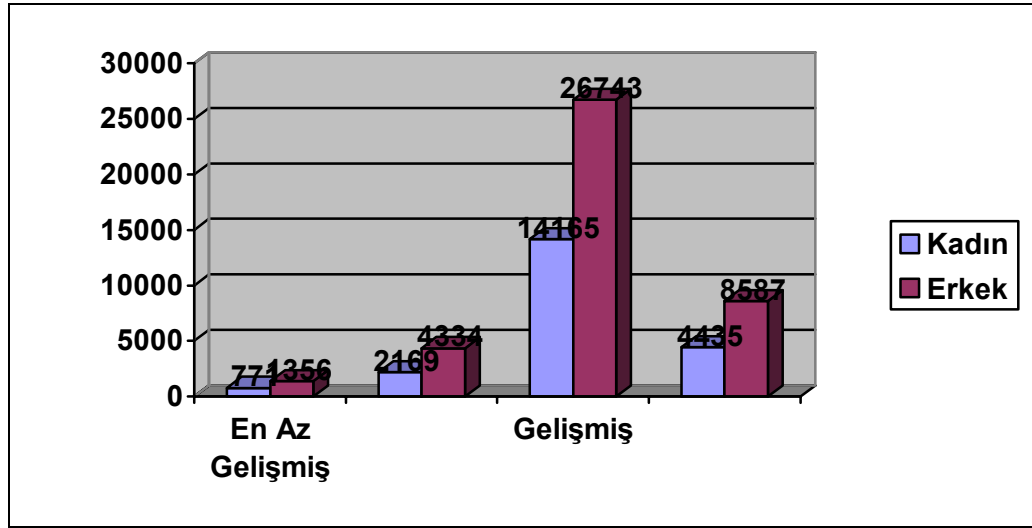
Sosyalist ülkeler Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra ortaya çıkan ve yenilmiş Nazi Almanya’sının Doğu Avrupa’yı Sovyetler Birliğine terk etmesi üzerine daha da geniş bir alana yayılan sosyalist hükümetlerin düşünce ve eylem temelini oluşturur. Bu rejimler 1989’dan itibaren ortadan kalkmışlar ve aile yapısını oldukça etkilemiştir. Goody’e göre (2004), dinsel sınırlamayı tamamen kenara itmişlerdir, boşanmayı ve kürtağı serbest bırakmışlardır. Sosyalist devletler istihdamı, eğitimi ve çocuklar için okul içinde ve dışında ortak bakım imkanlarını geliştirerek, genel olarak kadınlar için rahat koşullar sağlamışlardır. Kadınlar daha eğitilmiş hale geldikçe işgücüne katılımları artmış ve çocuk sayısı düşmüştür.

Ailenin verimliliğini arttırmaya yönelik olan “daha iyi şartlar” düşüncesi bu rejimde anlamsızlaştığından, ailenin uzun vadeli yatırım yapma motivasyonu azalmıştır.

Tüm bu değişimler ve hareketlere karşın günümüzde, kadının iş gücünde etkili bir biçimde yer alamadığı görülmektedir. Toplumsal hayatta egemen olan erkektir. Pekin Deklarasyonu; Bugünkü dünyada, büyük çoğunluğu kadın olan bir milyardan fazla insanın, kabul edilemez yoksulluk koşullarında yaşadığını söylemektedir. Yoksulluk hem ulusal hem de evrensel bir sorundur. Dünya ekonomisinin küreselleşmesi ve ülkelerin artan bir biçimde karşılıklı bağımlı olmaları gibi dönüşümler, bütün ülkelerdeki sosyal kalkınma değerlerini de değiştirmektedir.

Bunun sonucu, bölgeden bölgeye değişmekle birlikte, kadının yoksulluğunun artması olmuştur. Cinsler arasındaki ekonomik eşitsizlik de, kadınların yoksulluğunu arttırmakta, göç ve bunu takiben aile yapısında meydana gelen değişiklikler, özellikle bir çok kişiye bakmakla yükümlü olan kadınların yoksulluğunu daha da ağırlaştırmaktadır (Toksöz ve diğ.,2001). Günümüzde, dünyadaki toplam işgücünün 2/3 ü kadınlara aitken, kadınların günlük çalışma süreleri saat olarak erkeklerinkinden % 25 daha uzunken ve dünyada toplam gıdanın %50'sini kadınlar üretmekteyken, kadınların geliri dünya gelirinin yalnızca %10'u kadardır (Ecevit, 2003).

Tablo 2.2: 1998'de ülkeler itibariyle kadın-erkek başına milli gelir(Kssgm,2006a)

Kadın toplumsal hayatta varolmaya çalışsa da, ekonomik olarak erkeğe bağımlı bir hayat sürmektedir.

2.2.2 Türkler'de Aydınlanma Çağı ve Sonrasında Kadın

Avrupa da başlayan aydınlanma çağı, Osmanlının gerileme dönemine denk düşmektedir. Bu değişimlerden etkilenmeye başlayan Osmanlılar'da, ilk değişim rüzgarları Tanzimat dönemi ile birlikte başlar. Cumhuriyetin batılılaşma düşüncesinden 50 yıl kadar önce, üst sınıfa ait büyük değişiklikler yaşanmaya başlanır. 3 Kasım 1839'da I.Abdülmecit "Gülhane Hatt-ı Hümayunu"nu ilan eder. Bu fermenda, dini ve ırkı ne olursa olsun Osmanlı tebaasından olan herkesin eşit olması, herkesin yasalara göre yargılanması, varlığı ölçüsünde vergilendirilmesi ve askerlik süresinin 4-5 yılı geçmemesi gibi hükümler yer almaktadır. Aile hayatının dönüşümü, 1839'da yapılan Tanzimat reformlarından itibaren İstanbul'un ticari ve

bürokratik seçkinlerinin evlerine nüfuz eder. Eğitimli Osmanlı bürokrat, aydın ve subaylarının “Avrupaileşmesi” ve bunun yaşama, giyinme, evlerini döşeme ve halk arasına çıkma tarzlarındaki tezahürü, Türk modernleşmesinin önemli bir edebi ve kültürel teması olmuştur (Bozdoğan,2002).

Tanzimat döneminde, iç hukuk alanında ve ticaret hukukunda da yenilikler getirilir, ceza ve medenî hukukun bir bölümü, Islahat Fermanı ile dinî esaslardan arındırılır. Avrupa’da esen değişim rüzgarları, Osmanlı’ya da böylece sıçramış olur.

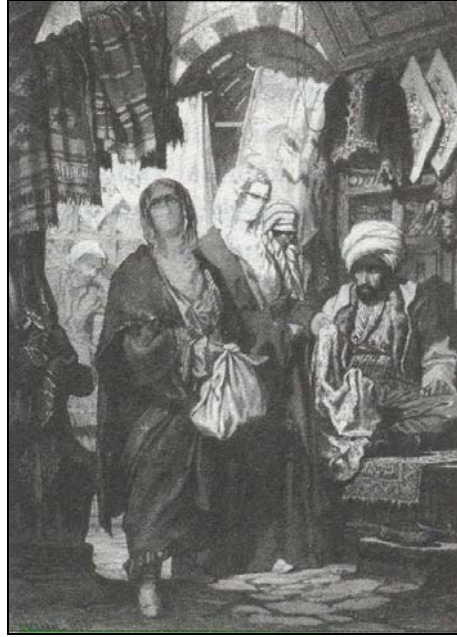
Ramazanoğlu (2000), Tanzimat sonrası modernleşme sürecinde ailede meydana gelen değişimin temelinde, toplum hayatındaki yeni kadın algılayışlarının olduğunu söylemektedir. Kadın, geleneksel dönemde, şehirlerde zamanını sadece evde geçirmekte, yaşama biçimini ev eksenli olarak şekillendirmekteyken, tanzimatla kabul edilen batılılaşma hareketleri, saray ve üst tabaka aileleri tarafından bire bir taklit edilince sosyal hayatta gerginlikler yaşanmaya başlanır.

Batılılaşma hareketi daha önceki hareketler gibi, kırsal kesimden çok, şehirlerde yaşayan kadını etkiler. Batılılaşan ya da batılılaşma istediği duyan kadın şehirde yaşayan kadındır.

Osmanlı devleti şehirde dolaşmaya başlayan kadınlar için fermanlar yayınlamaya başlar. Önceleri kadının nasıl olması gerektiğini kocalarına anlatan devlet, bu dönemde yayınladığı fermanlarda kadına direk hitap eder. Fermanlarda değişen bir sınıf kadından söz edilmektedir. Bu kadınlar, Avrupa modasından etkilenmekte ve devlet yetkililerinin gözünde gayri Müslimlerin kıyafetlerini taklit etmektedirler. Osmanlıda oluşan kaygılar, kadınların gittikleri yerlerin coğrafyasının genişlemesiyle daha da artmakta, kadınlar, sarayı çevreleyen bölgelerde gezerken görülmektedirler. O dönemin çağdaşı olarak görülen Avrupalılar bile, Osmanlı kadınına şaşırarak izlemektedirler.

Toplumdaki değişimin Avrupa’daki yansımaları sanat yoluyla anlamak mümkündür. Avrupalı ressam, Osmanlı kadını sokakta resmetmeye başlarlar. Kadının erkeğin yanında olması hala alışkın olunan bir durum değildir. Avrupalı ressam, kamusal alandaki kadını alışverişte resmederken, dükkan sahibiyle aralarında bir alışveriş ilişkisi olmasına rağmen, birbirlerine bakmayabilirmiş, hatta ilgilenmeyebilirmiş gibi resmederler. Kadın bu dönemde vücut olarak sokaktadır. Toplum düşüncesine göre ise hala evdedir. Şekil 2.1 de alışverişe çıkmış iki osmanlı kadını görülmektedir.

Çarşıda alışveriş yapan bu kadınların satıcıyla ilişkisi yokmuş, hiç konuşmayacak ya da para alışverişinde bulunmayacakmış gibi çizilmiş olması da bu düşüncelerin etkisiyle olmaktadır (Akşit,2005).

Şekil 2.1: Alışveriş Yapan Osmanlı Kadını (Akşit,2005)

Kadınların içeride ve daha önceki harem tasvirleri gibi kalabalık ortamlarda değil de yalnız olarak tasvir edilmeleri geç 18. ve erken 19. yüzyılların bir özelliğidir. Bir yandan devlet, kadınların ev dışındaki gezintilerini dolaylı olarak düzene sokmak istemekte; evlerine ise hiç karışmamaktayken; oryantalistler, haremde odaklanmaya devam ederler. Ancak haremdeki kadın artık çıplak olarak resmedilmemektedir.

Şekil 2.2: Haremde Kitap Okuyan Osmanlı Kadını (Akşit,2005)

Bu resimde ilk defa harem kadının kitap okuduğu bir mekan olarak sunulmaktadır (Akşit,2005). Toplumda dönüşümler yaşanmaktadır. “Batılılaşma” kadını görünür kılan bir kavramdır. Batıdaki kadına bakıldığında, Fransız ihtilalini geçirmiş,

aydınlanma çağına girmiş, fabrikalarda erkeklerle yan yana çalışan, onlar kadar ücret isteyen portreler görülmektedir.

Bozdoğan (2002), mesken mekanına dair yaygın inanışların da bu dönemde gözden geçirilmekte olduğunu; geleneksel haremlik-selamlık varlıklı hanelerde ortadan kalkmaya başladığını söyler.

Tanzimat döneminde Osmanlılar tarafından, batılılaşmanın yanlış ve tek boyutlu algılanması sosyal hayatı etkiler. Ramazanoğlu (2000) ; yanlış batılılaşma ile ilgili Ahmet Mithat Efendi'nin vermiş olduğu örnekten söz eder. Buna göre; “Avrupa’da kadınlar tamamıyla serbest olup, hatta bir kadın kendi dostu ile muhasebe ederken kocası gelip de alafrangaca kapıyı dak eylese kadın duhule müsaade vermeyince kocası giremez zannolunur”, denilmektedir. Toplumsal alanda Osmanlı dönemi boyunca varolmamış kadın, birden akıl ermez bir özgürlüğe sahip olarak ortaya çıkar. Oluşan kadın imajı, toplumda kabul görmeyen, istenilmeyen bir imaj olmuştur. Bu imajın oluşmasındaki sebep; batıdan alınan modernleşme hareketinin, yani toplumca batılılaşma denilen bu eylemin toplumu oluşturan değerleri de katarak süzülmemesinden oluşmuştur.

1880 sonrasında üç tüp kadın dergisi çıkmaya başlar. Bunlar:

- kadın sözcüğünü aile sözcüğünün eş anlamlısı olarak gören dergiler,
- kadınların güzelliğine odaklanan dergiler,
- feminist dergiler.

İlk iki tip dergi kadınları ev içinde, ama daha önceki ev içi rollerinden farklı olarak çekirdek ailelerde ve yeni bir tüketici kültürü içinde sunarken, feminist dergiler uluslararası bağlantılarıyla başka yeni fikirlere zemin oluşturmaktadır. Bu dergiler, kadınların isteklerini, ihtiyaçlarını duyurabilecekleri bir araç niteliğindedir.

Dönemin öncülerinden Emine Semiye, bu dönemde kaleme aldığı yazıda, kadınların, isteklerinden bazılarını; vapurlardan çıkarken, tramvaylara binerken kadınlara öncelik tanınması, alışveriş için sabahın erken saatinde yola koyulan kadınların akşama kadar sadece simit, peynirle karın doyurma zorunda kalmaması için, hizmetlileri kadınlardan oluşan lokantalar açılması, millet bahçelerinde kadınlara seyrek kafeslerle bölünmüş yerler ayrılması olarak sıralamıştır (Durakbaşı ve diğ., 1998). Dönemin getirdiği söz, yazı ve basın hürriyetinin tesiri ile kadınlar isteklerini bu yolla dile getirmektedirler. 1915’te açılan İnas Darülfünunu ile yükseköğrenim

hakkını kazanan kızlar, söz konusu hürriyet ortamında özellikle sosyal hayatta da faaliyette bulunmaya başlarlar (Sezer, 2006).

II. Meşrutiyet döneminde, batılılaşmacı aydınlar, kadınların salt üreme işlevleriyle tanımlanan “dişi” varlıklar olarak algılanmalarına karşı çıkarlar ve onları “içtimai” görev ve rolleriyle toplumsal varlıklar olarak tanıtmak isterler. Kadınların annelik işlevlerini yalnızca doğurganlık olarak nitelememek gerektiği, onların görevlerini toplumun anneliğine doğru genişletmek gerektiği savunulur. Örneğin: 1926-1930 yıllarındaki önemli fikir dergilerinden ‘Hayat’ın, ilk kadın özel sayısında yayımlanan Mehmet Emin Erişilgil’in “İstikbalde Kadın” adlı makalesinde, kadınlara, kendi bireysel kişiliklerini geliştirme yerine kendilerini eşlerine, çocuklarına ve onların mutluluklarına vakfetmeleri öğütlenmektedir.

II. Meşrutiyet döneminde çokça vurgulanmak istenen “aşırı asrileşme”nin eleştirisidir; kadınların süs ve moda düşkünü olmaları eleştirilmekte, ev içindeki annelik ve karılık rollerinin aksamaması istenmektedir (Durakbaşı ve diğ., 1998).

Batı tarzı yaşama biçimine karşı yapılan eleştiriler I. Ve II. Meşrutiyet sonrası süreçte milliyetçi fikirlerle de desteklenmiştir. Tanzimat döneminde batıyı aynen taklit etme tutumu, tüm aile yaşantısını deforme etmiştir. Batılılaşan ve bunu sorgulamayan “Osmanlı kadını” yerine, Cumhuriyet’in öne sürdüğü, milliyetini unutmayan, mütevazı ve bilgili “Yeni kadın” imajı destek bulmuştur.

2.3 Cumhuriyet Döneminde Kadın

Ortaya çıkan yeni rejim, yeni bir mimari anlayış ve yeni bir kadın imajını da yanında getirir.

Cumhuriyet’in çizdiği “yeni kadın” çocuklarına laik terbiye verebilecek, erkeğe layık bir hayat arkadaşı olabilecek müspet kafalı bir kadındır. Yeni kadın erkeğe göre menfi bir cins olmaktan çıkıp, tamamlayıcı, bütünleyici bir eş, arkadaş fikrine yerleşiyor. Yeni kadın yeni beden düşüncesini de beraberinde getiriyor. Nazenin, kırılgan, hastalıklı bir güzellik değil, güç, sağlık, çeviklik, başarı ile özdeşleşen bir diri güzellik (Durakbaşı ve diğ., 1998). Açılan kız sanat okulları, yeni Türk kadının yaratıcısı olarak tanıtılır. Bu kurumlarda “iş seven ve iş ahlakı kazanan tertemiz yeni bir Türk kadını soyu” yetiştirmekte; bilgili ana, tutumlu ev kadını, eşine can yoldaşı ve düşünce arkadaşı olmak gibi bir bakıma erkeğin rahatını ve toplumsal statüsünü arttırıcı özellikler, ideal kadını betimlemektedir (Durakbaşı ve diğ., 1998).

Kız Enstitüleri, Ziya Gökalp'ın fikirleri çizgisinde, Batı medeniyeti ve milli kimliği bir araya getirme ve bu bileşime toplumsal zemin oluşturma girişiminin vücut bulmuş halidir. Yani Kız Enstitüleri Batı medeniyetini yayacak ama bu esnada belirgin bir Türk kimliği oluşturup koruyacaklardır. Enstitülerdeki yemek pişirme, dikiş, nakış, ev ekonomisi dersleri, yeni bir milleti doğurup yetiştirecek anneler olacak kızlara hitap etmektedir. Sınıfından ve etnik kimliğinden bağımsız olarak bu yetiştirilmeye tabi tutulmuş anneler, devletin evdeki temsilcisi olarak görülmektedir (Akşit,2005).

Burada haftalık ve aylık programlar yapılmakta, ev işlerini düzenlemek için titiz çizelgeler hazırlanmaktadır. Kız enstitülerinin görevi, kadınların asıl işinin yuva kurmak olduğu fikrini sorgulamak değil, sadece bu işi daha 'fennî' ve 'asrî' hale getirmektir (Bozdoğan, 2002).

Halil Fikret'in o dönem için tarifini yaptığı bir kadın tasvirine göre kadın sabahdan öğleye kadar hizmetçisi ile beraber ev işleri ve çocuğu ile uğraşmakta, işi neşeyle yapmakta, öğleden sonra istirahat etmekte ve akşama doğru misafirlerin karşısında zevkli ve sade giyinmiş bir hanım kıyafetinde görünmektedir. Bu kadın, güzel piyano çalmakta ve nefis iş işlemekte ve ingilizce, almanca ve fransızca'yı çok iyi bilmektedir (Durakbaşı ve diğ., 1998).

Mustafa Kemal; "insanlar dünyaya mukadder oldukları kadar yaşamak için gelmişlerdir. Yaşamak demek, faaliyet demektir. Binaenaleyh bir heyet-i istisnaiyenin bir uzvu faaliyette bulunurken, diğer bir uzvu atalette olursa, o heyet-i içtimaiye mefluçtur. Bu heyet-i içtimaiyenin hayatta çalışması ve muvaffak olması için çalışmasının ve muvaffak olabilmenin mütevakkıf olduğu bütün esbap ve şeraiti tekabül etmesi icap eder. Binaenaleyh bizim heyet-i içtimaiyemiz için ilim ve fen lazım ise bunları aynı derecede hem erkek hem de kadınlarımızın iktisap etmeleri lazımdır" der (Özgü, 1983). Kemalist ideoloji kadınların toplumsal yaşamda da erkek kadar olması gerektiğini savunmaktadır. Kadın eğitilmeli ve erkekler dünyasında kendine yer açmalıdır. Kadınlar kamusal alanda var olabilmek için cinselliklerini simgesel olarak örtebilmeyi bir beceri haline getirirler. Cumhuriyet'in cinsel eşitlik ideolojisi, kamusal alanda, meslek yaşamında erkekler tarafından kabul görmektedir. Erkekler, kadınlar için yer açmanın ve patronaj ilişkileri içinde kadınları himaye etmenin statü arttırıcı hazzını hissederler (Durakbaşı ve diğ., 1998). Tüm bu gelişmelere rağmen, Cumhuriyet döneminde de kadının yaşam alanı evidir.

Onu iş hayatında destekleyen aydınların mantığında da, onları himaye etme, kadınların ellerinden tutarak yardımcı olma düşüncesi vardır. Egemenliği tehdit altında olmayan erkekler, gelebilecek tehlikeye karşın, eşlerini sokağa çıkarmayı, onları dansa, tiyatroya götürmeyi modernizm olarak algılayıp, geri kalan düşünceye kulaklarını tıkamayı tercih etmişlerdir.

Erken Cumhuriyet dönemini anlatan romanlardan biri olan Ankara’da Karaosmanoğlu (2005), kocasına çalışmak istediğini söyleyen Selma Hanım’ı şöyle konuşturur: “Hayatımı kazanmak için değil, fakat bir şeye yaramak için. Bizi yalnız süsleyip dans ettirmek için mi açtınız? Yalnız buna yarayan bir kadın hürriyetinin ne kıymeti var?”.

Cumhuriyet’in yeni doğmakta olan modern, laik, yurtsever kadınları öğretmenlik mesleğine girmeye teşvik edilirler, onlara ulusu eğitime görevi verilir ama öncelikle eş ve anne olmaları istenir (Durakbaşı ve diğ., 1998).

Kızlarının eğitiminde önemli olan, onlara iş bulmak değil, cumhuriyetin yeni ideolojisini benimsetmek, mümkün olduğu kadar yaymak ve yeni kuşakları bu doğrultuda yetiştirmektir (Akşit,2005).Cumhuriyet kadınının, batıdaki kadından farkı “modern ancak mütevazı, sorumlu, tutumlu ve şefkatli olmasıdır (Durakbaşı ve diğ., 1998).

Erken Cumhuriyet döneminde gözardı edilmemesi gereken durum, devletin ve toplumun en küçük birimine kadar değişiyor olmasıdır. Amaçlanan hedef; herkese bu yeni kavramları aşılatabilmek ve onları buna inandırabilmektir. Cumhuriyet modernliğinin anlatılabilmesi ve yaşanır hale getirilmesi için iki simge seçilmiştir.

Bozdoğan (2002), bu simgelerden birinin İstanbul’un şarkiyatçı imgelerini dengelemek için ortaya çıkan modern kent imajlı Ankara, ikincisi ise, Osmanlı haremine ilişkin egzotik fantezileri çözecek, idealize edilmiş yeni Kemalist kadın imgesi olduğunu söyler.

Cumhuriyet döneminde çıkan haftalık dergilerden biri olan Yedigün’ün bir kapak resmi özellikle ilginçtir. Avrupa dergilerinden kolajlanan modern batılı görünüşlü kadınların görüntüleri, fondaki eski İstanbul görüntülerinin üzerine oturtulmuştur (Şekil 2.3). Cumhuriyet modernleşmesinde, aile açısından görülen farklılık, ailenin değişiminin de devletin faaliyet alanı içine girmesidir. Bu durum, Avrupa’daki gelişmelerle paraleldir. Fransız devrimi ve benzer köklü toplumsal dönüşümlerin

oluşturduğu ortamlarda, aile “özel alan” olmaktan çıkıp, “kamu alanı” içinde yerini almıştır. Aile devletin uğraş alanlarından biri olur (Ramazanoğlu,2000). Bu zamandan sonra, kadın konusu tüm dünyaca konuşulan, tartışılan bir konu olur.

Şekil 2.3: Yedigün Dergisi Kapağı (Bozdoğan,2002)

Dönemi anlatan edebiyat romanlarında da aile içinde olan bu değişimi görmek mümkündür. 1. Dünya Savaşı öncesinde, kadınlar kocalarına “bey”, “efendi”, “siz” diye hitap ederken 30’lu yıllardan sonra isimleriyle veya “sen” diye hitap etmeye başlarlar (Ramazanoğlu, 2000). Altaca (2004), 1950 İstanbul’unda bir kabul gününü anlattığı romanında, Hayriye Hanım kocasından “bizimki” ya da “Rıfkı” diye bahsetmektedir.

Kemalist reformlar, kentli kadınları etkilemektedir. Ulusal ekonomiyle bağları zayıf olan kırsal alanların önemli bir kesimi uzun süre yeni politikanın dışında kalır. İslamcı üniversite öğrencileri arasında yapılan bir araştırma kadınların, politik-islamcı söyleme çekilmelerini şöyle açıklar: bu kadınların aileleri ve sosyal çevreleri tarafından iletilen tutucu, islamcı değerler ile okulda öğretilen ve laik, eşitlikçi, modern toplum düzenini benimseyen değerler arasında her zaman temel bir çelişki yaşadıkları kesindir. İslam onlara birincil rollerinin hane içinde eş ve ana olmak olmasını haklı kılacak bir yol sunar gibidir (Durakbaşı ve diğ., 1998). 19.yy’dan bu yana, kadınlara, yeni toplumsal düzenleme biçimleri öngören projelerin, herkesçe

görülebilir simgeleri olarak bakılmaktadır. Kadınlarla ilgili konular 1980'lere kadar büyük toplumsal projeler içinde eritilmiş, bu tarihten sonra kendileri bir nefes alma alanı oluşturabilmişlerdir. Kadınlar, geleneksel olarak aile kurumunun sınırları içinde algılanmalarından dolayı, bireysel kimliklerini ve cinsiyetlerini inkar ederler. İlk dönemin “Kemalist öğretmeni”, 60 sonu 70 başı ortaya çıkan “sosyalist bacı”, 80'lerin “türbanlı üniversite öğrencinin ortak özelliği cinselliklerinin inkarıdır (Durakbaşı ve diğ., 1998).

1980'lerden sonra kadınlar, toplum yaşamında kendi çabalarıyla görünmeye başladıkça, siyasal partilerde kadınlara yönelir ve onlar için siyasal söylem yaratmaya çalışırlar. 1983 genel seçimlerine bakıldığında siyasal reklamlarda en çok işlenen temanın; kadın,sağlık ve sosyal güvenlik konuları olduğu görülür. Burada 2 çeşit kadın imgesi vardır. Birincisi; geleneksel olarak kadının toplumda anne ve eş olarak konumunu içerir. İkincisi ise, toplumda erkeklerle birlikte çalışan, erkekler gibi eşit haklardan yararlanan kadını gösterir. Bu oluşturulmaya çalışılan söylem, erkeğin egemenliğini sorgulamaz ve kadınla ilgili sorunlar derinlemesine işlenmez (Arat, 1996) .

Akşit (2005) 'te cinsiyet belirsizliğinden bahsederek şöyle der: “20. yy'da Türkiye Cumhuriyeti, kadınların, sömürgecilik karşıtı milliyetçilik ekseninde, ön plana çıkardığı Hindistan gibi ülkelere daha çok benziyordu. Bütün bu ülkelerde kadınlar toplumu dönüştürmeyi amaçlayan modernleşme projelerinin merkezi ayağını oluşturuyorlardı. Türk milliyetçiliğinin merkeze koyduğu kadın figürü, Hint milliyetçiliğindeki gibi uzun saçları, yuvarlak hatları ve karşı konulmaz cazibesıyla geleneksel kıyafetler giyen bir kadın değil, cinsiyeti belirsiz gözüken ve hep gelecekte tasarlanan “annelik” idealinin potansiyel taşıyıcısı olan kız çocuğuydu.”

80'lerin sonundan günümüze doğru gelindiğinde kadının kendi hak ve özgürlüklerinin peşine düştüğü görülmektedir. Kadının toplumsal hayattaki statüsü, globalleşmenin etkisiyle tüm dünyayla eş zamanlı olarak Türkiye’de de tartışılmaya başlar. Türkiye bazı uluslararası sözleşmelere imzalar atar ve kadın haklarını korumaya yönelik sözler verir.

Türkiye’de ve dünyada kadın haklarını korumaya yönelik oluşturulan kadın hareketi ve onlara karşı ayrımcılığı ortadan kaldıran hukuksal düzenlemelere, çalışmanın ikinci bölümünde yer verilecektir.

2.4 Bölüm Sonucu

Aydınlanma Çağının başlangıcı kabul edilen Fransız İhtilali, öncesinde oluşan rönesans hareketi ve endüstri devrimi toplumun her kesimini etkileyen değişim rüzgarı estirir. Bu dönemde büyük kırılmalar yaşanır, insanlar özgür olma, eşit haklar elde etme düşüncesinden etkilenirler. Bu değişim rüzgarları kadının tarihsel süreçte ortaya çıkan statüsel durumunda ve aile yapısında değişiklikler meydana getirir. Kadının tarihsel süreçteki durumu toplumlara, o toplumlarda meydana gelen olaylara, inanışlarına, geleneklere göre farklılık göstermektedir. Çalışma tüm toplumları uzaktan ya da yakından etkileyen kırılma noktası olarak kabul ettiği “Aydınlanma Çağı”nı başlık olarak almakta ve kadının toplumsal alandaki rolünü, aydınlanma çağı öncesi ve sonrası olarak incelemektedir.

Tarihsel süreçten günümüze dünyada ve Türkiye’de kadının statüsü incelendiğinde, kadının ikinci planda ve toplumsal hayattan soyutlanmış olduğu görülür.

Toplumsal hayatta varolmaya çalışan kadın ise gelir düzeyinin düşüklüğü sebebiyle, toplumda kendi ayakları üzerinde durmayı başaramamaktadır. Kadın hayatta ancak babasının, kocasının ya da birilerinin desteğiyle ayakta durabilmektedir. Türkiye’deki toplumsal yapı göz önüne alındığında, kadının şiddet ya da kötü muamele gördüğü kocasından, ailesinden ya da akrabasından kopamama sebeplerinin başında, hiçbir işte çalışmıyor ya da çalıştığı işten kendi ayakları üzerinde duracak kadar para kazanamıyor olması gelmektedir.

3. KADIN VE ŞİDDET

Tarihsel süreç boyunca, toplumsal yaşamdan dışlanan kadın, eve bağımlı hale gelir. Bu bağımlılık, onun ekonomik olarak ta erkeğe bağılı bir yaşam sürmesine sebep olur. Ekonomik bağımlılık ve toplumsal hayatta söz sahibi olamama, kadının kendine olan güveninin de kaybolmasını sağlar. Kadın, evde şiddet görse bile, hayatta tek başına ayakta duramayacağını düşünerek şiddeti kabullenme eğiliminde olur.

3.1 Şiddet Kavramı

2000’li yılların en çok üzerinde durulan konularından biri “şiddet” olmuştur. Şiddet kendini hem toplumsal hem de özel alanda göstermiş ve bir dünya sorunu halini almıştır. Her gün televizyonda, gazetelerde ya da yolda tanık olunabilecek “şiddet” artık yaşamda olağan karşılanan bir hal almıştır. Sokakta karısını ya da çocuğunu dövmek, silahlı eylemler, bağırarak, küfür etmek gibi eylemler hemen olağan görüntülere dönüşmeye başlamıştır. Sözlükte; “karşıt görüşte olanlara inandırma ya da uzlaştırma yerine kaba kuvvet kullanma” (Türk Dil Kurumu, 1983) diye açıklanan şiddet kavramı aslında içinde sadece kaba kuvveti barındırmaz.

Kelimenin köklerine bakıldığında ; Latince violentia’dan gelmektedir. Violentia, şiddet, sert ya da acımasız kişilik, güç demektir. Violare fiili ise şiddet kullanarak davranmak, değer bilmemek, kurallara karşı gelmek anlamını taşımaktadır. Bu sözcükler vis ile bağlantılıdır. Vis ise, güç, erk, yetke, şiddet, bedensel güç kullanımı demek olduğu gibi, nitelik, bolluk, öz ya da bir şeyin asıl yapısı anlamlarına da gelir. Vis sözcüğü, etken güç, bir cismin gücünü kullanma olanağı, etkinlik, değer yaşam gücü anlamlarını da kapsamaktadır (Polat,2003).

Şiddetin insan üzerinde yarattığı etki düşünüldüğünde ise kelimenin anlamsal özünde egemenlik kurma,tatmin olma, güç gösterisi, göz dağı verme gibi eylemleri de içerdiği görülmektedir.

Amargi Kadın Akademisi (2005); “Şiddetin, bir insanın rahatça gelişmesini ya da bu gelişimi tamamlamasını engellemek üzere bazı doğal süreçlere, alışkanlıklara yersiz

kısıtlamalar getirmeden, bir insana iradesi dışında kabul ettirilen bir duruma, davranışa, manevi veya fiziksel baskı uygulamaya, onu hırpalamaya, zor kullanmaya, işkence yapmaya, sakat bırakmaya, hatta öldürmeye kadar uzandığından” söz etmektedir.

Şiddet tanımlamalarının hepsinin altında yatan gizli sözcük “güç”tür. Şiddet güç dengelerinin olduğu yerde ortaya çıkabilmektedir.

“ Yıkıcı, yok edici saldırganlığın bir biçimi olan şiddet; Arıkan (1987) ‘ın işaret ettiği gibi, kişilere ya da nesnelere çeşitli boyutlarda zarar vermeyi içeren, güçlü, kontrolsüz, aşırı, birdenbire, amaçsız olabilen toplu yada bireysel görülebilen bir olgudur ” (Yıldırım,1998).

“Adalet Bakanlığı Adli Sicil Genel Müdürü Dr. Mustafa Tören Yücel; şiddet-terör ve suçluluk konulu araştırmasında, kişileri şiddete yönelten etmenlerin “ Namusu ve şerefî koruma, ateşli silahlar taşıyanlardaki artış, para harcama isteğine tutulan kişilerde doyumsuz kalan istekler, televizyonda şiddet kanalları, şiddete yönelenlerin karşı bir şiddetle karşılaşma korkusu taşımamaları, futbol fanatizmi, çeteler, mafya, uyuşturucu madde tutkunluğu ve haksızlıklarla eşitsizliklere karşı toleransın azalması” olduğunun altını çizdikten sonra, şiddet olgusunun çeşitli olduğu kadar değişken ve göreceli bir nitelik de gösterdiğini belirtmektedir” (Eken,1996).

Egemenlik ilişkisinin olduğu yerde şiddetten bahsetmek mümkündür. Şiddet bireysel olarak karşılaşılabilecek bir olguyken, toplumlarda da ortaya çıkabilir. Ortaya çıkan eylemin şiddet olduğunu söylemek için ortak yargılardaki şiddet tanımına bakmak gerekir. Şiddet; zamana, kültürlere ve toplumlara göre farklı anlamlar taşıyabilmektedir.

Eken (1996), şiddet toplumlarda genel olarak kınanmaktaysa da, toplum içinde kabul gören, hatta bir terbiye yöntemi olduğu düşünülen, şiddet eylemlerinin de bulunmakta olduğunu söyler. Bunların başında aile bireylerinin birbirlerine olan şiddet dolu davranışları, boks, futbol, güreş gibi sportif faaliyetler gelmektedir. Şiddet bu görünümüyle farklı bir olguyu ifade etmektedir.

Şiddet sınırları iyi çizilmesi gereken bir kavramdır. Kuyaş ve diğerleri (1996), bazı özel yorum ve yaklaşımların şiddetin özel olarak tarihin bir döneminden ya da insan toplumunun örgütlenmesinin bir varyantından fıskırdığını düşünmeyi şu veya bu toplumbilimcinin veya düşünürün yeğleyebildiğini söylemektedir. Örneğin, Marksist

söyleme göre; şiddet, özellikle kapitalizmden fıskırmıştır veya liberal düşünörlere göre; özellikle totaliter yönetim tarzlarından fıskırmıştır. Farklı görüş sahiplerinin şiddeti yerleştirmeyi tercih ettikleri başka yerler vardır. Bir diğör örnek olarak Osmanlı tarihçileri verilmektedir, özellikle de Türk Osmanlı tarihçilerinin, şiddeti Osmanlı tarihinde görmek yerine, Batı Hristiyan toplumlarına yerleştirmekten hoşlandığından söz edilmektedir. Şiddetin özel ve kendine özgü alanı olarak, Avrupa Ortaçağını gösterilmektedir. Bu gibi öznel ve taraf bakış açıları aşıl原因arak bakıl原因acak olursa, şiddetin insan toplumunun her dönemde, bütün gözeneklerine sinmiş olduğu görölmektedir. Bu durumda, şiddetin özel bir durum sonrası çıktığını düşünmek doğru olmaz.

3.1.1 Şiddetin Türleri ve Şiddete Etki Eden Faktörler

Kuyaş ve diğörleri (1996), şiddeti üç şekilde kategorize ederler;

- İnsanlar arası şiddet,
- Devlet ve toplum arasındaki şiddet,
- Devletler arası şiddet (savaş)

İnsanlar arasında görölen şiddet, kendini birçok farklı şekilde gösterir. Bu, insanın kendine uygulayacağı şiddet olabileceğı gibi, en küçük toplumsal birim olan aile içinde, sokakta, trafikte, okulda yada maçta ortaya çıkabilir.

Fromm (1994), şiddetin değışik türleri arasındaki ayırımın, değışik, bilinçsiz dürtüler arasındaki ayırımdan doğduğunu, bir davranışın kendisini, kökenini, izleyeceğı yolu ve yüklendiğı enerjiyi ancak o davranışın bilinçaltı dinamiklerinin açıklanarak anlaşıl原因abileceğini söyler. Ve şiddeti biçimlerine göre kategorize eder.

Buna göre beş kategori ortaya çıkar. Şiddetin en normal ve hastalıksız biçimi olan oyunda ortaya çıkan şiddet, oyunlu şiddetten daha önemli olan tepkisel şiddet, tepkisel şiddete benzer ama hastalığa ondan bir adım daha yakın öç alıcı şiddet, ödünleyici şiddet, ve sadizm. Fromm (1994) oyunda ortaya çıkan şiddet için ilkel kabilelerin savaş oyunlarını örnek vermiştir. Şiddet gösterisinin amacı, yıkıcılık ya da acı vermek değıl, hüner göstermektir.

Diğör tür, tepkisel şiddettir. Bu şiddetin korkudan doğduğı düşünölmektedir. İnsanın kendisinin ya da başkasının yaşamını, malını, onurunu korumak adına ortaya çıkan şiddettir. Bu şiddet türünde amaç, zarar vermek değıl, korunmaktır.

Bir diğ er Şiddet türü olan    alıcı Őiddette ise, kendine zarar veren kişiye zarar verme, canını yakma isteği söz konusudur. Tepkisel Şiddet, karşı tarafın uyguladığı eylemle eş zamanlı oluŐurken,    alıcı Şiddet, bu eylem sonrasında, planlanarak ortaya çıkmaktadır.

 d nleyici Şiddet ve sadizm birer hastalık olarak tanımlanmaktadır.  d nleyici Şiddet “zayıf kiŐiliklerde” kendini daha çabuk gösterir.  d nleyici Şiddet güçsüzlükten doğan, güçsüzlüğü  d nleyen bir Şiddettir.

Son Şiddet türü olan sadizm, insanın karŐısındaki insana sebepsiz yere zarar verme isteğiyle ortaya çıkar. Bunun altında yatan en önemli özellik hastanın durumdan zevk almasıdır. Amaç söz sahibi olmaktır ve kişi, kendinden zayıflara uyguladığı Şiddet sayesinde egemenlik kurar.

Şiddetin sıklıkla hiddetten kaynaklandığı görüŐü çok yaygındır. Hiddet akıldıŐı ya da patolojik olabilir; ama bu, tüm insan duygulanmaları için geçerlidir. Adalet duygusu rencide olduğunda hiddet gösterilir. Bu tepki kişisel bir zarar görme halini yansıtmaz. Hiddet doğuran olay ya da koşullar karşısında Şiddete baŐvurmak, Şiddete içkin anındalık ve aciliyet nedeniyle muazzam bir çekiciliğe sahiptir (Arendt, 1997).

İnsan neden Şiddete baŐvurur? Bu sorunun net yanıtı henüz ortaya konulmamıŐtır. Farklı disiplinlerin bu konuya ilişkin çalışmaları vardır:

Kökeni söz konusu olduğunda, bilimsel araŐtırmalarda ve özellikle de psikoloji ve sosyal psikolojide, Şiddet yerine ifade edilen kavram genellikle “saldırganlıktır”. Biyolojik, anatomik ve biyokimyasal, psikolojik ve toplumsal nedenler ile çevresel belirleyiciler, Şiddete etki eden faktörlerdir. Bazı biyologlar kadın ve erkeklerin taŐıdıėı kromozomların saldırganlıkla iliŐkili olduğunu düŐünmüŐlerdir. Bazı erkeklerin bir fazla Y kromozomuna sahip olmaları “süper erkeklik” olarak nitelendirilmiŐ ve bu durumun en önemli özelliklerinden birisinin de saldırganlık olduğu ve bu kimselerin suç iŐlemeye daha yatkın oldukları belirtilmiştir. Hatta yakın tarihte basında da yer alan bu “süper erkeklik” konusu, ülkemizde birkaç davada hafifletici neden olarak kullanılmak istenmiştir. Ancak bu konuyla ilgili kesin kanıtlar henüz bulunmamaktadır (Vatandaş, 2003).

Tepkisel Şiddetin sebeplerinden biri olan “engellenme”, çocuğun ya da yetiŐkinin istediği bir Şeyi yapamaması, alamaması eylemi, psikolojik açıdan Şiddete etki eden faktörlerden biridir. Engellendiğini düşünen kişi, “engellemeyi” kaldıracı olmak için

şiddet uygulayabilir. Ancak her “engelleme” eyleminin sonunda şiddet ortaya çıkmaz. Örneğin, toplama kampları ya da işkence birer “engelleme”dir, ancak “engelleme” uygulanan kişilerin çoğu bunun karşısında şiddet göstermeyebilir.

Bir diğer faktör, insanın içinde yaşadığı toplumdur. İnsanlar toplum içinde birbirlerinden etkilenecek şekilde yaşarlar. Yapılan araştırmalar şiddete yatkın olmayan bireylerin şiddete yönelik bir toplumsal kesimde kolaylıkla şiddet davranışları gösterebildiklerini ortaya koymuştur.

Saldırganlığı açığa çıkarabilecek diğer faktörler arasında çevresel ve durumsal belirleyiciler de sayılabilir.

Vatandaş (2003), çevresel belirleyiciler arasında hoşlanılmayan kokular, sıcaklık, gürültü gibi faktörleri sayarken, durumsal belirleyiciler arasında uyuşturucu kullanımı, ağır tahrik, açlık vb. gibi etmenleri sayar.

Şiddet, içinde birçok toplumsal ve bireysel öge taşıdığından karmaşık bir olgudur. Bu olgu bakıldığı açıya göre farklı tanımlanabilir. Şiddet 2000’li yılların en çok üzerinde durulan ve ona karşı savunma taktikleri geliştirilen konusudur. Şiddetin görüldüğü en küçük toplumsal birimdir. ailedir. Aile; toplumu oluşturan bireylerin dünyaya geldikten sonra ilk girdiği topluluktur. Bu toplulukta, nasıl hareket edilmesi gerektiğini öğrenen çocuk, değer yargılarını anne ve babasından alır. Aile içinde şiddeti gören çocuk, bunu toplumda giderek normal karşılar, çünkü şiddet, “onun toplumunda”, yani ailesinde doğal karşılanmaktadır. Kız sünnetinin Güney Afrika ülkelerinde doğal karşılandığı gibi, çocukta aile içi şiddeti doğal bir unsur olarak algılamaya başlar.

3.2 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

Şiddeti ailede gören ve bunu doğal bir olaymış gibi algılayan çocuk, kendi aile kurduğunda da daha önce gördüğü örneği kopyalayacaktır. Dolayısıyla aile içi şiddet, sağlıklı bir toplum yaratmada önemli bir unsurdur.

8 aylık hamile kadına dayak. Hanım Acar, 8 aylık hamile. Kayseri’de oturuyor. 22 Nisan 2003 günü “ekmek al” dediği kocası Yılmaz Acar tarafından hastanelik edildi (Anon.,27 Mayıs 2003). “Almanla birlikte diye kız kardeşini öldürdü. Wiesbaden’de yaşayan 24 yaşındaki Ali Karabey, bir alman genciyle beraber olduğu gerekçesiyle kız kardeşi Gönül’ü öldürdü. Polis, cinayete ailenin azmettirip ettirmediğini araştırıyor” (Anon., 15 Haziran 2005). Bu ve buna benzer birçok sayıda haber,

gazetelerin üçüncü sayfalarında yıllardır yer almaktadır. Aile içi şiddet belki de aile kavramı ortaya çıktığından beri varlığını sürdürmektedir. Bu kavram, 70’li yıllarda tartışılmaya başlanmış, kavramın Türkiye’ye gelmesi 90’lı yılları bulmuştur. Toplum içinde önceleri hiç konuşulmayan aile içi şiddet olgusu, günümüzde konuşulur hale geldikçe, önlemler alınmaya ve aile içi şiddet kınanmaya başlamıştır.

Şiddet kavramının bir alt başlığı olan aile içinde görülen şiddet için birçok tanımlama yapmak mümkündür. Aile içi şiddet, bir kişinin eşine, çocuklarına, anne babasına, kardeşlerine ve/veya yakın akrabalarına uyguladığı, her türlü saldırgan davranıştır (Dölek ve Özdemir, 2005).

Aile içi şiddet, her ne kadar kadına, çocuğa ya da erkeğe yönelik olabilirse de, daha çok kadına yönelik olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalara göre “dünya genelinde her dört kadından biri aile içi şiddet görmektedir.” (Dölek ve Özdemir, 2005). Aile içi şiddet görenlerin büyük çoğunluğu kadındır.

TBMM Kadının Statüsünü Araştırma Komisyonu (2003), kadına yönelik şiddet kavramını açıklarken; kadına yönelik şiddet, kadının sözel, fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik zarar görmesiyle ve acı çekmesiyle sonuçlanan, kadının temel hak ve özgürlüklerini, en temelde de yaşama hakkını tehdit eden bir eylemdir denilmektedir.

Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik her türlü şiddetin önlenmesi Bildirgesi (1992), birinci maddesinde kadına yönelik şiddeti; “ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak tanımlar. Kadına yönelik şiddet bu bildiride ikiye ayrılmış ve kamusal, özel olarak adlandırılmıştır.

Arın (1996), Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik her türlü şiddetin önlenmesi Bildirgesi’nin ikinci maddesinin “şiddet biçimlerinin bu tanımla sınırlı olmadığını, kadına zarar veren her türlü geleneksel ve göreneksel uygulamaların da bu kavrama girdiğini işaret etmiştir.

Kadına yönelik şiddetin, yalnızca fiziksel şiddet olmadığı, çeşitli biçimlerinin olduğuna dikkat çekilmiştir.

Toplumda şiddet deyince çoğu insanın aklına fiziksel özellikler (darp, dayak, tokat vb.) gelmektedir. Şiddet sadece fiziksel olarak kendini göstermez. Mor Çatı (1996) şiddet tiplerini beşe ayırır; “Fiziksel, duygusal, sözel, cinsel, ekonomik...”. Yukon

(2000), ise kadına yönelik şiddet tiplerini “fiziksel, cinsel, sözel, ekonomik, sosyal, duygusal ve psikolojik” olarak sınıflandırmıştır.

- Fiziksel Şiddet: İlkaracan ve diğ. (1996), fiziksel şiddeti “şiddet ve denetim çemberiyle” açıklarlar. Onlara göre; “kadınlara uygulanan şiddet sanıldığı gibi aksine, sadece tokat, tekme, yumruk gibi fiziksel şiddet türleriyle kısıtlı kalmamaktadır. Fiziksel şiddetin yanı sıra psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, cinsel şiddet ve kadının evden çıkmasını yasaklayarak veya evden çıktığı zaman her hareketini denetleyerek kadının çevresiyle görüşmesini engelleme gibi şiddet türleri de, genellikle fiziksel şiddetle beraber uygulanarak birbirlerini besleyen ve üreten mekanizmalardan oluşan bir “şiddet çemberi” oluşturmaktadır.

“Fiziksel şiddet: itme, tokatlama, saç çekme, kadının evden ayrılmasını engelleme, tutma, sarsma vb. davranışlarla ortaya çıkar. Fiziksel şiddet genellikle evliliğin ilk yıllarında kendini göstermektedir. Kadının Statüsünü Araştırma Komisyonu (2003), “fiziksel şiddetin boyutları” araştırmasını şöyle aktarır:

Evliliğin ilk üç yılında üniversiteli kadınların %73.6’sı, gecekonduda yaşayan kadınların %90’ı,

Evliliğin 3-5. yılları arasında üniversiteli kadınların %15.6’sı, gecekonduda yaşayan kadınların ise %5.6’sı,

Evliliğin 6-10. yılları içinde üniversiteli kadınların %7.3’ü, gecekonduda yaşayan kadınların %2.5’i

Evliliğin 10-20. yıllarında üniversiteli kadınların %3.5’i, gecekonduda yaşayan kadınların ise %1.9’u fiziksel şiddete uğramaktadır.

- Cinsel Şiddet: kadını istemediği cinsel davranışlara zorlama, tecavüz, fuhuşa zorlama, vb. eylemleri içerir. Mor Çatı (1996), fiziksel şiddete uğrayanların çoğunun cinsel şiddete de uğradığını belirtmektedir.

Kadınların yarısından çoğu dayaktan sonra zorla cinsel ilişki ve ters ilişki kurmaya zorlanmakta, itiraz ettiklerinde ise tecavüz edilmektedirler.

- Sözel Şiddet: bağırarak, kadına istemediği isimler takmak, küfür etmek, aşağılamak, tehdit etmek vb. eylemleri içerir.

Sözel şiddet, kadının kendine olan güvenini yok etme amaçlı kullanılan bir türdür.

- Ekonomik Şiddet: kadının dışarıda çalışmasını engellemek, kadına kısıtlı para vermek, kadının parasını elinden almak vb. eylemleri içerir. Ekonomik şiddet, kadını tamamen erkeğe bağımlı hale getirmekte, egemenliğin, gücün erkekte olduğunu hissettirmektedir. Parasız kadın ne gezmeye gidebilir, ne de kocasına söylemeden alışveriş yapabilir.
- Duygusal/psikolojik şiddet: Kadına önemli konularda danışmamak, kadını sürekli nasıl olduğu ya da görüldüğü konusunda eleştirmek, kadın için ya da kadınla birlikte bir şeyler yapmayı reddetmek gibi eylemler bu şiddet türüne girmektedir.
- Sosyal şiddet: Kadını, çocukları önünde küçük düşürmek, arkadaşlarına karışmak, arkadaşları ile görüşmesine izin vermemek...” olarak ortaya çıkar. Kadının görüşeceği arkadaşlarını erkek belirler.

Kadına yönelik şiddet, yalnız Türkiye’de değil tüm dünyada gittikçe büyüyen bir tehlike halini almıştır. Kadının şiddet görmesinin birçok sebebi olabilir. Daha önce şiddet başlığı altında ifade edilen egemenlik ya da engelleme kavramları yıllar boyunca kadınlara uygulanmıştır.

3.2.1 Dünyada Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Gösterir İstatistiksel Veriler

2000’li yıllarda yapılan araştırmalar, kadına yönelik aile içi şiddetin ne kadar büyük oranda mevcut olduğunu gözler önüne sermektedir. Araştırmalardan bazılarına göz atılacak olursa;

- Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) 2002 yılı raporlarında belirtilen tahminlere göre, tüm dünyada üç kadından biri yaşamlarının bir döneminde dövülüyor, cinsel ilişkiye zorlanıyor ve diğer yollarla tacize uğruyor. Tacizi yapan kişi genellikle kendi ailesinden biri ya da tanıdığı bir kişi (Dölek ve Özdemir, 2005).
- Avusturya’da 1985’te 1500 boşanma davasının %59’unda, ev içinde kadına yönelik şiddet, boşanma nedenlerinde önemli rol oynamaktadır (Arın,1996).
- Öldürülen kadınların %40-70’i yakın ilişkide olduğu partneri tarafından öldürülmektedir (Amargi,2005).
- Koreli kadınların üçte ikisi eşlerinden düzenli olarak dayak yemektedir (Dölek ve Özdemir, 2005).

- 2001-2002 Britanya suç araştırması sonuçlarına göre, İngiltere ve Galler’de şiddet içeren suçların dörtte biri aile içinde işlenmiştir. Eşler arasındaki şiddetin kurbanlarının %81’i kadın ve %18’i erkektir (Dölek ve Özdemir, 2005).
- ABD’de her 18 dakikada bir kadın dövülmekte ve 6 dakikada bir bir kadının ırzına geçilmektedir (Arın,1996).
- Fransa’da şiddet kurbanlarının %95’i kadınlardır ve bu kadınların %51’ine beraber oldukları erkekler şiddet uygulamaktadır (Arın,1996).

3.2.2 Dünyada Eşit Haklar Elde Etmeye ve Şiddeti Durdurmaya Yönelik Kadın Hareketi

8 Mart 1857’de New York’ta bir dokuma fabrikasında eşit işe eşit ücret, 8 saat çalışma ve doğum izni gibi isteklerle başlayan grev, dünyadaki ilk kadın hareketi örneğidir.

Kadına yönelik aile içi şiddet 1970’lerden önce bir sosyal problem olarak ele alınmamaktadır. 1960’ların sonu, 70’lerin başında (Vietnam savaşını izleyen yıllar) gelişmiş batı ülkelerinde görülen öğrenci hareketlerine paralel gelişen kadın hareketiyle birlikte; kadına yönelik aile içi şiddet sorunu, toplumsal alanda tartışılmaya başlanır. (Yıldırım, 1998) Aile içi şiddet, bu dönemden önce bir insan hakları ihlali olarak görülmemektedir..

Örneğin 1824’te ABD’de ,Mississippi Eyaleti Yüksek Mahkemesi, erkeğin “davaya dahil olan tüm tarafların şereflerinin zarar görmesini engellemek amacıyla, cezai soruşturmaya uğramadan eşine fiziksel şiddet uygulama hakkı olduğu kararına vararak eş dayaağını yasallaştırır. Bu durum ABD’de 1920’lerde kadınların aile içinde dövülmesinin tüm eyaletlerde en azından yasalarda ceza kapsamına alınmasına kadar sürmüştür (İlkkaracan ve diğ., 1996).Sonraki dönemlerde bu konuyla ilgili çok hızlı bir ilerleme kaydedilememiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadeleyi daha çok feminist örgütler ya da sivil toplum kuruluşları yürütmeye çalışırlar. Kocacık (2004), konuyla yakından ilgilenen sivil toplum örgütleri ne denli yoğun çalışırlarsa çalışsınlar, devlet kurumlarının bu konudaki tutumu değişmedikçe aile içi şiddeti önlemekte yeterli olamayacaklarını belirtmektedir. İlk kadın sığınma evi Londra’da 1972 yılında açılır. Dünyadaki kadın hareketinin bir sonucu olan kadın sığınma evi, birçok ihtiyaca cevap vermekte ve konusunda öncü olmaktadır (Appetit ve Kaselitz, 2000). Şiddete uğrayan kadınların gidecek yerleri olmadığı için aynı evde otursak

nasıl olur, aynı evi paylaştık nasıl olur fikri ile ortaya çıkar, daha sonra bu fikir geliştirilir (Arın ve diğ., 1996).

1975 yılında, Ulusal Kadınlara Yardım Federasyonu (Woman's Aid) şiddete uğrayan kadınlarla ilgilenen gönüllü kadın gruplarından 35'inin bir araya gelmesiyle kurulur. Federasyonun amacı; dayak yemiş kadınlara ve çocuklara geçici sığınma sağlamak ve ev içinde uygulanan şiddetin çarpıcı boyutlarını ortaya koyan kanıtları kamuoyuna açıklamaktır (Yıldırım,1998). Sonraki gelişmelerin daha hızlı olduğu göze çarpmaktadır. Yıldırım (1998), gelişmeleri şöyle özetler:

- Almanya'da kadın hareketinin gelişimiyle paralel ilk sığınma evi Berlin'de 1974 yılında açılır.
- 1994 yılı itibariyle kadın sığınma evi sayısı sadece Almanya'da 260'ı bulur.
- İsviçre Zürih'te "kötü muamele gören kadınları koruma derneği" 1978 yılında bir danışma bürosu, 1979'da da bir sığınma evi açar.
- İsveç'te 1979'da "kadın evi" denilen sığınak açılır.
- 1986 yılı verilerine göre ABD'de mevcut olan kadın sığınağı sayısı 700'ün üzerindedir.

Çeşitli ülkelerde kurulan sığınakların sayısı arttıkça ve tabular yıkıldıkça, kadınların aile içinde yaşadığı şiddetin ne denli yaygın olduğu görünürlük kazanmaya başlar (İlkkaracan ve diğ., 1996).

3.2.3 Dünyada Kadın Haklarını Korumaya Yönelik Hukuksal Düzenlemeler

Şiddet, 21. yy'ın en çok tartışılan ve önlem alınması gereken konularından biri haline gelen şiddet ile ilgili yasa ve anlaşmalara hızla yenileri eklenmekte ve tüm dünyada bu kanunların kabul edilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir. Kadınlara karşı eşitsizliği ve şiddeti engellemeye yönelik şimdiye kadar yapılmış düzenlemeler;

- Birleşmiş Milletlerde 1946 da kadın statüsü komisyonu kurulması,
- 1975 yılında Mexico City'de I. Dünya Kadın Konferansı,
- Bunu takiben BM genel kurulunca 1975-1985 yıllarındaki dönemin kadın 10 yılı olarak kabul edilmesi,

- 1980 yılında 10 yılın ilk yarısını gözden geçirmek üzere II. Dünya Kadın Konferansı toplanması,
- 1 Mart 1980 yılında “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) üye ülkelerin imzasına açılması,
- 1985 yılında III. Dünya Kadın Konferansı Nairobi’de düzenlenmesi, kadının 10 yıllık değerlendirilmesinin yapılarak örgütlenme kararı alınması,
- 1993 yılında BM insan hakları komisyonunda kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlali olarak sayılacağı kabul edilmesi,
- 1995 yılında Pekin’de IV. Dünya Kadın Konferansı toplanması ve Pekin Deklarasyonu yayınlanması (TBMM Kadının Statüsünü Araştırma Komisyonu, 2003),
- 24 Şubat 2000’de Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından Daphne Programı (2000-2003) çocuklara, gençlere ve kadınlara uygulanan şiddete karşı savaşta önleyici tedbirleri destekleyen 4 yıllık topluluk hareket programı olarak kabul edilmesi,
- 5-9 Haziran 2000 tarihleri arasında New York’ta “Kadın 2000: 21. yy. için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış başlıklı BM genel kurulu özel oturumu gerçekleştirilmesi (Kocacık, 2004),
- 2003 yılında Daphne programının bitimiyle (2004-2008) yıllarını kapsayan Daphne II programı kabul edilmesi (Kaya, 2005) , olarak sıralanır.Kadın Eşitliği ve Kadına Karşı Yapılan Şiddeti Önleme adına Birleşmiş Milletler’in kabul ettiği “Cedaw (Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Engellenmesi Anlaşması)” ve Avrupa Birliği üyeleri ve aday ülkelerce kabul edilmiş topluluk programları bulunmaktadır.

Bu anlaşma ve programların yanı sıra kadının sosyal güvenlik haklarını korumaya yönelik Uluslararası Çalışma Örgütünün kabul ettiği İLO sözleşmeleri bulunmaktadır. Bu kadının çocuk doğurma özelliğinden dolayı kamusal hayattan uzaklaşmasını engelleyen, kadını erkekten geride bırakmamaya çalışan ‘analığın korunması’ yasasını desteklemektedir (Zırhlı,2000). Buna göre kadının emzirme, doğum öncesi ve sonrası izinleri belirlenmiş ve bunlar uluslararası düzeyde kabul edilmiştir.

3.2.4 Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Gösterir İstatistiksel Veriler

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet, 1980’li yıllardan beri konuşulmaktadır. Aile içinde kadına yönelik şiddet uygulamasının insan hakları ihlali olduğu toplumda henüz kabul görmemektedir. Bazı kadınlar kendilerine uygulanan baskının ‘şiddet’ olduğunun farkında değildir. Rittersberger ve Kılıç (1998), 20. yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek Konferansı’nda değindikleri araştırmaya göre; “sizce toplumdaki şiddet nereden kaynaklanıyor” sorusu deneklere sorulmuş %24.4’ü “psikolojik bozukluklar” yanıtını vermiştir. Aynı deneklere “aile içi şiddet nereden kaynaklanıyor” diye sorulduğunda “saygısızlık, sorumsuzluk, namus” gibi yanıtlar verilmiştir.

Tablo 3.1: Toplumda Aile İçi Şiddetin Cinsiyete Göre Farklılaşan Nedenleri(*)
(Rittersberger ve Kılıç,1998)

No	Cevap Kategorileri	erkek%	kadın %
1	Saygısızlık/itaatsizlik/sorumsuzluk	51.9	66
2	Hoşgörüsüzlük/anlayışsızlık/sevgisizlik	31.3	23.2
3	Namus/aldatma/yalan söyleme/kıskançlık	23.1	40.3
4	Kadının aşırı talepte bulunması/habersiz gezmeğe gitmesi	13.8	23.2
5	Parasızlık/maddi geçim sıkıntısı	11.9	22.2
6	Eğitimsizlik/bilgisizlik	8.1	7.6
7	Kocanın sinirli olması/ dışarı hayatı/içki kumar	4.4	15.2
8	Sosyal Kültürel Çevre farklılığı	2.5	5.2
9	Fikir ayrılıkları	1.9	3.3
10	Görücü usulü evlilik	1.9	0.9
11	Bireylerin Ruhsal Problemleri	1.9	4.3
12	Cinsel sorunlar	0.6	0.5
13	Hiçbir şey şiddet nedeni olamaz	10.6	7.6

*Tablo 3.1’de birden fazla cevap verilmiştir.

Erkekler kendilerine karşı saygılı davranılmasını beklemektedirler ve saygısızlıkla karşılaştıklarında şiddet kullanımını meşru görmektedirler. Kadınlarda ise, kocaları tarafından uygulanan şiddeti ‘birden parladı’, ‘sinirine hakim olamadı’gibi gerekçelerle hafifletme eğiliminde oldukları görülmektedir (Rittersberger ve Kılıç,1998).

Türkiye’de aile içinde kadına yönelik şiddetin boyutlarını öğrenebilmek için yapılan anketler durumun ciddiyetini gözler önüne serer. Yürütülen kampanyalar ve toplantılar sayesinde, kadına uygulanan şiddet toplum tarafından görünür hale gelmiştir. Yapılan araştırmalardan bazıları aşağıdadır:

- Kadın Dayanışma Vakfı’nın 1995’te Başkent Ankara’daki gecekondularda yaptığı bir araştırma, kadınların %97’sinin kocalarının saldırısına uğradığını ortaya koymaktadır (Kssgm,2001).
- Türkiye’de kadınlara yönelik şiddetin görünür biçimi kadınların öldürülmesi şeklinde belirmektedir. Başka bir ifade ile kadının öldürülmesi, namus ile gerekçelendirilerek haklılaştırılan bir şiddet biçimi olarak azımsanmayacak bir orandadır (İkinci ve üçüncü birleştirilmiş Türkiye raporu, 2003).
- Kadınlara yönelik şiddet eylemlerinde daha çok ateşli silahlar ve kesici aletler kullanılmaktadır (İkinci ve üçüncü birleştirilmiş Türkiye raporu, 2003).
- Kadınlara yönelik şiddet eylemlerinin en belirgin nedeni, toplumda kabul gören genel ahlak ve namus anlayışıdır. Kadınlar bu anlayışa uymadıklarında şiddetle cezalandırılmaktadır (İkinci ve üçüncü birleştirilmiş Türkiye raporu, 2003).
- Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) 2000 ‘de yayımladığı bir istatistikte dünyada eş ve sevgililerinin saldırısına en çok uğrayan kadınların %57.9 ile Türkiye’de olduğu bildirilmiştir (Anon., 7 Haziran 2000).
- Türkiye’de 2005 yılı içerisinde düzenlenen “aile içi şiddete son kampanyasını” destekleyen reklam afişlerinde de “Türkiye’de her 3 aileden birinde fiziksel şiddete maruz kalan bir kadın yaşıyor” denilmektedir (Anon.,17 Haziran 2005).
- Hancıoğlu ve Ergöçmen’in (2003), yapmış oldukları araştırma da “kadınların aile içi şiddet biçimlerinden özellikle fiziksel şiddete ilişkin tutumlarını ne kadar içselleştirdiklerinin belirlenmesi amaçlanarak, kadınların ekonomik ve cinsel nedenlere dayalı olarak, kocanın karısını dövmesini haklı bulup bulmadıklarına dair bir dizi soru sorulur.

Kadınların %39’u belirtilen durumlardan en az bir durumu kocasının karısını dövmesi için haklı bir neden olarak görmektedir.

Cevaplayıcılar, daha çok, kadının kocasına karşılık vermesi (%29), parayı lüzumsuz yere harcaması (%27) ve çocukların bakımını ihmal etmesi (%23) durumunda

kocanın karısını dövmesini haklı bulma eğilimindedir. Kadınların %6 'sı kadının yemeği yakması halinde kocanın karısını dövmesini haklı bulmaktadır.

3.2.5 Türkiye’de Eşit Haklar Elde Etmeye ve Şiddeti Durdurmaya Yönelik Kadın Hareketi

Dünyada 1970’lerde başlayan ve sonuç üretmeye yönelik kadına yönelik şiddeti durdurma faaliyetlerinin, Türkiye’de yankı bulması 1990’lı yılları bulur. Bunu sağlayan, Çankırılı yargıç Mustafa Durmuş olmuştur.

Durmuş, kocasından dayak yemiş hamile bir kadının dava istediğini reddederek, atasözlerinden birini “kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmemek gerektiğini”, “mahkeme kararı” haline getirir. Bu olay, 17 Mayıs 1987’de binlerce kadının sokaklara dökülmesine yol açar (İlkkaracan, 1996).

- 10 Mayıs 1987’de kadınlar, Ankara Gençlik Park’ında, anneler günü dolayısıyla bir eylem düzenlerler: “Annenizi sevip, karınızı dövüyorsunuz!” (Amargi,2005).
- 17 Mayıs 1987’de “Dayağa Hayır” yürüyüşü, kadınların şiddete karşı ilk toplu tepkileri olur (Kocacık,2004).
- Türkiye’de kadına yönelik şiddet sorunuyla ilgili toplumsal duyarlılığı arttırmaya yönelik ilk girişim 1987’de bazı aydınlar ve sivil toplum örgütleri tarafından gerçekleştirilir ve bu kapsamda Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası başlatılır (Vatandaş, 2003).
- 1990’ların başında, kadın danışma merkezleri ve sığınaklar gibi kurumsal hizmetler oluşturulmaya başlanmıştır. Ülkemizde kadına yönelik şiddete ilişkin kurumsal hizmetlere ilk örnek, Kadın Danışma Merkezleridir (Yıldırım,1998).
- 9 Mayıs 1990’da, “Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası” kurumsallaşır. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kurulur (Amargi,2005).
- Aralık 1994’te Başbakanlık’a bağlı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü bünyesindeki değişik illerde kurulan “kadın misafirhaneleri”, yasal kısıtlılığına rağmen birçok şiddet görmüş kadına destek olmaya başlar (Amargi, 2005).

3.2.6 Türkiye’de Kadın Haklarına Yönelik Hukuksal Düzenlemeler

Ülkemizde kadının yaşamının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar 19. yüzyılda başlar. Kız çocuklarına verilen eğitim kadınların o dönemde yazarlık, öğretmenlik

gibi meslekler edinmesini mümkün kılmasına rağmen, bu haklar diğer temel sosyal haklarla desteklenmediğinden, kadının toplumsal yaşamda etkin bir biçimde yer almasına yetmez. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923 yılını izleyen ilk 10 yılda Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen devrimler, bir yandan kadının yurttaş olarak kabullenilmesini diğer yandan Türk toplumunun yeniden yapılanmasını sağlar ve büyük bir toplumsal değişim gerçekleştirir (İkinci ve Üçüncü Birleştirilmiş Türkiye Raporu, 2003).

Aynı rapora göre; kadınların yasal statülerinin erkeklerle eşitlenmesindeki diğer bir aşama ise siyasi hakların kazanılmasıdır. 1934 yılında Millet Meclisi seçimlerinde kadınlara seçme ve seçilme haklarının tanınması, siyasal alanda cinsiyete ilişkin tüm yasal eşitsizlikleri ortadan kaldırır. 1935 yılında kadınların da katıldığı ilk milletvekili seçiminde 18 (% 4.6) kadın parlamentoya girer.

2002 yılında yapılan son Genel Seçim sonuçlarına göre TBMM'deki 550 milletvekilinden sadece 24'ü kadın olup, oransal olarak %4.4'e tekabül etmektedir. Bakanlar Kurulunda ise 1 tane kadın bakan bulunmaktadır (T.C. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, 2006).

Bu oranlardan, yıllar geçtikçe ilerlemeler yerine gerilemeler olduğu görülmektedir. Türkiye, kadınların okuma yazma oranı, istihdamda bulunma durumu gibi alanlarda dünyada sonuncu sıralarda yerini almaya başlar.

Atatürk devrimlerinden, Türk kadınına doğrudan etkileyen konular arasında, 1924 yılında ilki çıkarılan ve eğitimi tek sistem ve çatı altında toplayarak kadınlara erkeklerle eşit eğitim olanakları sağlayan, Tevhid-i Tedrisat Kanunu, 1925 yılında kabul edilen kadınlara kamu sektöründe modern giyim yolunu açan Kıyafet Kanunu, kadınların yasal statüsünü bütünüyle değiştirerek, gerek aile içinde gerekse birey olarak, o dönemin ölçüleriyle erkeğine neredeyse eş değer haklar sağlayan 1926 yılında kabul edilen Türk Medeni Kanunu sayılabilir (İkinci ve Üçüncü Birleştirilmiş Türkiye Raporu, 2003).

Türkiye'de daha 1920'lerde kendi eşlerini seçme, boşanma davası açma ve çocuklarının velayetini isteme gibi haklara kavuşmuş olan kadınlar için, 1923 yılında da temel eğitim zorunluluğu getirilmiştir (Durakbaşı ve diğ., 1998).

Kadına; hiç mücadele etmeksizin verilen bu hakların değeri tam olarak bilinmemiştir. O dönemde hiçbir ülkenin yasasında kabul edilmeyen, kadına

verilmiş bu haklarla ilgili bir daha düzenleme yapılmamış ve yasalar elden geçmemiştir. Türkiye kadın-erkek eşitsizliğinin, aile içi şiddetin en yüksek olduğu ülkelerden biri haline gelmiştir. Bu sebeple, Türkiye uluslararası yapılan anlaşmalarla kendi iç yasa düzenlemelerini yapmaya çalışmaktadır. Bunlardan ilki kadın anayasası olarak ta görülen “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi” (Cedaw) ‘dir.

Türkiye'nin Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne taraf olması, 3. Dünya Kadın Konferansı sonunda kabul edilen Nairobi İleriye Yönelik Stratejilerini kabul etmesi, ve ülkenin 5. ve 6. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında kadın konularına yer vermesi, kadın konusunda bir ulusal mekanizma kurulmasını gerektirmiştir. Bu çerçevede Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM), kadın politikaları geliştirmek ve kadının statüsünü her alanda yükseltmek amacıyla uluslararası alanda da muhatap olmak üzere ulusal mekanizma olarak 25.10.1990 tarihinde kurulur (Kssgm, 2005),

- 30 Ağustos- 8 Eylül 1995 Türkiye Pekin’de yapılan 4. Dünya Kadın Konferansı’na katılarak Pekin Deklarasyonu ve Pekin Eylem Platformu’nu çekincesiz kabul eder (Kssgm,2001),
- 17 Ocak 1998, Aile içi şiddete uğrayan kişilerin korunması için gerekli tedbirlerin alınmasını düzenleyen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe girer (Kssgm,2001),
- Eylül 1999, Türkiye Cedaw’ı çekinceli olarak kabul eder (Kssgm,2001),
- 8 Eylül 2000 CEDAW İhtiyari Protokolünün onaylar (Kssgm,2001),
- 21 Haziran 2001 TBMM Adalet Komisyonunca kabul edilen Türk Medeni Kanunu Tasarısı Genel Kurula sevk edilir,
- 27-29 Haziran 2001 Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce, Norveç Büyükelçiliğinin katkılarıyla Ankara'da "Türkiye'de Kadın Politikaları ve Kurumsallaşma" konulu bir toplantı gerçekleştirilir. Toplantıya ilgili kamu kuruluşları, üniversitelerin Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezleri ile gönüllü kadın kuruluşları temsilcileri katılır. Toplantıda, hukuk, eğitim, çalışma yaşamı ve şiddet başlıkları altında çalışma grupları oluşturularak önümüzdeki dönem için hedefler belirlenir (Devlet İstatistik Enstitüsü, 2005),

- 22 Kasım 2001 Yeni Türk Medeni Kanununun TBMM tarafından kabul edilir,
- 1 Ocak 2002 Yeni Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girer,
- 30 Temmuz 2002 CEDAW Ek İhtiyari Protokolünün onaylanır (Devlet İstatistik Enstitüsü, 2005).

3.2.6.1 CEDAW (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi):

1975 yılında Mexico-City'de gerçekleştirilen BM Birinci Dünya Kadın Konferansı ile ivme kazanan, kadının statüsünün yükseltilmesine yönelik uluslararası çabaların sonucu olarak, BM Genel Kurulu tarafından 1979 yılında kabul edilen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), 1 Mart 1980 tarihinde BM üyesi ülkelerin imzasına açılır. Sözleşme, 1981 yılında 20 ülkenin onayını takiben yürürlüğe girer.

CEDAW Sözleşmesinin temel hedefi, toplumsal yaşamın her alanında kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla, kalıplaşmış kadın-erkek rollerine dayalı önyargıların yanı sıra geleneksel ve benzer tüm ayrımcılık içeren uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda, sözleşme ile sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek için gerekli tüm geçici ve özel önlemlerin alınması hükme bağlanmaktadır (Kssgm, 2006b).

İlk maddesi; “İş bu Sözleşme’ye göre kadınlara karşı ayırım deyimi kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir.” olan sözleşmeyi Türkiye 1985 yılında bazı maddelerine çekince koyarak imzalar (Yıldırım,1998).

Türk Medeni Kanunu'nun evlilik ve aile ilişkileri konusundaki hükümlerine ters düşen sözleşmenin 15. maddesinin (2.) ve (4.) fıkralarına ve 16 maddesinin (c), (d), (e), (g) fıkralarına, Vatandaşlık Yasasının tabiyetin kazanılmasıyla ilgili maddesiyle çeliştiği için 9. maddenin 1. fıkrasına, sözleşmenin yorum ve uygulamasından doğan ve çözümlenmeyen uyuşmazlıkların Uluslararası Adalet Divanına getirilmesiyle ilgili olarak sözleşmenin 29. maddesinin 1. fıkrasına çekince konulur (İkinci ve Üçüncü

Birleştirilmiş Türkiye Raporu, 1993). Türkiye Cumhuriyeti, anayasasında gerekli değişiklikleri yaptıktan sonra, sözleşmeyi çekincesiz kabul eder. Değiştirilen bu yasalar arasında;

Herhangi bir nedensel şüphe olmaksızın, adam öldürme veya saldırı, zina, karı-koca, kız kardeş, erkek kardeş veya başka bir akrabanın gayrimeşru cinsel ilişkide bulunmasını içeren durumlarda cezanın indirilmesine ilişkin 462. Maddenin kaldırılması;

"Psikolojik baskı"nın, zorla tecavüz veya tecavüze teşebbüs hareketi olarak sayılması;

Evlilik içi tecavüze ilişkin bir hükmün getirilmesi;

Cinsel amaçlı kaçırılmaya maruz kalan kadınların medeni statüsüne dayalı ayırımın kaldırılması; gibi Türkiye’de kadına yönelik ayrımcılığı durdurma amaçlı önlemler bulunmaktadır. (Dördüncü ve beşinci birleştirilmiş periyodik Türkiye Raporu, 2003)

Cedaw Anlaşması, kadına yönelik şiddetin durdurulması konusunda, Türkiye’nin net tavrını ortaya koyması açısından önemlidir.

Türkiye bu sözleşmeyle aile içi şiddete, cinsel istismara ve tacize, tecavüze ve diğer cinsiyete dayalı şiddete karşı tüm kadınları uygun bir biçimde korumaya, onların onuruna saygı gösterecek yasaları koymaya, Cedaw komitesine belirli dönemlerde vereceği raporlarda kadınlara karşı şiddetin sürdürülmesine neden olan davranışların, adetlerin ve uygulamaların niteliği ve yaygınlığı ile bunların sonucu olan şiddet türlerini raporunda belirtmeyi taahhüt eder (Kadın, Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonu, 1994).

3.2.6.2 Avrupa Birliği Topluluk Programları

Topluluk programları ifadesi Avrupa Topluluğu tarafından benimsenen Topluluk politikaları ile ilgili bazı farklı alanlarda üye devletler arasında işbirliğini ilerleten faaliyetler dizisi olarak tanımlanmaktadır. Topluluk programları Avrupa Birliği Politikalarının kapsadığı alanlarda üye ülkeler arasında işbirliğini geliştirmek için, belirlenmiş dönemlerde faaliyette bulunması amacıyla bütünleştirilmiş eylemlerdir.

Programlar, farklı kültür, dil ve anlayışlar arasındaki yabancılaşmayı gidererek, ırk, dil, din, cinsiyet ayırımı olmadan bir Avrupalılık bilincinin benimsenmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Programların uygulamaya konulmasından, Komisyonun

ilgili Genel Müdürlüğü sorumludur. Bir komisyon temsilcisinin başkanlığını yaptığı AB üyesi ülkelerin temsilcilerinden oluşan program komiteleri, Genel Müdürlüklere yardımcı olmaktadır (Kaya,2006).

- Kadın-Erkek Eşitliği Programı (Gender-Equality)

Yürürlük Süresi : 2001 – 2005

Bütçesi : Programın uygulanması için 2001-2005 dönemi için Topluluk bütçesinden 50 milyon Euro ayrılmıştır.İlk yıl 30 bin Euro, ikinci yıldan itibaren toplam 240 bin Euro katkı payı ödeneceği tahmin edilmektedir.Kadın ve erkeğin ekonomik yaşamdaki eşitliğinin sağlanması, eşit sosyal haklara, katılım ve temsil haklarına sahip olmaları alanlarındaki faaliyetleri desteklemektedir.

Başvuru yapabilenler : Kadın erkek alanında faaliyet gösteren yerel, bölgesel ve ulusal sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları, üniversiteler, araştırma enstitüleri. (Atabay,2005)

- Ayrımcılıkla Mücadele Programı (Combating Discrimination)

Yürürlük Süresi : 2001 – 2006

Bütçesi : Programın uygulanması için 2001-2006 dönemi için Topluluk bütçesinden 98.4 milyon Euro ayrılmıştır.İlk yıl 30 bin Euro, ikinci yıldan itibaren toplam 230 bin Euro katkı payı ödeneceği tahmin edilmektedir.Ayrımcılıkla Mücadele Programı; yaş, cinsiyet, cinsel tercih, ırk veya etnik köken, din veya inanca dayalı her türlü ayrımcılıkla mücadeleye yönelik faaliyetleri desteklemektedir.

Başvuru yapabilenler : Ulusal, bölgesel ve yerel karar alma organları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, medya, yasaları uygulamakla görevli birimler (Atabay,2005).

- Daphne I-II Programı

24 Şubat 2000’de Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından kabul edilen Daphne Programı, (2000-2003) çocuklara, gençlere ve kadınlara uygulanan şiddete karşı savaşta önleyici tedbirleri destekleyen, 4 yıllık bir Topluluk Hareket Programıdır.

Daphne programı, çocuklara, gençlere ve kadınlara karşı şiddetin önlenmesi konusunda projeleri desteklemektedir. Bu programın amacı, cinsel istismar, sömürü ve kaçakçılık dahil, kadınlara ve çocuklara karşı şiddetle mücadelede yenilikçi Sivil

Toplum Kuruluşları (STK) eylem araştırma ve ağ kurma çalışmalarını ve pilot projelerini finanse ederek, kamuoyunu, cinsel istismar, sömürü ve kaçakçılık dahil, kadınlara ve çocuklara karşı şiddetle mücadele hakkında bilinçlendirmektedir. Bu amaçlara uygunluk çerçevesinde hazırlanan projeler, bazı şekli şartları da yerine getirdikten sonra kabul edilmektedir (Kaya,2006).

Dört senelik projenin ardından Daphne II Projesi ortaya atılmış ve Daphne I'in uzantısı olan bu projede 2004-2008 yılları arasını kapsamaktadır.

Şiddetin her çeşidi yine bu programın ve bu program çerçevesinde yürütülen faaliyetlerin konusunu oluşturmaktadır. Suçtan etkilenenlere (victims) yönelik faaliyet gösteren organizasyonlara ek olarak eğitim birimleri, üniversiteler, gönüllü kuruluşlar, araştırma merkezleri ve yerel birimler bu programın hedef kitlesini oluşturmaktadır.

Program kapsamında önerilen faaliyetler;

- İyi uygulama ve deneyimlerin tespit edilmesi,
- Araştırma, inceleme ve çalışmaların planlanması,
- Programın hedef kitlesine yönelik alan çalışması,
- Sürdürülebilir çok disiplinli iletişim ortamının oluşturulması,
- Eğitim ve öğretim çalışmaları
- Şiddet suçunu işleyenlere ve suçtan etkilenenlere yönelik tedavi programlarının uygulama alanının geliştirilmesi,
- Daphne programında elde edilen sonuçların yaygınlaştırılması, olarak belirlenmiştir.

Programın hedefleri:

- Program, fiziksel ve ruhsal korunmayı kapsayan ve şiddetin önlenmesini amaçlayan faaliyetlerden yararlanmak isteyenlere yardımcı olmak,
- Önleyici tedbirlerin alınması ve suçtan etkilenenlere yönelik destekleyici faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ile çocuklara, gençlere ve kadınlara yönelik şiddetin önüne geçmek, şiddetin önlenmesine yönelik faaliyet gösteren Sivil Toplum Kuruluşları ve diğer organizasyonlara yardımcı olmaktır (Kaya,2006).

Türkiye Kadın-Erkek Eşitliği ve Ayrımcılıkla Mücadele AB Topluluk Programlarına katılmıştır. Daphne Projesi de Türkiye'nin katıldığı topluluk programlarına eklenmiştir.

Konunun güncelliği açısından projelerin yürürlüğe girip girmediği açısından farklı bilgiler bulunmaktadır. Çalışma kapsamında, Sayıştay denetçisi Serdar Söngü, Daphne Projesinin, Türkiye'nin kendi programı dahilinde olduğunu ve bununla ilgili ulusal taahhüt verildiğini belirtmiştir (Söngü, 2006).

Kabul edilmiş olsun olmasın, Türkiye'nin imzaladığı ve görüştüğü bu anlaşma ve programların aile içi şiddeti durdurma yönünde önemli adımlar olduğu söylenmelidir.

Avrupa Parlamentosu, kadın hakları dahil olmak üzere insan haklarının Avrupa Birliği'ne üyeliğin olmazsa olmaz koşulu olduğunu vurgular ve Avrupa Komisyonu'na Türkiye ile yapılacak görüşmelerin gündeminde kadın hakları konusuna ön planda yer vermesi çağrısında bulunur (Avrupa Parlamentosu Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komitesi, 2005). Türkiye bu program ve anlaşmalar sayesinde AB komisyonuna ve Birleşmiş Milletlere, belli dönemlerde raporlar vermeye başlar. Bu raporlara karşılık, AB komisyonu Türkiye ilerleme raporu hazırlamaktadır. Türkiye'nin kadın erkek eşitliği ve şiddetin önlenmesi konusunda yaptığı çalışmalar olumlu gelişmeler olarak raporlarda yer almıştır.

Örneğin: Cedaw'a her dört senede bir sunulan raporlardan İkinci ve üçüncü birleştirilmiş Türkiye raporu (2003)'na göre; 1996 yılında yapılan "Evli Kadınlara Yönelik İstismar ve Kadınların Sığınma evleri Hakkındaki Düşünceleri" başlıklı araştırma sonuçlarına göre;

- Kocanın kötü davranması durumunda kadınların %77.8'i hiç kimseden yardım istememiştir.
- Kocanın kızması durumunda kadınların %47.2'si susmakta, %21.7'si ise konuşmayı denemektedir.
- Kocanın kötü davranması karşısında kadının verdiği tepkilerin başında susma gelmektedir (%39.4). Bunu düşük oranla konuşma izlemektedir (%16.7).
- Araştırmaya katılan kadınların büyük çoğunluğu (%78.9) eşlerinin kendisine kötü davrandığını belirtmiştir. Bu kadınlar arasında, bunun kendi davranışlarından kaynaklandığını söyleyenler ilk sırayı almaktadır.

- Kadınların %49.4'ü çocukluğunda anne-babasından dayak yemiştir.
- Kadınların %67.2'si çocuklarını dövmetedir.
- Çalışan kadınlarda fiziksel istismara uğrama oranı daha düşüktür.
- İntihar girişiminde bulunan kadınlar istismara daha çok uğramışlardır.
- Erkeğin eğitim düzeyi yükseldikçe, kadına yönelik hem fiziksel hem de fiziksel olmayan istismar azalmaktadır.
- Erkeğin alkol kullanması, kadının özellikle fiziksel istismara uğramasında önemli bir etkidir gibi sonuçlar bulunmuş ve bu veriler dosyalanmıştır.

AB komisyonunun hazırladığı “2005 Türkiye ilerleme raporunda (2005)”, insan hakları konusunda; TBMM’de Kadın ve Çocuklara Yönelik Şiddet Komitesi’nin kurulması, ekonomik ve sosyal haklar alanında; kadın hakları alanında yeni ceza yasasının yürürlüğe girmesiyle bazı ilerlemeleri kaydedilmesi, başbakanlık altında kadının statüsü genel müdürlüğü kurulması, namus cinayetleri konusunda mahkemelerin yeni ceza yasasını uygulamaya başlaması, yetersiz olmasına karşın kadın sığınma evlerinin sayısındaki artış ve yeni belediyeler yasasına göre nüfusu 50 binden fazla olan yerlerde kadın sığınma evi yapılması zorunluluğu olumlu gelişmeler olarak kabul edilirken, kadına karşı uygulanan şiddetin, bazı bölgelerde namus cinayetlerinin sürmesi, kadınların okur-yazarlık oranının düşük olması, yerel ve ulusal düzeyde kadınların siyasette ve istihdam pazarında çok düşük oranda temsil edilmesi, aile içinde psikolojik şiddet uygulamalarının devam etmesi ve bu konuda yeterli istatistik bilgi olmaması eksiklikler olarak belirtilmiştir.

3.2.6.3 Yeni Türk Ceza Kanunu, Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Belediyeler Yasası

Türkiye uluslararası platformda verdiği sözleri tutabilmek adına, kendi anayasasında değişiklikler yapmak zorunda kalır. Türk Ceza Kanununda kadın lehine yapılan değişiklikler ve 1998 yılında kabul edilen “Ailenin Korunmasına Dair 4320 sayılı kanun, sığınma evlerini kapsayan belediyeler yasası bu değişiklikleri kapsayan en önemli düzenlemelerdir.

Haziran 2005’te yürürlüğe giren yeni TCK’na göre; kadın ve kız ayrımı ortadan kalkar. Eski yasa toplumsal değer yargılarını gözetip, kadının mağduru olduğu bir çok suçu topluma karşı işlenen suçlar olarak değerlendirirken, yeni TCK ile bu

anlayış terk edilerek ve bireyin hak ve özgürlüklerinin korunmasına çevrilir. Bu kapsamda cinsel nitelikli suçlar kişiye karşı suç kapsamına alınır. Evlilik içi tecavüz, işyerinde cinsel taciz gibi konulara ilk kez yasada yer verilmektedir.

Eski Türk Ceza Kanununun “töre” cinayetlerinde indirim yol açan maddesi, 2003 yılında 6. uyum paketiyle yasa kapsamından çıkarılarak, yeni Türk Ceza Kanunu ile “töre” cinayetleri faillerinin yasada öngörülen en ağır ceza olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılması hükmü getirilir (Çubukçu,2006).

Yeni Türk Ceza Kanunun yanısıra, 17 Ocak 1998 yılında Ailenin Korunması Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Söz konusu kanun, aile üyelerine ailenin diğer bir üyesi tarafından şiddet uygulanması halinde bir takım özel tedbirler alınmasını içermektedir. Alınacak tedbirler arasında; şiddet uygulayan aile üyesini, birlikte oturulan mekandan uzaklaştırma, şiddeti uygulayan kişinin şiddet ve tehdit aracı olarak kullanabileceği düşüncesiyle sahip olduğu silahları yetkililere teslim etmesi, şiddet uygulayan kişinin ailenin diğer bireylerinin geçimi için "tedbir nafakası" vermesi, aile üyelerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi, aile üyelerinin eşyalarına zarar vermemesi mevcuttur. Tedbirlere uyulmaması halinde, 3 aydan 6 aya kadar hapis cezası öngörülmüştür.

Şiddet mağdurları bizzat şikayette bulunabilecekleri gibi, şiddete tanık olan veya şiddetten haberi olan kişilerin başvuruları üzerine veya polisin doğrudan harekete geçmesi üzerine de bu kanun uygulanabilmektedir. Kanuna göre verilecek tedbirler 6 ayı geçemez. (Devlet İstatistik Enstitüsü, 2005a).

Türkiye’de 07.12.2004 tarihinde kabul edilen bir diğer yasa ise belediyeler yasasıdır. Yasada ; “Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadınlar için koruma evi açar”(TBMM,2005) ifadesi yer almaktadır (EK C).

Bu düzenlemeye göre; şiddetten kaçan kadına sığınacak yer imkanı sağlanır. Belediyeler yasası haricindeki yasal düzenlemeler, cezai olgulardan bahsetmektedir ve şiddeti gösteren kişiyi caydırıcı niteliği vardır. Yeni düzenleme ise, ulusal ve uluslararası platformda alınan önlemlere rağmen bir kadın hala şiddet görüyorsa, onu bu ortamdan tamamen uzaklaştırıp, yeni bir yuvaya taşıma görevi üstlenir.

Yasada net olmayan unsurlar vardır. Örneğin; Avrupa Birliği standartlarına bakıldığında iki tavsiye görülmektedir. Bunlardan ilki Avrupa Birliği parlamentosu 1986 yılında sığınma evinin kapasitesini belirlemek amacıyla çıkardığı yasadır.

Yasaya göre, Avrupa Kadın Hakları ve Eşit Fırsatlar Parlamenter Komitesi, 1986 yılında, “her 10.000 kişi için bir “sığınma yeri” (shelter place) olması gerektiğini belirtir. Avrupa Birliği, kabul edilen bu standardı daha sonra 7500 kişiye çeker.

Tablo 3.2: AB üyeleri ve Aday Ülkelerdeki Sığınma Evlerinde Kalacak Yer Durumu

ÜLKELER	TAMAMLANMA YÜZDELERİ
AVUSTURYA	23 Sığınma Evi içinde Kadın ve Çocuklar için 435 Mahal
BELÇİKA	38 Sığınma Evi içinde Kadınlar ve Çocuklar için 700 Mahal
DANİMARKA	33 Sığınma Evi içinde Kadınlar İçin 250 -Çocuklar için 270 Mahal
FINLANDIYA	22 Sığınma Evi içinde Kadınlar İçin 130 Mahal
FRANSA	Mevcut Bilgi Yok
ALMANYA	440 Sığınma Evi içinde 8,789 Mahal
YUNANISTAN	1 Sığınma Evi içinde 12 Mahal
İRLANDA	16 Sığınma Evi içinde Kadınlar ve Çocuklar için 425 Sığınma Mekanı
İTALYA	34 Sığınma Evi içinde Sığınma Mekanları Hakkında Bilgi Mevcut Değil.
LUKSEMBURG	1 Sığınma Evi içinde Kadınlar İçin 100- Çocuklar İçin 40 S. Mekanı/ İhtiyaç Durumunda İlave 4 Ev
HOLLANDA	105 Sığınma Evi içinde Çocuklar ve Kadınlar için 2,462 Sığınma Mekanı
PORTEKİZ	4 Sığınma Evi içinde Kadınlar İçin 25 Sığınma Mekanı
İSPANYA	Mevcut Bilgi Yok
İSVEÇ	151 Sığınma Evi içinde Kadınlar İçin 800 Sığınma Mekanı
İNGİLTERE	400 den Fazla Sığınma Evi/ Kadınlar İçin 2100 Sığınma Mekanı
İSKOÇYA	40 Sığınma Evi/ Kadınlar İçin 330 Sığınma Mekanı
KUZEY İRLANDA	11 Sığınma Evi içinde Çocuklar ve Kadınlar için 331 Sığınma Mekanı
GALLER	
BULGARİSTAN	1 Sığınma Evi içinde Çocuklar ve Kadınlar için 18 Sığınma Mekanı
KIBRIS	Mevcut Bilgi Yok
ÇEK CUM.	3 Sığınma Evi içinde Kadınlar için 34 Sığınma Mekanı
ESTONYA	Kadın Sığınma EviYok.
MACARİSTAN	1 Sığınma Evi içinde Kadın ve Çocuklar için 6 Yer
LETONYA	Mevcut Bilgi Yok
LİTVANYA	Mevcut Bilgi Yok
MALTA	4 Sığınma Evi içinde 36 Aile Sığınma Mekanı
POLONYA	30 Sığınma Evi içinde kadın ve çocuklar için 400 Yer
ROMANYA	4 Sığınma Evi / Çocuklar ve Kadınlar İçin 4 Sığınma Mekanı
SLOVAKYA	5 Sığınma Evi/ Kadınlar için 53 Sığınma Mekanı
SLOVENYA	4 Sığınma Evi/ Çocuklar ve Kadınlar İçin 89 Sığınma Mekanı

“Sığınma yeri (shelter place)” ya da “aile mekanı (family place)” kavramıyla anlatılmak istenen sığınma evinde kalacak “bir aile” için ayrılmış yer ya da

mekandır. Yurtdışı örneklerinde çocuğuyla sığınma evine gelen kadınlara durumlarına göre içinde mutfak ve/veya banyosu olan, çocuklarıyla birlikte kalabilecekleri odalar verilmektedir. Avrupa Birliği standartlarında bahsedilen de bu mekandır.

Standartlar ülkemize uyarlandığında, mevcut yasadaki çeviri yapan tüm belgelerde “sığınma mekanı”nın “sığınma evi” olarak tanımlandığı görülür. Daphne Projesinin bir kolu olan “Şiddete Karşı Avrupa Bilgilendirme Merkezi (European Information Centre Against Violence) ve bir sonraki adım olarak Wave’in (Avrupa Şiddete Karşı Kadınlar Topluluğu) 2000 yılında AB üyeleri ve aday ülkelerde yaptığı araştırma, AB üyesi ya da aday ülkelerde bulunan kadın sığınma evlerindeki “sığınma mekanları” sayısının AB standardını yakalayıp yakalamadığını kontrol eder (EK D).

Wave’in (Avrupa Şiddete Karşı Kadınlar Topluluğu) Daphne projesi kapsamında yapmış olduğu araştırma da, “place” kavramının kadın ve onun çocukları için kullanıldığı anlaşılmaktadır. Örneğin; Luxemburg’un 1 sığınma evi ve 4 kadın eviyle 100’ü kadın olmak üzere 140 kişiye ev sahipliği yaptığı görülmektedir (Tablo 3.1).

Luxemburg, önceki Avrupa standardı olan 10.000 kişi için 1 sığınma mekanı kriterini tamamlamış gözükmemektedir. “Sığınma mekanı (shelter place)” kavramından anlaşılması gereken “sığınma evi” olsaydı, toplam 5 sığınma evine sahip olmasından dolayı Luxemburg’un nüfusunun 50.000 olması gerekirdi. Oysa Luxemburg’un nüfusunun 442 bin (Anon., 2006) olduğu görülmektedir. 395 bin nüfuslu Malta’nın (Anon., 2006), 4 sığınma evi, ancak 36 sığınma yeri bulunmaktadır.

Türkiye’de 68 milyon (Devlet İstatistik Enstitüsü,2000) insanın yaşadığı göz önüne alınırsa, 6800 kişinin kalacağı kapasitede sığınma evi açılması gerekmektedir. Bir sığınma evinde ort. 15 kişinin kalacağı düşüncesiyle, Türkiye’de Avrupa Birliği standartlarına göre 453 sığınma evi açılmalıdır.

2004 yılında kabul edilen Belediyeler Yasasına göre Türkiye’deki Büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50.000’i geçen Türkiye çapındaki tüm belediyelerin kadın sığınma evi açması zorunlu hale getirilmiştir.

Türkiye’de 15 büyükşehir belediyesi ve 182 adet nüfusu 50.000’i geçen belediye bulunmaktadır (Çetinkaya, 2004). Bu yasaya göre, Türkiye’de 197 adet, içinde kaç kişinin yaşayacağı belirtilmemiş, sığınma evleri açması gerekmektedir. 2005 yılı itibarıyla, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü’nün yaptığı açıklamaya

göre, Türkiye’de mevcut kadın sığınma evi sayısı 17’dir. Bunlardan 14 tanesi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun himayesindedir (EK A). Belediyeler yasası, sığınma evinde kalacak kadın ve çocuk kapasitesi ile ilgili bir bilgi vermemektedir ve “açar” kavramı yaptırım zorunluluğu içermeyen bir kavramdır. Yasada “açmak zorundadır” ifadesi bulunmamaktadır. Sığınma evlerinin adresleri gizlidir. Kadınlar sığınma evlerine kadın danışma merkezleri ile ulaşmaktadırlar. Yasayla birlikte, kadın danışma merkezleri ile ilgili de herhangi bir bilgi verilmemektedir.

3.3 Bölüm Sonucu

Şiddet kavramı, 21.yüzyılın, üzerinde en çok konuşulan konularından biri olmuştur. Şiddet, toplumun her alanında ortaya çıkmakta ve artık olağan karşılanmaktadır. En küçük toplumsal birim olan “aile”de ortaya çıkan şiddet, daha çok kadına yöneliktir. Kadına yönelik aile içi şiddet, uluslararası platformda 1970’li yıllarda Londra’da bir kadın sığınma evi açılmasından sonra tartışılmaya başlanırken, bu kavramın Türkiye’de tartışılmaya başlanması 1990’lı yılları bulur. Dünyada 70’li yıllardan itibaren insan hakları ihlali olarak kabul edilen kadına yönelik aile içi şiddeti engellemek için hukuksal önlemler, ulusal ve uluslararası platformlarda alınmaya başlar. Türkiye bu hukuksal önlemleri, ancak üyesi olduğu Birleşmiş Milletler ve aday olmak için başvurduğu Avrupa Birliği standartlarına uyabilmek adına almaya başlar. Uluslararası platformlarda verdiği sözlere ters düşmemek adına, kendi anayasasında değişiklikler yapar ve bu sayede kadına yönelik şiddet, bir insan hakları ihlali olarak kabul edilir. Avrupa Birliğine uyum sürecinde, çeşitli topluluk programlarına katılan Türkiye, kadın erkek eşitliği ve şiddeti durdurmaya yönelik çalışmalara başlar. Avrupa Birliği komisyonu, Türkiye’nin sunduğu ilerleme raporuna cevaben, Türkiye’de kadın sığınma evleri sayısının artmasının olumlu bir ilerleme olduğundan, ancak hala sayı olarak yeterli olmadığından bahseder. Türkiye Cumhuriyeti’nin çıkardığı “belediyeler yasası”, “Büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50 bini geçen belediyeler sığınma evi açar” demektedir, ancak bu sığınma evlerinin kaç kişilik olması gerektiğinden, bu evin standartlarından, sığınma evlerini görünür kılacak olan danışma merkezlerinden bahsetmemektedir. “Açar” kelimesi, “açmak zorundadır” anlamı taşımamakta olduğundan yasanın yaptırım zorunluluğundan bahsedilemez.

Sonuç olarak, dünyada ve Türkiye’de çok geç tartışılmaya başlanan aile içi şiddet konusu, gelişmiş, az gelişmiş tüm ülkelerin ortak sorunudur. Bu sorunu çözmek için ortak hareket etmek ve yapıcı önlemler almak gerekmektedir. Her ülke, uluslararası platformda imzaladığı yasaları kendi ülkesine uyarlamalı, bunun için araştırmalar yapmalıdır. Örneğin; Türkiye kadına yönelik aile içi şiddetin en yüksek oranda görüldüğü ülkedir. Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde çıkardığı belediyeler yasası; Avrupa Birliği komisyonu için göstermelik çıkarılan, içi belirsizliklerle dolu bir yasadır. Türkiye’nin yapması gereken, elindeki istatistiksel veriler ışığında, Türkiye’de şiddet gören ve sığınma evinde kalması gerekli ortalama kadın sayısını belirlemek ve buna uygun kapasitede kadın sığınma evi yapmaktır.

4. KADIN SİĞINMA EVLERİ

Kadınların şiddet içeren bir evliliği sürdürmelerinin veya ona geri dönmelerinin nedenlerinden biri de, barınma alternatiflerinin bulunmayışıdır.(Connell, 1998). Şiddete uğramış kadınlar özerk kadın hareketinin başlangıç hedefini oluşturmuştur. Ana ihtiyaç kadına kalacağı güvenli ortamı – kadın toplanma alanlarını ya da merkezleri sığınma evine dönüştürerek - oluşturmaktır. 1972’de Londra’nın Cheswick eyaletinde ilk kadın sığınma evi böyle bir hareketle açılmıştır (Appetit, B., Kaselitz, V., 2000).

Kadın sığınma evleri, kadına yönelik aile içi şiddeti önleme stratejilerinden biridir. Sığınma evi, şiddet gören kadına alternatif oluşturduğu gibi, erkeği de yalnız kalma düşüncesi ile durdurmaktadır. AB’ye uyum sürecinde olan ve BM Cedaw Anlaşmasını imzalayan Türkiye Cumhuriyeti için sığınma evleri konusu büyük bir önem ve güncellik kazanmıştır.

Kadın Sığınma Evinin tanımı yapılmadan önce, araştırma boyunca rastlanılan kadın konuk evi, kadın misafirhanesi, koruma evi, kadın evi, korunma evi tanımlamalarının da kadın sığınma evi anlamında kullanıldığını açıklamak gerekir. Örneğin; kabul edilen son belediyeler yasasında : “Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadınlar için koruma evi açar” denilmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu sığınma evi yerine “kadın konuk evi” demeyi uygun görmüştür. Avrupa ülkeleri bu tip evler için, “kadın sığınağı, kadın barınağı ya da kadın sığınma evi,geçiş evi,güvenli ev” gibi tamlamalar kullanmaktadır.

4.1 Sığınağın Tanımı ve Önemi

Sığınaklar; Nükleer ve konvansiyonel silahlarla, biyolojik ve kimyevi harp maddelerinin tesirlerinden ve tabii afetlerden, insanlarla, insanların yaşaması ve ülkenin harf gücünün devamı için zaruri canlı ve cansız kıymetleri korumak maksadıyla inşa edilen korunma yerleridir (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,2006). Sığınaklar, genelde deprem gibi doğal afetlerde ve savaş gibi olağandışı durumlarda insanlar tarafından kullanılan koruyucu mekanlardır. Kadınlar da şiddetten korunmak

isterler. Onu koruyacak yer ise, “kadın sığınma evi”dir. Tanımı yapılan yere, “kadın sığınağı” yerine “ev” kavramı eklenmiş ve “sığınma evi” denilmiştir. Sığınma evi yerine, konuk evi, kadın misafirhanesi, koruma evi, kadın evi, korunma evi denilmekteyse de verilmek istenen mesaj aslında oranın da bir “ev” olduğudur.

Mimariden kadının şekillendirdiği hayatları giydiren kabuk olarak söz edildiğinde, onun etkisini en güçlü hissettirdiği mekan doğal olarak ‘ev’ olacaktır. “Ev, erkeğin sömürgesi, kadının anavatanıdır”(Bahçekapılı ve diğ., 2004). Tarihten bugüne, anne veya eş olarak bir ailenin ihtiyaçlarını en iyi bilen kişi konumundaki kadın, yakın ilişki kurduğu ‘ev’in tasarımıyla, hatta yapımıyla çok yakından ilgilenmiştir. Ev ile kadın sık sık özdeşleştirilir. Dikkate değer bir metafora, Boris Vian’ın “Günlerin Köpüğü” romanında rastlanır. Evin hanımının hastalığının ilerlemesiyle ev de başkalaşır, odaları küçülür, tavan alçalır, yapı pelteleşir. Kadın öldüğünde ‘ev’de yoktur artık (Bahçekapılı ve diğ., 2004).

Tümer’e göre (2004), evin mekanlarını, bütün öteki mekanlardan daha güven verici, daha koruyucudur. Eski Mısır’da “ev” ve “anne” kavramlarının aynı hiyeroglif biçimiyle gösterilmesinde; Hint mimarisinde, tapınakların kutsal bölümünün üzerindeki kulelerin “rahimev” anlamına gelen ‘garbhagriha’ adını taşımalarında bu ilişkinin etkisinin bulunduğu düşünülebilir.

Şiddetten kaçan kadına, gideceği yerin, içinde kendini rahat hissedeceği bir “ev” olduğu, şiddet gördüğü yer olan evden farklı olarak onu koruyan, gözeten, “sığınabileceği” bir ev olduğu anlatılmak istenmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı kadın konuk evleri 1998 yılı yönetmeliği; kadın konuk evi için fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismara uğrayan kadınların, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi sırasında, varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri, yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır, diyerek sığınma evine bir tanımlama getirmiştir.

Kadın sığınma evleri; şiddet görmüş kadınlar ve onların çocukları için, belli bir süre kalabilecekleri, adresi gizli tutulan barınaklardır. Bu barınakta dinlenip nefes alan kadın, ne yapacağına karar vermekte ve yolunu çizmektedir. Diğer şiddete uğramış kadınlarla birlikte birbirlerine destek olmaktadır.

Kadın sığınma evleri, öncelikle şiddetten kaçan kadınlar için can güvenliği ve kalacak yer sağlamaktadırlar. Adresi gizli tutulan bu evler, kadınlar için dört

duvardan daha büyük anlamlar taşımaktadır. Burası onların kocalarından ya da ailelerinden, geniş anlamıyla şiddetten koruyan ateşkes alanlarıdır.

Kadın burada diğer şiddet mağdurlarıyla bir arada yaşamakta, onlarla deneyimlerini paylaşmakta ve bu dünyada yalnız olmadığını fark etmektedir.

4.2 Sığınak Çeşitleri

Tüm dünyada çeşitli sığınak tipleri bulunmaktadır. Yıldırım (1998), sığınakları işleyişleri bakımından dörde ayırmaktadır. Bunlar otonom, yarı otonom yapıdaki sığınaklar, belediye ve kiliselere bağlı sığınaklar ve devlete bağlı sığınaklardır.

• Otonom Yapıda Sığınaklar

Özerkliği savunan, işleyiş ve politika oluşturmada dışarıdan müdahalelere karşı olan otonom oluşumlar; kendi iç politika ve anlayışlarına karışılmaması koşuluyla, finansal yardımlara ulaşmaya ve hizmetlerini sürdürmeye çalışırlar. Devlet, yerel, özel kamu kurum ve kuruluşlarla organik bir bağdan yana değildirler. Sığınak hizmetini sürdürmek için bir araya gelen kadınlar, tüm maddi ve diğer gereksinimlerini kendi iç dinamikleriyle çözümlemenin yanı sıra özerk ve otonom yapılarına gölge düşürülmeden konuya duyarlı yerlerden, özellikle mali olarak desteklenmeyi talep edebilirler ve bu taleplerinin gerçekleşmesi için uğraş verirler.

İlhan (1992), Almanya’da bulunan bir kadın sığınma eviyle ilgili verdiği bilgilerde, kadınların yeni yaşamlarını kurmaya çalıştıkları kadın evinin 1978 yılında açıldığını söyler. 45 kadın ve 80 çocuk kaldığını söyleyen İlhan, çalışan 35 kişi olduğundan, bunlardan 7’sinin sosyal pedagog, 3’ünün çocuk eğitimcisi, 20’sinin dönüşümlü olarak görev yapan 30 kadın görevli olduğundan bahseder. Bu sığınma evi adres gizleme gereği duymamaktadır. Alınan güvenlik önlemleri yeterli bulunmuştur. Ayrıca devlet ve belediye desteğiyle faaliyet gösteren sosyal yardım daireleri her kadın için o dönemde 57 DM destekte bulunmaktadır.

Bu sığınaklara internet üzerinden bile bağış yapılabilir (EK E). Para yardımı yerine ihtiyaç duyulan malzemeleri almak isteyen yardımseverler için de bu sitelerde bir ihtiyaç listesi bulundurulmaktadır (EK F).

Otonom yapıda sığınak tipinin Türkiye’deki ilk ve tek örneği, 1995 yılında Morçatı Vakfı’nın açtığı sığınma evidir. Bu sığınma evi, ilk bağımsız sığınma evidir, ancak

ömrü maddi yetersizlikler sebebiyle çok uzun olamamıştır. Dünyadaki örnekler incelendiğinde, otonom yapıdaki sığınma evlerinin bir kısmının, sığınma evinde kalan kadınlardan kira aldığı ve onlara gerek temizlik, ütü vb. işlerde, gerekse avukatlık, psikolojik danışmanlık vb. konularda yardımcı olmaktadır. Buradaki önemli nokta, sığınma evine gelen kadına, devletin belli bir maaş bağlamış olmasıdır. Bu maaşla, kadın, çalışmadığı halde, hem sığınma evi kirasını ödeyebilmekte, hem de parasal sıkıntıları düşünmeden, çocuğunu pedagoğlara emanet ederek iş arayabilmektedir.

Türkiye koşullarında bu henüz mümkün olmamıştır. Evinden iki parça eşyayla getiremeyen kadın, iş başvurusuna gitmek için kullanacağı belediye otobüsü biletini bile sığınma evinden almak zorunda kalmaktadır.

- Yarı Otonom Yapıda Sığınaklar

Konuyla ilgilenen gönüllü kişilerce temeli atılmıştır. Finansal, ev vb. maddi sorunlarının, kadınların yeme, içme, giyim, sağlık gibi ihtiyaçlarının belediyeler, bazı devlet kurumları veya özel şirketlerle kurdukları resmi bağlantılar aracılığıyla karşılandığı sığınak modelidir. Genellikle bir vakıf çatısı altında oluşturulan sığınakların işleyiş, yaklaşım, hizmetin niteliği ve kapsamı, istihdam edilen kişilerin mesleki ve diğer özelliklerini belirleme gibi konular; oluşuma ön ayak olan ve geliştirilen grubun soruna yaklaşımı ve algılayışı çerçevesinde şekillenir. Bu tür sığınaklar; kontak kurdukları resmi veya gayri resmi kurumun organik olmasa bile bağlı bir bölümüymüş gibi adlandırılabilir. Örn; Beyoğlu'nda Mor Çatı Vakfı'nın açtığı, Beyoğlu belediyesinin maddi desteğiyle ayakta duran sığınma evi de bu tiptir.

- Belediyeler veya Kiliselere Bağlı Sığınaklar

Kiliselere bir misyoner anlayışıyla yardıma muhtaç bir grup olarak kocasından veya bir diğer erkekten şiddete uğramış, mağdur kadınlara kapısını açmakta ve ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktadır (Yıldırım,1998).

Bağımsız olmayan sığınma evleri (örneğin Almanya'da kilisenin açmış olduğu evler, belediyenin açmış olduğu evler gibi), bağlı oldukları devletin ya da kurumun politikasına uymak zorunda olduklarından, bu politik işlevi üstlenmekte bağımsız evlere oranla yetersiz kalmaktadır. Örneğin devletin kadına, kadınlara karşı şiddetin sürmesine yol açan rolünün irdelenmesi ve bu konuda kamuoyunu bilinçlendirici çalışmalar yapılması engellenmektedir (İlkaracan,1996).

Belediyeler, beldelerinde yaşayan, şiddete uğramış kadınlara hizmet götürülmesi gerektiğinden yola çıkarak, kendi bünyesinde oluşturduğu bir bölüm aracılığıyla sığınak açmakta ve işletmektedirler (Yıldırım,1998). Belediyelerin sığınma evi açıyor olması eleştirilmekte, sığınma evinin, belediyenin bağlı olduğu siyasi görüşe göre yönlendirilebileceği endişesi ortaya çıkmaktadır.

- Devlete Bağlı Sığınaklar

Her bakımdan devlete bağlı olan sığınaklardır. Türkiye’de hizmet veren Devlet Bakanlığı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na (SHÇEK) bağlı olan sığınak modeli bu tiptedir. Devlet Bakanlığı tarafından, 8 Mayıs 2001 tarihinde yayınlanan, amacı özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca açılan kadın konukevlerinin açılış, hizmet, işleyiş, personel şartları ve denetim işlem ve esaslarını belirlemek, çağdaş anlayış ve şartlara uygun düzeyde hizmet vermelerini sağlamak olan Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği’ne göre, kuruluşların; bu Yönetmeliğe uygun olarak belirlenmiş amacı, hizmetleri, işleyişlerine ilişkin esasları; kadın ve varsa çocuklarının kabulünde izlenecek yol, kabul koşulları, kabul edilmeyecek olanlar, güvenlik için alınacak önlemler, kalınacak süre, uyulması gereken kurallar, uyulmaması durumunda yapılacak işlemler, kadın ve çocuklarına sağlanacak ayni ve nakdi yardımlar, personelin nitelik ve görevleri, mali işlemler ve belirtilmesi istenilen diğer hususlar, düzenlenecek iç hizmet yönergesi ile belirlenir.

Türkiye’de, devlet , kamu kurum ve kuruluşları ya da özel hukuk tüzel kişilerin açacağı kadın sığınma evlerini denetler ve açılması için onay verir, ancak bu sığınma evleri iç tüzüklerini düzenlemede özgürdür. Devlet bakanlığı yılda bir kere bu kuruluşları denetler.

Devlet tarafından açılan kadın sığınma evleri ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı olarak çalışmaktadırlar.

Sığınma evi tiplerinden dünyada en yaygın olanı, otonom ve yarı otonom yapıdaki sığınaklardır. Türkiye’de bağışlarla yürütülen bir sığınma evinin ayakta durması mümkün olmamıştır.

Belli kurum ve kuruluşlar tarafından sürekli destek verilecek, yarı otonom sığınak modeli, Türkiye için uygun olabilecek bir modeldir. Yalnızca maddi destek veren kuruluşlar, sığınma evi yönetiminden uzak tutulmalı, işleyiş gönüllü kişi ve

kuruluşlarla yürütülmelidir. Sığınma evinin görevi, şiddetten kaçan kadını bir süre saklayıp, sonra sokağa bırakmak değildir. Sığınma evi, kadına iş ve ev imkanı sağlamaya çalışır. Bu aşama için, 1995 yılında bir fon oluşturmak istenmiş ve imzalanan protokole göre yalnız yaşayan, ya da ailenin geçimini yalnız başına sağlamak zorunda kalan kadınlara, özel ödeme sistemli, düşük faizli, kredi verme fikri doğmuştur (Alpago, 2006).

Sığınma evlerinin tamamlayıcısı danışma merkezleridir. Danışma merkezleri olmadan kadın sığınma evlerine ulaşılması mümkün değildir. Şiddet gören kadının, telefonları ve adresleri gizli olan sığınma evlerine ulaşabilmesi için danışma merkezlerine başvurması gerekmektedir. Danışma merkezleri, belediyelerde, gönüllü kuruluşlarda ya da il müdürlüklerinde hizmet verebilmektedirler. Işık ve Kara (2003), Ankara’da yapılan araştırma sonucunda, kadınların %62’sinin Ankara’da bir sığınma evi olup olmadığını bilmediğini, %10’unun emin olmadığını, %7’sinin ise Ankara’da sığınma evi olmadığını belirtmektedir. Danışma merkezleri bu yüzden önemli olup şiddet gören kadını sığınma evine ulaştıracak anahtarlardır. Sığınma evine gelen kadınların büyük çoğunluğu, sığınma evine ulaşmak için araması gereken danışma merkezi telefonunu basın yoluyla öğrenmektedir. Birçoğu medyada yayınlanan kadın programlarından bu telefonlara ulaşmaktadır. Danışma merkezlerine, ayrıca il müdürlüklerinden ve belediyelere ait beyaz masa birimlerinden ulaşılabilir.

Değiştirilen belediye yasasıyla ilgili yapılan en büyük eleştiri danışma merkezleri konusunda bir açıklama getirilmemiş olmasıdır. Bu sebeple, açılması gereken sığınma evlerine ulaşım mümkün değildir.

4.3 Sığınağa Kabul Edilebilme Koşulları ve Nedenleri

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı kadın konuk evleri 1998 yılı yönetmeliğine göre,

- Eşler arası anlaşmazlıklar nedeniyle evini terk eden ya da eşleri tarafından terk edilen ve bu sebeple yardıma ihtiyaç duyan kadınlar,
- Fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınlar,
- Boşanma veya eşin ölümü nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar,
- İstenmeyen evliliklere zorlanan kadınlar,

- Evlilik dışı hamile ya da çocuk sahibi olan ve bu nedenle ailesi tarafından kabul edilmeyen kadınlar,
- Daha önce uyuşturucu, alkol bağımlılığı olup, bu konuda tedavi görmüş ve alışkanlıklarını terk etmiş kadınlar,
- Cezaevinden yeni çıkmış olup, yardım ve desteğe ihtiyacı olan kadınlar,
- Kontrolleri dışında oluşan çevre koşulları nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar, sığınma evlerine kabul edilirler.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı kadın konuk evleri 1998 yılı yönetmeliğine göre;

- Alkol ve uyuşturucu bağımlılığı olan kadınlar,
- Fuhuşu meslek edinmiş kadınlar,
- Herhangi bir suç nedeniyle hükümlü olan veya adli mercilerce haklarında arama, yakalama, tutuklama kararı verilen kadınlar,
- Ruh sağlığı bozuk olan kadınlar,
- Zihinsel özürlü kadınlar,
- Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç yaşlılar, beden fonksiyonlarında, günlük yaşama faaliyetlerini bağımsız yapmalarına engel olacak düzeyde özürü olanlar, bulaşıcı ve sürekli tıbbi tedaviyi gerektirir ağır hastalığı olanlar ve benzeri özel ve sürekli bakıma ihtiyacı olan kadınlar sığınma evine kabul edilmemektedirler.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu yönetmeliğinde belirtilen şartlara uyan kadınlar, sığınma evine yerleştirilirler. Sığınma evlerinde kalma süresi sınırı vardır. Sığınma evleri, kadının geçici süre kalabileceği yerlerdir. Koşullar belediyelere ya da gönüllü kuruluşlara ait sığınma evlerinde farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin; Küçükçekmece Belediyesi, kadın sığınma evine kabul koşullarına 50 yaş sınırı getirmiştir (Küçükçekmece Belediyesi, 2006).

4.4 Sığınma Evinde Kalma Süresi

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı kadın konuk evleri 1998 yılı yönetmeliğine göre; kadınların kuruluştaki kalma süresi 3 aydır.

Bu süre, düzenlenecek gerekçeli sosyal inceleme raporuna dayanılarak kuruluş müdürlüğünün teklifi ve il müdürlüğünün onayı ile bir defaya mahsus olmak üzere 3 ay süreyle uzatılabilir. Kadınların uzatma süresi bitiminde kuruluştaki kalabilmeleri,

sosyal inceleme sonuçları, il müdürlüğünün teklifi ve Genel Müdürlüğün onayına bağlıdır.

Kadın sığınma evinde 3 ay kalabilecek olan kadın, burada şiddet görmüş diğer kadınlarla birlikte yaşayacaktır. Toplu yaşamak için sığınma evlerinin belirlediği bazı kurallara uyulması gerekir.

Bağımsız sığınma evlerinde ise, kalma süresi, kadının kendi ayakları üzerinde durabileceği konuma gelmesine göre değişebilmektedir. İlkaracan (1996), bu sürenin birkaç saatten, bir-iki yıla kadar uzayabileceğini söylemektedir. Yurt dışındaki örnekler incelenirken, Amerika’da farklı bir sığınma evi örneğine rastlanmıştır. Bu ev iki adımdan oluşmaktadır. Bunlardan ilki şiddet görmüş kadınların birlikte kaldıkları sığınma evidir. Burada bir süre kalan kadın, tedavi görür, destek alır ve yeniden hayata atılmak için kendine olan güvenini kazanmaya çalışır. Bazı ülkelerde, sığınma evinde yeterli süre kaldığına inanılan kadın, toplumsal hayata atılmadan önce geçiş evi denilen evde çocuğuyla birlikte bir süre yalnız yaşar. Bu evde kalan kadına psikolojik destek verilmeye devam edilir ve yalnız yaşama alışması beklenir. Kadın çocuğuyla birlikte, tek başına ayakta kalma provasını yapar, buradan sosyal hayata sağlıklı bir kadın ve anne olarak karışır. İstanbul Küçükçekmece Belediyesi;

- Bayan veya çocukların psikolojik durumunun elverişsiz olması,
- Bayanın ekonomik şartlarının ev kurmaya henüz hazır olmayışı,
- Çocukların yaşlarının küçük olması ve bayan çalıştığı halde, çocuğun bakımını yapacak kişi veya kurum bulamamış olması,
- Bayanın mesleki eğitiminin sürmesi,
- İş ve ev bulma sürecinin henüz tamamlanmamış olması gibi durumlarda, 3 ay olan kalma süresini, 3 ay daha uzatılabilmektedir.

4.5 Sığınma Evinde Uyulması Gereken Kurallar

Türkiye’deki kadın konukevlerinde ya da sığınma evlerinde kalan ve bu hizmetten yararlanan kadınlar, kuruluşun işleyiş, genel temizlik ve düzenini korumaktan sorumludurlar. Bu amaçla, kadınlar kuruluştaki kaldıkları süre içinde aşağıda belirtilen kurallara uymak zorundadırlar:

- Kuruluş adres ve telefon numarasını gizli tutmak, kuruluştan ayrıldıktan sonra da bu kurala uymak, kuruluş hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülebilmesi için kurul tarafından hazırlanan programlar çerçevesinde kendisine verilecek temizlik, çocuk bakımı, mutfak işleri ve benzeri görevleri yerine getirmek,
- Kuruluştaki kalan diğer kadın ve çocuklara, fiziksel, duygusal, cinsel tacizde bulunmamak,
- Kuruluştaki kalan diğer kadınların para ve eşyalarına, kuruluşun araç, gereç ve eşyalarına zarar vermemek
- Kuruluşa ziyaretçi kabul etmemek,
- İzin almadan kuruluştan ayrılmamak,
- Kuruluş içinde ve dışında alkol ve uyuşturucu madde kullanmamak, alkollü olarak kuruluşa gelmemek,
- Devletin itibarını düşürecek ya da görevlilerin onurunu zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmamak, kuruluş aleyhine propaganda yapmamak, kuruluş görevlileri ve kadınlar hakkında asılsız ve onur kırıcı haber yaymamak, kuruluşa fotoğraf makinesi, kamera, teyp ve benzeri kayıt cihazları sokmamak.

4.6 Sığınma Evinin Özellikleri

Kadın sığınma evleri; yerleşim-dış mekanla ilişki, yapısal özellikler, içinde bulundurması gereken fonksiyonlar, mekanların özellikleri, yapıdaki farklı yaşam standardı, çalışanların durumu, güvenlik koşulları gibi sebeplerle özel olarak tasarlanmalı ve eve sığınan kadın kendini burada iyi hissetmelidir. Sunulan çalışma öncelikle, yönetmelik ve raporlarda beyan edilen sığınma evi standartlarını inceleyecektir:

- **Yerleşimsel Özellikler:**

SHÇEK, kadın konukevlerini gizliliğin sağlanabileceği, ihtiyaç duyulan il ve ilçelerde açar. Kadın konukevleri; kent dokusu içinde, kadınlar ve çocuklarının toplumdan soyutlanmadan yaşayabilecekleri, sosyal alışverişlerini sürdürebilecekleri, olanaklı olduğu ölçüde il müdürlüklerine yakın ya da kolay ulaşılabilir, kadınlar ve çocuklarının günlerini huzur içinde geçirebilecekleri, sakin, ilgi çekmeyen bir konumda bulunmalıdır. Sığınakların adresleri gizlidir (törenle açılmazlar).

- Çalışan Durumu:

Kadın konukevlerinde ihtiyaca göre; sosyal hizmetler veya psikoloji alanında yüksek öğrenim yapmış bir müdür, sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimcisi, hemşire ile genel idare, yardımcı ve teknik hizmetler sınıfından ve tercihen bayan olmak üzere personel istihdam edilir.

Kadın konukevlerinde, sosyal hizmet kurulu, disiplin kurulu ve ilgili kanunlar gereği mali işlerin gerekli kıldığı komisyonlar bulunur.

- Yapısal Özellikler:

Binanın, müstakil ve kaloriferli olması tercih edilmelidir.

Kadın konukevlerinde; iklim, binanın fiziksel koşulları ve olanaklar dikkate alınarak düzenlenmiş, idari bölüm, ilk kabul bölümü, yatak odaları, oturma, okuma, yemek, eğitim ve rehabilitasyon, çocuk oyun ve etkinlik odaları veya salonları, çamaşır ve ütü odası, mutfak, banyo ve diğer gerekli bölümler bulunur. Yönetmelikte geçen binanın mimari özelliklerini anlatan bu paragrafta söz edilen “gerekli bölümlerle” ilgili hiçbir açıklama bulunmamaktadır.

Ulaşılan her sığınma evinde, içerideki yaşantıya göre, değişik amaçlı odalara rastlanmıştır. Bölümlerin ev ortamına benzer bir şekilde döşenmesine özen gösterilmektedir.

İlk kabul bölümü; kuruluşa acilen kabulü yapılan kadınların, ilk gözlemlerinin yapıldığı, tıbbi kontrol ve tedavilerinin sağlandığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği bölüm olup, tek kişilik ve gerektiğinde çocukları için yatak ilavesine imkan verecek şekilde düzenlenmesine özen gösterilmektedir. İlk kabul bölümüne alınan, durumlarının kuruluşa kabule uygun olmadığı daha sonra belirlenen kadınlar için sosyal inceleme raporu düzenlenerek, kuruluştan çıkarılmaları hususu il müdürünün onayına sunulur.

- Yaşamsal özellikler:

2- 4 Aralık tarihinde Çanakkale’de yapılan 7. Sığınaklar Kurultayı yapılmış ve buna göre bir sonuç bildirgesi hazırlanmıştır. Tüm illerden gelen kadın kuruluş ve gruplarının katılımı ile gerçekleşen sığınaklar kurultayında, sığınma evleri ayrıntılı olarak tartışılmıştır. Bu sonuç bildirgesi sığınaklarda olması gereken özellikleri şöyle açıklamaktadır:

- Başvuran kadınlar hakkında bilgiler gizli tutulur; bu kadınlar hiçbir şekilde teşhir edilemez.
- Kadınlar arasında yaş, cinsel tercih, sınıf, sakat olma, din, mezhep, dil, meslek, medeni hal, milliyet, renk, siyasi görüş vb. durumuna göre ayrımlar gözetilmez.
- Sığınaklarda hiçbir kadına veya çocuğa baskı ve şiddet uygulanamaz.
- Sığınaklarda çalışmalar yalnızca kadın bakış açısına sahip kadınlar tarafından yürütülür. (Belge,2005)
- Sığınaklar kadınları ve çocukları birlikte kabul eder; kadın ve çocukların güvenliğini sağlamak zorundadır.
- Kadınların şiddeti yaşıyor olmaları esastır ve kadınların söyledikleri geçerlidir.
- Sığınak ortamı kadının şiddetten kurtulmanın yol ve yöntemlerini bulabilmesi için teşvik edici olmalıdır. Sığınakta kadının özgüvenini yeniden kazanmasını sağlayacak bir yaşam ortamı yaratılmalıdır.
- Kadınlara şiddetsiz bir hayat kurabilmek için ihtiyaç duyduğu tıbbi, psikolojik, hukuksal danışmanlık, meslek kursları ve iş bulma olanakları ile çocuk bakım desteği sağlanmalıdır.
- Hem sığınakların adreslerinin gizliliği, hem de kadınlara sığınak dışındaki gerekli destekleri vermek için sığınakların mutlaka kadın danışma merkezleri ile birlikte açılması gereklidir.
- “Kadın Korunma Evi”, “Konuk Evi” gibi kavramlar, kadına yönelik şiddeti toplumsal bir sorun olmaktan çıkarıp; kadını korunması gereken bir nesne; kadına yönelik şiddeti ise kadının kendi sorunu haline getirmektedir. Kadını aile içindeki geleneksel rolü içinde kalmaya zorlamaktadır.

Sığınaklar sadece kadınların can güvenliğini sağlayacak mekanlar değil, aynı zamanda şiddetsiz bir hayatın mevcut olduğunu keşfedecekleri mekanlar olduğundan bu evlere “sığınma evi” denilmelidir

4.7 Bölüm Sonucu

Şiddet toplumun her kesiminde ortaya çıkmaktadır. Şiddet gören kadın profili ise, çok büyük çeşitlilik göstermektedir. Okumuşundan cahiline, çalışanından işsizine,

gencinden yaşlısına birçok kadın aile içi şiddet görmektedir. Şiddetin önlenemediği durumlarda kadını, şiddet gördüğü yerden uzaklaştırmak ve yaralarını sarmak gerekmektedir. Sığınma evleri, böyle bir ihtiyaçla doğmuştur. “Sığınma evleri” için kullanılan korunma evi, kadın evi, koruma evi, konukevi gibi tanımlamaların hepsinde oranın da bir “ev” olduğu vurgulanmak istenmiştir. Türkiye’deki mevcut yönetmeliklerde bulunan sığınma evleriyle ilgili bilgilerin (kalma koşulları, kabul edilmeme koşulları, kalma süresi, sığınma evinde olması gereken özellikler) anlatıldığı bu bölümde dikkat çekilmek istenen olgu, yönetmeliklerde, sığınma evi ile ilgili yaşamsal ve mekansal bilgilerin yetersiz olmasıdır. Net, açıklayıcı bilgilerin olmadığı bu yönetmeliklere bakarak, sığınma evi oluşturmak mümkün değildir.

5. KADIN SİĞINMA EVİ ÖRNEKLERİ

Kadın sığınma evleri, dünyada ve Türkiye’de olmak üzere iki farklı grupta incelenmektedir. Kadın sığınma evlerinin adresleri gizli tutulmaktadır. Çalışma, ulaşabildiği örnekler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Dünyadaki sığınma evleri adresleri gizli de olsa, kadına kalacağı yeri tanıtmaya amacıyla, interneti kullanarak, iç mekan resimlerini, sığınma evindeki yaşama dair bilgiyi vermektedir. Türkiye örneklerinin hiçbirinin internet adresi bulunmamaktadır. Çalışma kapsamında evlere ulaşım, özel izinlerle mümkün olmuştur.

5.1 Dünyadaki Mevcut Kadın Sığınma Evlerinden Örnekler

Dünyada çok sayıda kadın sığınma evi bulunmaktadır. Bir kısmı özerk sığınma evleridir ve gelen bağışlarla ayakta kalmaktadırlar. Dünyadaki kadın sığınma evleri çeşitlidir. Çeşitlilik, sığınma evinde kalan kadın ve çocuk sayısına göre yapılan mimari düzenlemelerle oluşabileceği gibi, sığınma evine gelen para akışı, burada kalan kadınların kira ödeyip ödememesi, sığınma evinin otonom, yarı otonom ya da diğer yapılarda olması gibi sebeplerle ortaya çıkabilir.

Ulaşılabilen dünyadaki kadın sığınma evlerinin tümü internet adresine sahiptir. Şiddete uğramış kadın, internet üzerinden bulunduğu ülkeyi ve şehri belirterek kendine en yakın sığınma evine ulaşabilmektedir. Kendine uygun sığınma evinin internet sitesine giren kadın buradan sığınma evine, onu yönlendirebilecek danışma merkezinin telefon ve adresine ulaşabilir. Sitelerdeki en önemli özellik, kadının internet üzerinden bile olsa korunmaya çalışılmasıdır.

Bilgisayar kendi üzerinden girilen internet sitelerini hafızasına kaydetmektedir ve kullanıcı www.sh gibi bir ibare girdiğinde, daha önceden “sh” ile başlayan bilgisayarda girilmiş tüm adresleri gösterir. Aynı bilgisayarı kullanabilecek olan şiddet uygulayan kişi, eğer kadının sığınma eviyle ilgili bir internet sitesine girdiğini fark ederse, bu tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Sığınma evi sitelerinin tümünün ana sayfasında “bu adrese girdiğinizin belli olmaması için” veya buna yakın anlamlar

içeren bir link bulunmaktadır. Bu linke giden kadın bilgisayarından girmiş olduğu internet sitesi adresini nasıl sileceğini öğrenir. Böylece bilgisayarda daha önce o siteye girildiğine dair bir kanıt kalmaz. Türkiye’de sığınma evlerini tanıtan internet sitesi henüz yoktur. Dünyadaki örneklerle bakıldığında, sığınma evine gitmeyi düşünen kadına, kalacağı odadan, kullanacağı mutfağa kadar sığınma evini tanıtan fotoğraflar bu web sitelerinden gösterilmektedir. Sığınma evinin kadına neler sağlayacağı, kadın evden ayrılmadan önce alması gerekenler vb. bilgiler bulunmaktadır. Evini bırakıp, bilmediği bir başka yere geçici bir süreyle bile olsa yerleşecek kadın için bu mekanın fotoğraflarını görmek önemlidir.

5.1.1 Sığınma Evinde Yaşam ve Mekansal Özellikler

Sığınma evinde yaşam, kadının kendi evindeki yaşamdan farklıdır. Kadın, şiddet görmüş, çoğunlukla psikolojisi bozuk, diğer kadınlarla bir arada yaşamak zorundadır. Sığınma evinde, hem kendi psikolojisini düzeltmeye, hem yeni bir hayat kurmaya çalışır.

Sığınma evleri süre kısıtlamasından dolayı “geçici mekan”lardır. Her şeyi bırakıp, bu eve sığınan kadın ve çocuğu için burası, bir otel, bir misafirhaneden farklıdır. Çocuk, okuluna gidip gelmeli, çalışma odası, hiç değilse annesi dışında kimseyle paylaşmayacağı bir yatak odası olmalıdır. Bu düşünceyle, dünyada mevcut olan sığınma evlerinin çoğunda, çocuğuyla gelen kadın için ayrı bir yatak odası ve banyo ayrılmıştır. Onlara “ev”de olma hissi verilmeye çalışılır.

Özellikle Avrupa’da karşılaşılan bu tarz örnekler, bu ülkelerde yaşayan insanların daha çok “bireyselci” olan dünya görüşüyle paraleldir.

Yatak Odası

Sığınma evi incelemelerine üç çeşit yatak odası tipi ile karşılaşılmaktadır. İlki; çocuğu ya da çocuklarıyla sığınma evine gelen kadın için tasarlanmış yatak odalarıdır. Yatak miktarı, kalacak çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir. Örneğin; Avustralya’daki “Jireh House” sığınma evinde çocuk sayısına göre aile odaları ayrılmıştır (Şekil 5.1). Avustralya’daki Jireh sığınma evinde bulunan pembe oda; iki çocuklu bir anne için planlanmışken, yeşil oda; dört çocuklu bir anne için tasarlanmıştır. Bu odalarda anne, çocuklarıyla bir arada kalır. Tamamen onlara ait olan bu mekan, aidiyet hissi uyandırır, şiddetten uzak, yalnız çocuklar ve annenin olduğu “bir başka ev” imajı yaratır.

Şekil 5.1: Avustralya (Jireh, 2006)

Odalar, mimari açıdan incelendiğinde genelde ufak mekanlar olduğu fark edilir. Yer sıkıntısından dolayı ranza sistemi tercih edilmektedir. Ranzanın üst kısmında çocuğun yatacağı düşünülerek, bazı sığınma evlerinde bu kısım, mekanın ferah olması için daha küçük tasarlanmıştır (Şekil 5.2-5.3).

Şekil 5.2: Kanada (Elmore,2006)

Şekil 5.3: Sığınma evi (Anon.,2004)

Kalacak çocuğun yaşına göre, kimi odalarda bebek yatağı bulunmaktadır (Şekil 5.4).

Şekil 5.4: Sığınma evi (Anon.,2004)

İkinci tip yatak odası, çocuksuz kadınlar için dekore edilmiş olandır. Bu tip odalarda genelde iki kadının bir odayı paylaşacağı öngörülmüştür. Sığınma evi kapasitesinin yeterli olmadığı yerlerde, bu sayı daha da yukarılara çıkmaktadır. Sığınma evine gelmiş kadının bir odada tek başına kalması uygun görülmemektedir. Psikolojisi

bozuk olan kadının, intihara teşebbüs etme tehlikesi göz önüne alınmaktadır. Her ne kadar odalar iki kişilik olsa da, yapılan mimari çözümlerle kadınlara yalnız olabildikleri alanlar yaratılmaktadır.

Kanada’da bulunan sığınma evlerini tanıtan “shelternet.ca” sitesinde bu tarz düzenlemeler görmek mümkündür (Şekil 5.5). “Birey”i ön plana çıkaran anlayış, toplumdaki farklılıkların gösterilmesidir.

Şekil 5.5: Sığınma evi (Anon.,2004)

En çok tercih edilen düzenleme, iki kadının birbirlerini görebilecekleri şekilde olmasıdır. Yatak sistemi, kadınların birbiriyle yaklaşması, birbirine alışması, destek olması açısından uygundur (Şekil 5.6-5.7).

Şekil 5.6: Kanada (Haldi.-Norfolk, 2006) **Şekil 5.7:** Kanada (Halton W. Place, 2006)
Üçüncü tip yatak odası çok sayıda kadının ve çocuğun bir arada kaldığı tiptir. Bu tip yatak odası, fonksiyonellik ve hijyen açısından tercih edilmek istenmese de bazı durumlarda (sığınma evine talebin planlanandan yüksek olması, sığınma evinin o çevrede, mevcut olan tek sığınma evi olması, vb.) ortaya çıkmaktadır (Şekil 5.8-5.9). Sığınma evleri dünyada ve Türkiye’de genellikle, mevcut binaların iç mekanlarının

işlevlerine uygun olarak yeniden düzenlenmesiyle, ortaya çıkmaktadır. Öncelikli amaç kadını barındırmaktır.

Şekil 5.8: New Mexico (Casa Peregrina 2006) **Şekil 5.9:** Ohio (YWCA, 2006)

Mutfak-Yemek Odası

Dünyadaki kadın sığınma evlerinin büyük çoğunluğu, bağışlarla ayakta kalmaktadır. Gelen parasal yardım ya da erzak yardımı ile sığınma evindeki yemek ihtiyacı karşılanır. Mutfak birimi ulaşılan örneklerin hepsinde m2 olarak geniş bir alanı kapsamakta ve genelde açık mutfak şeklinde tasarlanmaktadır. Kadınlar burada hem yemek yapıp, hem de diğer kadınlarla sohbet olanağı bulabilirler. Odanın büyüklüğü, sığınma evinde kalan kadın sayısı ile de doğru orantılıdır (Şekil 5.10, Şekil 5.11).

Şekil 5.10: Kanada (Halton W. Place, 2006) **Şekil 5.11:** Kanada (Elmore, 2006)

Türkiye’deki kadın sığınma evlerinin mutfakları genelde ufaktır. Devlet ya da belediye tarafından yürütülen sığınaklara, yemek hazır gelmekte, sığınma evinde sadece ısıtılmaktadır.

Yemek odası biriminin de, kullanıcı sayısına paralel olarak, kapladığı alan değişmektedir. Örneğin Ohio’daki YWCA sığınma evine ait yemek odası, kalan sayısının çokluğu sebebiyle yemekhaneyi andırmaktadır. İkili ya da dörtlü oturma

gruplarının bulunduğu bu düzende her kadının, diğer kadınlarla iletişim kurması beklenmez. Bora kadın sığınma evindeki (Almanya) yemek odası, “ev” kavramının içindeki “yemek odası” na daha yakındır. Buradaki yemek masası kadınların bir arada yemek yemelerine, iletişim kurmalarına olanak sağlar (Şekil 5.12, Şekil 5.13).

Şekil 5.12: Ohio (YWCA, 2006) **Şekil 5.13:** Berlin (Bora Shelter, 2006)

Oturma Odası

Dünya ve Türkiye örneklerinde, oturma odası kavramı, fonksiyonel gereksinimler sebebiyle çeşitlilik göstermektedir. Tv odası, sigara içilen oda, iki-üç kadının toplanıp başbaşa konuşabilecekleri ufak oturma mekanları ve daha çok sayıda kadının bir arada oturabileceği “salon” tipinde büyük odalar oluşmuştur.

Şekil 5.14: Sığınma evi (Anon.,2004) **Şekil 5.15:** NC (Mitchell K.,2006)

Televizyon odalarının, oturma mekanlarından ayrı tutulması, günlük yaşantının bir arada sürdürülebilmesi açısından önemlidir. Sığınma evindeki kadınlar, psikolojik olarak destek almaktadırlar. Sığınma evine sığınan kadın en azından bu ev sınırları içerisinde huzurlu olmalıdır. Bir kısım kadın televizyon izlemek isterken, diğerleri oturup konuşmayı, bir başka grup kitap okumayı tercih edebilir.

Kadınların bir arada toplanıp oturdukları, sohbet ettikleri oturma odaları da mevcuttur. Mekanların çeşitliliği ve dekorasyonu, sığınma evinin ekonomik

koşullarına göre de değişiklik göstermektedir. Kimi sığınma evleri, bu odaları bağışlanan mobilyalarla düzenlerken, kimileri de toplanan bağışlar sayesinde çok daha lüks mobilyalarla döşenmektedir (Şekil 5.16, Şekil 5.17).

Şekil 5.16: NC (Mitchell K., 2006)

Şekil 5.17: Ohio (YWCA, 2006)

Büyük odaların dışında kadınların ikili, üçlü gruplarla oturabileceği odalar da mevcuttur. Şiddete uğramış kadınlar yaşadıkları olayları topluluğa anlatmaktansa bir, iki kişiye anlatmayı tercih etmektedirler. Bu bağlamda, kadınların dertleşecekleri küçük odalara ihtiyaç duyulmaktadır (Beşpınar, 2006). Küçük odalarda kadınlar hem kendi aralarında dertleşebilmekte, kimi sığınma evlerinde bu tip odalardan biri sigara odası olarak ta kullanılmaktadır (Şekil 5.18, Şekil 5.19).

Şekil 5.18: Kanada (Elmore, 2006)

Şekil 5.19: Kanada (Halton W. Place, 2006)

Çocuk Oyun Odası, Oyun Alanı ve Etüd Odası

Çocuk oyun odası, kadın sığınma evinin vazgeçilmez birimlerinden biridir. Kadın sığınma evine annesiyle birlikte gelen çocuk ta, evdeki stresli ve gergin ortamı yaşayarak gelmektedir. Sığınma evinde çocuklarla ilgilenen bir çocuk gelişim uzmanı bulunmak zorundadır. Bu görevliler hem çocukların, korku, endişe gibi duygularını dengelerken, bir yandan da onları bulundukları bu “farklı evde” rahat

ettirmeye çalışırlar. Günün belli saatlerinde, sığınma evinde kalan okula başlamamış çocuklar, bu odalarda pedagog gözetiminde oynarlar ve okul öncesi eğitim alırlar.. Çocuklar için böyle bir birimin olması, anne için de rahatlatıcı bir unsurdur. Sığınma evine gelen kadının yapması gereken bir çok işlem (avukata gitme, iş arama, boşanma davası açma, psikologla görüşme vb.) vardır. Bu dönemde, çocuğunu görevlilere bırakabilmektedir. Çocuk oyun odası, gün içinde anne için nefes alma zamanları yaratır.

Şekil 5.20: Ohio (YWCA, 2006) **Şekil 5.21:** Avustralya (Jireh, 2006)

Bol miktarda oyuncak, boyama kitabı, televizyon ve çocuk oyun masasının bulunduğu bu mekan, genelde ev içinde bir odadan ibarettir. Bu mekanda oluşabilecek gürültü sebebiyle yatak odalarına yakın olmaması önemlidir. Tuvalet ve mutfığa yakınlığı da önemlidir. Bu bölüm dışında çocuklar için bahçede de bir oyun alanı bulunmaktadır. Çocukların güneşten faydalanmaları ve parkta oynama ihtiyaçlarını giderme açısından bu birime ihtiyaç duyulmaktadır (Şekil 22,Şekil 23).

Şekil 22: Sığınma evi (Anon.,2004) **Şekil 23:** Kanada (Haldi.-Norfolk, 2006)

Kadın sığınma evleri gizlilik ve güvenlik gibi sebeplerle genelde yüksek duvar arkasına gizlenmektedir. Kadın ve çocukların, yüksek duvarlar yüzünden, kendilerini

baskı altında hissetmemeleri için, sığınma evlerinin büyük bahçeleri olmalıdır. Anne ve çocuk burada hem güneşten yararlanmalı, hem de çocuk için koşma, hareket etme alanı yaratılmalıdır.

Şekil 5.24: Sığınma evi (Anon.,2004)

Okula gitme çağında olan çocuk için okula devam önemlidir. Çocuk, sığınma evi yakınındaki bir okula gidebileceği gibi, kendi okuluna da devam edebilmektedir. Şiddet gösteren kişinin, çocuğa zarar verme ya da kaçırma ihtimali söz konusuysa nakil yapıp bu kayıtlar gizli tutulabilmektedir (Mor Çatı, 2006). Gün içinde okulda olan çocuk, sığınma evine geldiğinde, ders çalışabileceği, ödevlerini yapabileceği bir oda ihtiyacı duyar. Okul çağındaki çocuklar için bir etüd odası olmalıdır.

Ofisler, Revir ve Toplantı Odası

Ofisler, otonom ve yarı otonom yapıdaki sığınakların iskeletini oluşturmaktadır. Bağışların toplandığı, bağış toplama amaçlı faaliyetlerin düzenlendiği yerlerdir. Dünyadaki sığınma evlerinin çoğu, otonom yapıdadır. Otonom yapıdaki sığınaklar bağışlarla ayakta durduğu için, ofis çalışanlarına önemli görevler düşmektedir.

Dünya örneklerine bakıldığında, sığınma evlerinde bir müdür, sığınma evinin finansal takibini yapan bir ofis çalışanı, avukat, gelen çocuklara destek olmak için bir pedagog, anne ve çocuğa destek olmak için bir psikolog, boşanma ve mal ayrımı için yardımcı olacak bir avukat, bir doktor ve hemşire, 24 saat hizmet veren güvenlik görevlileri, genel temizlikten sorumlu görevliler -temizlik görevlileri daha çok sığınma evinde kalan kadınların kira ödediği sığınma evi tiplerinde- bulunmaktadır. Bazı sığınma evlerinde, (özellikle çalışanların gönüllü olduğu evlerde), avukat,

psikolog ve doktor sürekli bulunmayabilir. Günün belli saatlerinde ya da haftanın belli günlerinde sığınma evine gelebilirler (Beşpınar,2006). Dünya örnekleri incelendiğinde en çok karşılaşılan ofis tipi, açık ofis sistemidir (Şekil 5.25, Şekil 5.26).

Şekil 5.25: Avustralya (Jireh, 2006)

Şekil 5.26: Sığınma evi (Anon.,2004)

Sığınma evine ulaşan para ne kadar yüksek olursa, buradaki yaşam koşulları o kadar yüksek olacaktır. Dünyadaki otonom ve yarı otonom yapıdaki sığınma evlerinin birçoğunun internet üzerinde bir web sitesi bulunmaktadır. Bu sitelerde “bağış” ve “ihtiyaç listesi” gibi linkler bulunmaktadır. “Bağış” linki seçildiğinde, internet üzerinden doldurulup, yine internet üzerinden ya da faksla, sığınma evine gönderilebilecek yapıda bağış sayfaları ile karşılaşılmaktadır (EK E). “İhtiyaç listesi” başlığı seçildiğinde, parasal bağış yapmak yerine, gerekli malzemeleri göndermek isteyen gönüllüler için hazırlanmış bir tabloya ulaşılmaktadır. Bağış yapmak isteyen kişi, bu listeden, sığınma evinde ihtiyaç duyulan malzemeleri görerek, göndermek istediklerini yine web sitesinde bildirilen bir adrese yollayabilmektedir (EK F). Bu tip uygulamalar için, iyi bir organizasyon şeması yapılmalı ve çalışanların görevleri net bir şekilde belirlenmiş olmalıdır.

Sığınma evlerinde bulunan kadınların bir diğer ihtiyacı revir kısmıdır. Fiziksel şiddet görmüş kadınlar için, genellikle günlük pansuman gerekmektedir. Ofis çalışanlarının, toplanmak, strateji geliştirmek, ya da sığınma evindeki kadınlara toplu olarak bir konu anlatmak için kullandıkları bir toplantı odası da bulunmaktadır. Bu oda, ofislerle aynı katta ve ofislere yakın olmalıdır. Toplantı odası, çok amaçlı kullanılabilir. Kimi zaman, burada kadınlara şiddetten korunma ya da şiddetle karşılaştıklarında neler yapmaları gerektiğine dair, videolar, eğitimler verilebilmektedir (Şekil 5.27,Şekil 5.28).

Şekil 5.27: Avustralya (Jireh, 2006)

Şekil 5.28: Kanada (Halton W. Place, 2006)

Kriz (Kabul) Odası ve Psikolog Odası

Kabul odası ya da dünyadaki karşılığı ile “crisis bed”, sığınağa başvuran kadının ilk gece, çocuğuyla birlikte kalacağı odadır. Sığınma evine kabul edilme ve edilmeme şartları bulunmaktadır. Örneğin; bulaşıcı bir hastalığı olan kadın, sığınma evinde kalan diğer kadınların sağlığı da düşünülerek, sığınma evine kabul edilmez. Şiddetten kaçan kadın, genellikle gece ya da sabaha karşı polise ya da danışma merkezlerine gelmektedir (Beşpınar,2006). Bu birimler, kadını direk sığınma evine getirmektedir.

Şekil 5.29: Avustralya (Jireh, 2006)

Kadın, sağlık kontrolleri yapılmadan, sığınma evine alınamayacağından, geceyi, sığınma evinden ayrı bir bölümde geçirmesi gerekmektedir. Bu amaçla oluşturulan oda, kadının sığınağa ilk geldiğinde, doktor ve psikolog kontrolünde sakin bir gece geçirmesini sağlar. Sabah kontrolleri yapılan kadın, uygun görülürse sığınma evine kabul edilmektedir (Şekil 5.29). Sığınma evine gelen kadına mutlaka psikolojik yardım yapılmaktadır. Bu yardımı sağlamak amacıyla, sığınma evlerinde bir psikolog bulunmaktadır. Bu psikolog, sürekli sığınma evinde hizmet verebileceği gibi,

haftanın belli günleri de sığınma evinde bulunabilmektedir. Amaç sığınma evine gelen kadını tedavi ederek, sağlıklı bir şekilde toplumsal hayata katılımını sağlamaktır (Şekil 5.30).

Şekil 5.30: Sığınma evi (Anon.,2004)

Sığınma Evinde Banyo-Tuvalet Kavramı

Sığınma evinde banyo-tuvalet kullanımı, sığınma evinin içinde bulunduğu sosyal yapı incelenerek, üzerinde durulması gereken bir konudur. Mevcut binaların dönüştürülmesi ile oluşturulan sığınma evlerinde, banyo ve tuvalet sayısı yeterli olamamaktadır.

Şekil 5.31: Kanada (Elmore, 2006)

Bu konu, özellikle Türkiye örneklerinde ortaya çıkmaktadır. Dünyadaki diğer örneklerle bakıldığında, anne ve çocukların kaldığı yatak odası içinde ya da iki bekar kadının kaldığı yatak odası içinde birer banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Sığınma evine gelen kadının fiziksel özürlü olma olasılığı da bulunmaktadır. Morçatı Kadın Sığınağı Vakfı'yla (2006) yapılan görüşmede, sığınma evine gelen kadınların

çoğunun fiziksel şiddete maruz kaldığı ve sakatlanarak sığınma evine geldiklerinden bahsedilmiştir. Genelde vücutlarında kırık olan kadınlara ilk müdahale sığınma evinde yapılmakta, sonra da kırıklar alçıya alınmaktadır. Böyle bir kadının, tuvalet ya da banyo ihtiyacını yalnız giderebilmesi oldukça zordur. Bu durumlar için banyo ve tuvalet ihtiyaca uygun tasarlanmalıdır (Şekil 5.31).

Sığınma Evinde Bulunan Diğer Yardımcı Birimler

Sığınma evlerinde:

Gelen erzak bağışlarını depolamak için kiler, güvenlik elemanlarının gün içinde ve gece kalabilecekleri sığınma evi dışında bir kulübe ve tuvaleti, çamaşır ve ütü odası,

Şekil 5.32: Sığınma evi (Anon.,2004)

Gelen giysi bağışlarının koyulabileceği bir depo, kadınların özel eşyalarını koyabilecekleri bir kasa odası ya da kadına özel kilitli dolap, sığınma evinden ayrılıp yeni bir ev tutacak kadının evini döşemek için gerekli ev eşyalarının koyulabileceği bir büyük depo (bu ev eşyaları da genelde bağışlanmaktadır) bulunması gereken diğer birimlerdir.

5.1.2 Sığınma Evinden sonraki Aşama: Mitchell İlçesi Korunma Evi, Kuzey Carolina:

Şiddete maruz kalan kadın belirli bir dönem kadın sığınma evinde kalmakta, burada hem psikolojik yardım alıp, hem de yeni bir hayat kurmak için gerekli girişimleri yapmaktadır.

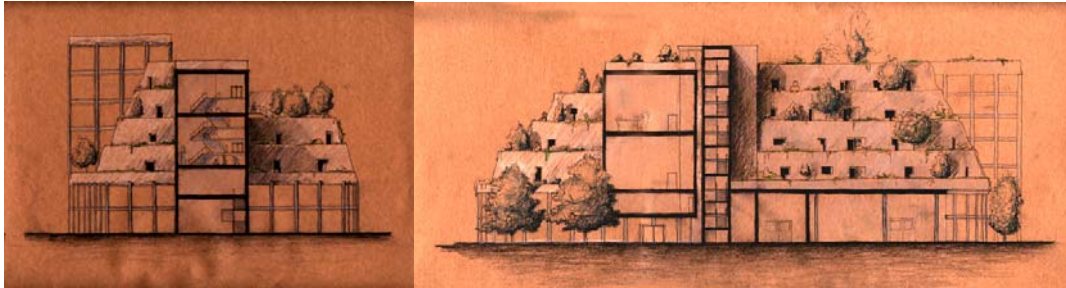
Mitchell ilçesi korunma evi, kadınları sığınma evinde bir süre ağırladıktan sonra, hemen hayata karışmalarının sağlıklı olmayacağını düşünerek, yalnız yaşanacak yeni

bir hayatla, sığınma evi arasına “geçici ev” ismini verdikleri bir ara basamak koymuşlardır.

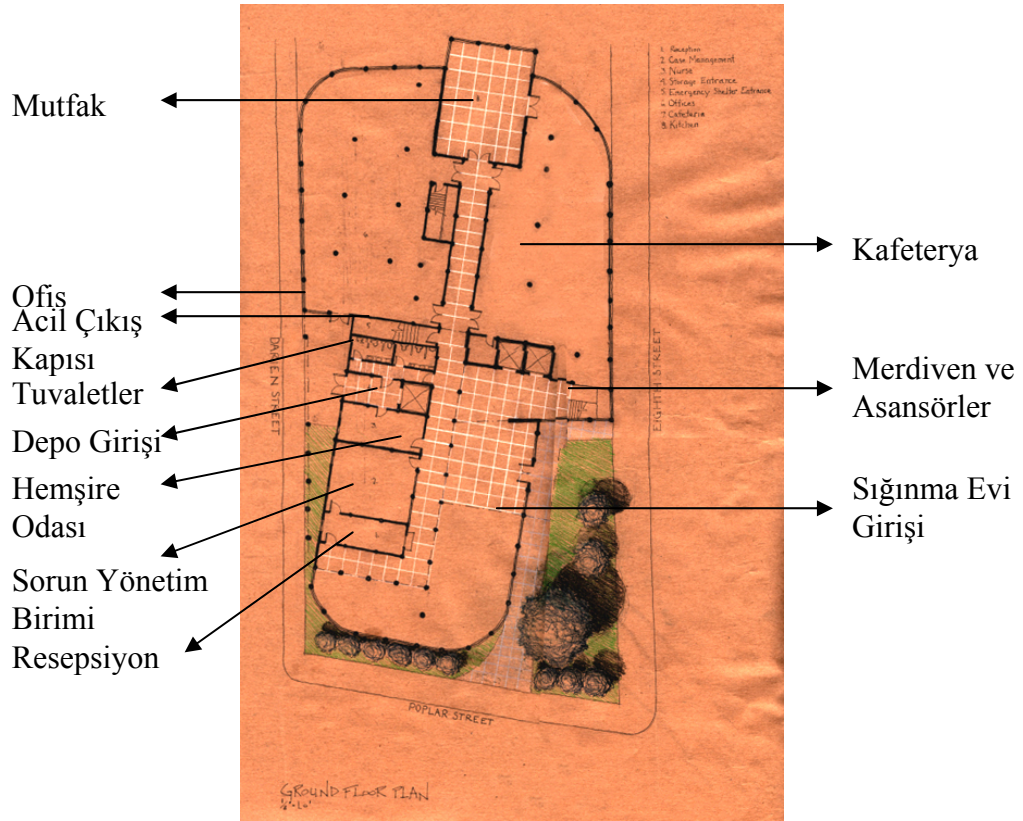

Şekil 5.33: “Geçiş Evi”, NC (Mitchell K., 2005)

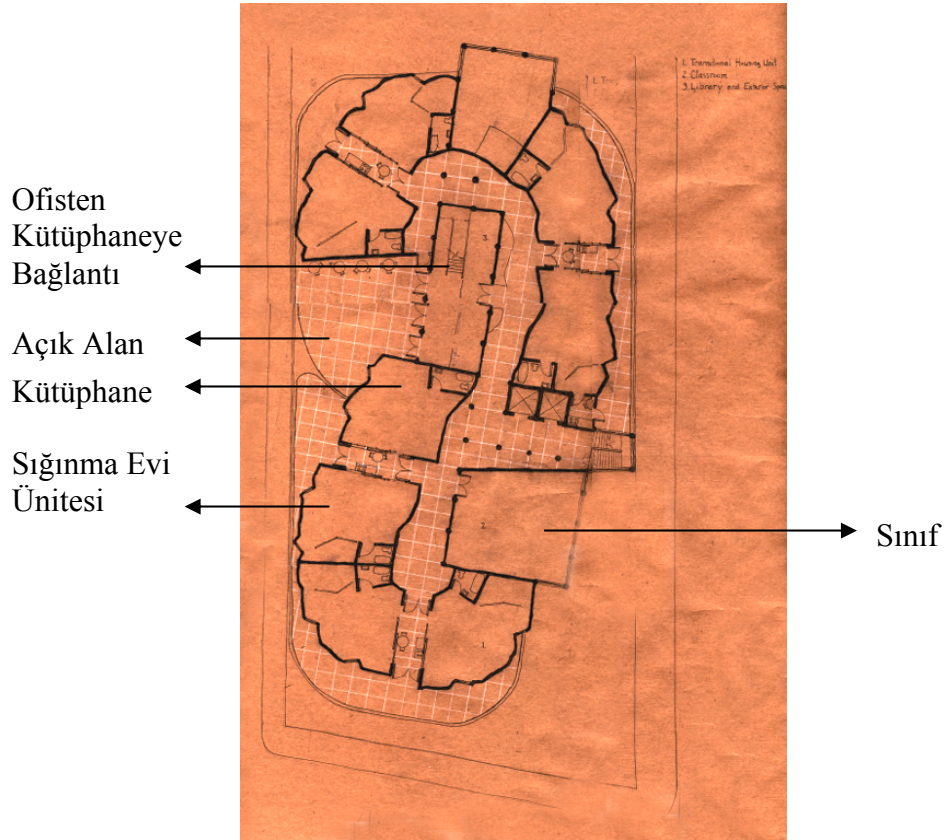
5.1.3 Kadın Sığınma Evi Projesi Örneği (Drexel Üniversitesi, ikinci sınıf öğrenci projesi, Philadelphia): Drexel Üniversitesi ikinci sınıf öğrencisi tarafından tasarlanmış olan sığınma evi projesine göre; resepsiyon, sorun yönetim birimi, hemşire odası, depo girişi, tuvaletler, acil çıkış, ofis, mutfak, kafeterya birimleri alt katta çözülmüş, üst katlarda her kadın ve çocuğu için bir oda planlanmış, tuvalet ve banyo ünitesi bu birimin içinde çözülmüştür. Teraslama yöntemiyle, her kadın ve çocuğu için geniş ve üzeri açık, balkonlar elde edilmiştir.

Şekil 5.34: Sığınma Evi Projesi Kesitleri (Kronawitter,2005)

Şekil 5.35: Sığınma Evi Projesi Giriş Katı Planı (Kronawitter,2005)

Şekil 5.36: Sığınma Evi Projesi Birinci Kat Planı (Kronawitter,2005)

5.2 Türkiye’deki Kadın Sığınma Evlerinden Örnekler

İlhan (1992) günümüzde kapatılmış olan Bakırköy Kadın Sığınma Evi’yle ilgili anılarını anlatırken, kadın sığınma evindeki işleyiş hakkında da bilgiler vermektedir;

“Danışmanlık odasından ayrılarak sığınma evinin yolunu tutuyoruz. Kadınlara yolda bilgi vermeyi düşünüyorum.”Burası dayaksız bir yaşama geçiş olacak sizler için. Gerektiğinde ek başınıza ayakta durabilmeyi öğreneceksiniz. Eğer sizler kararlı olursanız biz de yeni hayatınızın maddi manevi koşullarının hazırlanmasında elimizden geleni yapacağız...”. Sığınma evine geldiğimizde, heyecanları yüzlerinden okunuyordu. İçeri girdikten sonra odaları dolaştılar. Salonda bir süre dinlendikten sonra eşyalarını yerleştirmeye başladılar. Artık onlar ev sahibi, bizler misafiriydik. Alt katta güvenlikten sorumlu memur arkadaşlar sabaha kadar uyumadan beklerken, kadınlar ilk kez kendi evlerinde uyumanın huzuruyla yığılıp kalmışlardı.”

5.2.1 Sığınma Evinde Yaşam ve Mekansal Özellikler

Türkiye’de bulunan sığınma evlerinin çoğu mevcut binaların dönüştürülmesiyle oluşmuştur. Belediyelere ya da Sosyal Hizmetlere bağışlanan bu yapılar, genelde maddi yetersizlikler sebebiyle, içinde büyük değişiklikler yapılmadan sığınma evi olarak kullanılmaya başlanmıştır. İncelenen örneklerden Kartal ve Bahçelievler kadın sığınma evleri, İstanbul İl Sosyal Hizmetlere bağlıdır. Mor Çatı sığınma evi, Beyoğlu belediyesi ile Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nın ortak çalışmasının ürünüdür. Diğer örnekler ise belediyelere ait sığınak tipleridir.

5.2.1.1 Bahçelievler Kadın Sığınma Evi

Bahçelievler kadın sığınma evi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu bünyesinde olup devlete bağlı bir kadın sığınma evi modelidir.

Bahçelievler’de Sosyal Hizmetlere ait arsa üzerinde konumlanan sığınma evinin adresi gizli tutulmaktadır. Kapıda güvenliği olan bu alanda, Sosyal Hizmetlere ait birçok yapı bulunmaktadır. Girişte sığınma evinin içeride olduğuna dair bilgi verilmemektedir. Kapısında da herhangi bir yazı bulunmamaktadır.

Binaya girişte ayrıca bir güvenlik yoktur. Kadınlar sığınma evinden dışarı çıktıklarında bahçe ve sokağa ulaşırlar. Askeri lojmanları andıran bu binalar bütünü içinde, sığınma evi, tek katlı olarak yer almaktadır. SHÇEK’e bağlı olan bu sığınak, 15 kadın ve 3 çocuğun kalabileceği düzendedir. Gelen kadınların büyük

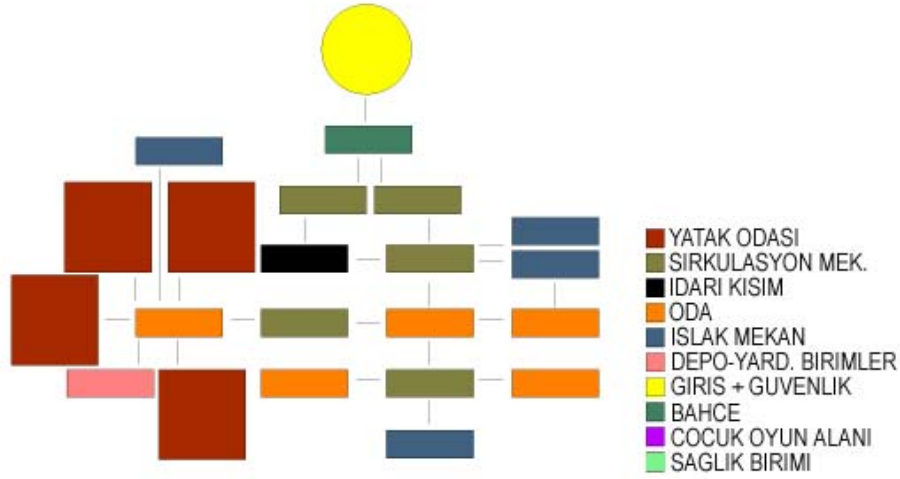
çoğunluğunun çocuğu vardır. Kadınlar kendileri için ayrılan yataklarda çocuklarıyla birlikte uyumaktadırlar. Evde yaşayan çocuklar okula devam edebilmektedirler. Okul kayıtları gizli tutulmamaktadır. Çocuğunu arayan baba, devlete başvurarak okul kayıtları sayesinde çocuğunu bulabilir.

Kadın sığınma evine gidebilmek için önce güvenliğin olduğu ana kapıdan geçmek gerekir. Birbirine benzeyen yapılar arasında tek katlı farklı binalar, bol yeşillikli dar sokaklar bulunur. Kadın sığınma evi tek katlıdır. Bahçe tamamen çitlerle çevrili olduğundan ve ana girişte güvenlik bulunduğundan, sığınma evinin kapısında bir başka güvenlik bulunmamaktadır.

Sığınma evinin daha çok bahçe kapısını andıran sac kapısından içeri girildiğinde ortak oturma mekanları olan onların tabiriyle ‘misafir odası’na girilmiş olur. Bu misafir odasına idari bölüm, depo ve yatak odası açılır. Bu bakımdan bir hol havasında olan mekanda bir koltuk takımı ve televizyon bulunur. Burası kadınların toplanıp, konuşabilecekleri bir mekan olarak düşünülmüş olsa da işlevsel olarak bu göreve uygun görülmemiştir. Mevcut iki idari odanın, sokak kapısının açıldığı bu mekan evdeki kadınlar tarafından ancak geceleri daha rahat kullanılabilir. Bu misafir odasına açılan idari odalardan biri müdür odasıdır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun atadığı müdür, sığınma evinin tüm sorumluluğunu üstlenmiştir. Onun yanındaki oda, 2 memurun oturacağı şekilde tasarlanmıştır. Çalışanlardan biri çocuk uzmanı, diğeri ise memurdur. Misafir odasına açılan diğerkapı depoya aittir. Burada gelen bağışlar (daha çok kıyafet ve ev eşyası) toplanmaktadır. Sığınma evine başvuran kadınlar şiddetten kaçarken ancak canlarını kurtarmayı başarabildikleri için, yanlarında genelde kıyafet bulunmamaktadır. Sığınma evine yeni gelen kadına buradan kıyafet ve iç çamaşırı gibi malzemeler verilir. Deponun yanında, misafir odasına açılan kapısıyla yatak odası bulunmaktadır. Yatak odası aynı anda dört kişinin ve bir bebeğin kalması için müsaittir. Yatakların dışında bu odada giysi dolapları bulunur. Misafir odasıyla evin diğeroдалarını bağlayan dar bir koridor bulunmaktadır. Bu koridora iki kapı açılmaktadır. Bunlardan ilki yine depo olarak kullanılan bir odadır. Depodan tuvalet ve duşageçiş bulunmaktadır. Bu kısım evin diğerbölümlerine göre oldukça soğuktur. Diğerkapı, oturma odası olarak kullanılan bir mekana açılmaktadır. Bu mekan, bir odadan çok hol olarak kullanılmaktadır. Sadece üç kişilik bir koltuk bulunur. Odaya 2 yatak odası ve bir hol açılmaktadır. Yatak odalarından biri 4 kişi ve bir bebeğin kalacağı

79

sığınma evine dönüştürülmüştür. Kartal'da tek katlı bahçeli yapıların olduğu bir sokakta bulunan sığınma evinin kendine ait bir bahçesi ve kapıda güvenliği bulunmaktadır. Kartal kadın sığınma evi ziyaret edilmiştir. Bina dışarıdan görülmüş ve idari kısma girilmiştir. Ancak idari bölümün açıldığı holden fazlasını görmeye izin verilmediğinden, evin diğer kısımları sığınma evi müdürünün tarifıyla çizilmiştir.

Şekil 5.38: Kartal Kadın Sığınma Evi Mekansal İlişki Grafiği

Kartal kadın sığınma evinin iki ayrı girişi bulunmaktadır. İlk giriş, idari kısma girişidir. Bu giriş idari odaya açılır. Burada müdür ve iki memur görev yapmaktadır. Bu odadan hole ve dolayısıyla evin içine bağlantı bulunmaktadır. İkinci giriş ise sığınma evinde kalan kadın ve çocuklar içindir. Bu girişte idari kısmın bağlandığı hole açılır. Bu holde banyo ve mutfak bulunmaktadır. Holün sonunda yemek salonuna ulaşılır, burası ayrıca oturma mekanı olarak da kullanılmaktadır. Yemek salonunun uç kısmı duvarla bölünmüş, burada çalışma odası, banyo ve toplantı odası bulunmaktadır.

Toplantı odası idari kısım tarafından görüşmeler için kullanılmaktadır. Çalışma odasında çocukların ders çalışması planlanmıştır. Aslında öncelikle alt katın tamamen idari kısım tarafından kullanılması gerektiği düşünülmüş, üst kat kadınlara tahsis edilmiştir. Bütün kadın ve çocukları tek mekanda barındırmak oldukça zor olduğundan alt katta kadın kullanımına açılmıştır. Bu katta yemek odasından ve mutfaktan çıkılabilen bir balkon bulunmaktadır. Yemek odasının içinden merdivenle

üst kata çıkılır. Bu merdiven yukarıda salona açılır. Salonun iki tarafı 3-4-5 ve 6 kişilik yatak odalarıyla bölünmüştür. Bu katta ayrıca bir banyo ve depo bulunmaktadır.

Bu sığınma evi de bir villadan dönüştürüldüğü için olması gereken fonksiyonların birçoğuna cevap verememektedir. Kadınlar, tek bir mekanda toplanmışlardır. Bu onlar için sıkıntı yaratmaktadır (EK H).

5.2.1.3 Kadıköy Kadın Sığınma Evi:

Kadıköy belediyesine bağlı olarak hizmet veren sığınma evi Kadıköy’de bulunmaktadır. Adresi gizli tutulan ev, şehrin işlek bir caddesinde olduğundan kadınları yaşamdan izole etmez. Yakın çevrenin sığınma evi olduğunu bildiği bu yer, halkın kabul ettiği, esnafın koruduğu bir yer olmuştur. Kapıda sabahtan akşama kadar güvenlik durmakta, akşamları ise bina girişi o gece için seçilen nöbetçi kadın (sığınma evinde kalan kadınlar sırayla nöbetçi oluyorlar) tarafından kilitlenmektedir. Kadıköy kadın sığınma evinde kalma süresi üç aydır. Yapı, bodrumla birlikte toplam beş kattan oluşan bir apartmandır. Apartmanın her katında bir daire bulunmaktadır. Belediyeye ait bu apartmanın kadın sığınma evi olarak kullanılmasına karar verilmiş ve binada bazı değişiklikler yapılmıştır. Giriş kapısının önünde bir güvenlik kulübesi mevcuttur. Apartmanın üstünde ‘sığınma evi’ gibi herhangi bir ibare bulunmaz. Binaya girildiğinde, apartman holünden geçilip giriş katındaki daireye girilir. Giriş katındaki bu daire idari bölümün kullanılacağı şekilde düşünülmüştür. Burada psikolog için bir oda, müdür için bir oda, eğitim odası ve revir bulunur. Ayrıca dosya deposu olarak kullanılan bir küçük oda da vardır. Binanın eski kullanımından dolayı her katta mutfak ve banyo mevcuttur. Giriş katından bodruma iniş yapılabilir.

Bodrum katı kiler, depo, çamaşır odası, ütü odası gibi bölümlere ayrılmıştır. Depo 1 ve 2 de bağış yoluyla gelen ev eşyaları bulunmaktadır (yatak,yorgan vs.). Kiler de yine bağış yoluyla gelen yiyecek ve içecekler bulunmaktadır. Sığınma evine yemekler belediyeden gelmektedir. Yapılan çalışma için, sığınma evinin ziyaret edildiği dönem, ‘ramazan ayı’na denk geldiğinden birçok yiyecek bağışı olmuş, bu sebeple belli bir süre evde kalan kadınların yemek yapması düşünülmüştür.. Çamaşır odasında üç adet çamaşır makinesi ve çamaşırların asılacağı bir düzenek bulunmaktadır. Bu katta bulunan diğer bir oda, ütü-kıyafet odasıdır. Burada açık raf sisteminde çocuk ve kadın kıyafetleri bulunur. Buradaki kıyafetlerin tümü belediyeye

daha önceden bağışlanmış ve kadın sığınma evine getirilmiştir. Kıyafetler çamaşır odasında yıkanıp kurutulduktan sonra bu odada ütülenip, açık raflara yerleştirilir. Bodrum katından ayrıca arka bahçeye çıkış bulunmaktadır. Bu bahçede hem kadınlar için oturma yerleri, hem çocuk oyun parkı ve ufak bir çocuk yuvası bulunur. Bahçeye sonradan inşa edilen bu çocuk yuvasının içinde bir çocuk oyun odası, tuvalet ve mutfak bulunur.

Giriş katından yukarı çıkıldığında, mevcut apartman holüne oradan da koridora ulaşılır. Bu katta iki adet altı kişilik, bir adet 14 kişilik yatak odası bulunmaktadır. Yatak odalarında kadınların özel eşyalarını ve kıyafetlerini koyacakları dolapları mevcuttur. Yataklar ranza şeklindedir ve 14 kişilik odada bir de bebek yatağı bulunur. Ayrıca iki duş ve lavabonun bulunduğu banyo kısmı ve tuvalet, bağışlanan elbiselerin bulunduğu bir elbise odası da bu katta bulunmaktadır. Elbise odasında, sığınma evine yeni gelecek kadınlara verilecek kıyafetler depolanmaktadır. Bina daha önce apartman olarak kullanıldığından dairenin salon olarak kullanılan kısmı 14 kişi için yatılabilecek bir odaya çevrilmiştir. 7 ranza ince uzun salonda yan yana dizilmiş, ortalarında bir koridor bırakılmıştır. İkinci katta birinci katla hemen hemen aynıdır. Ancak birinci kattaki elbise odası kaldırılmış bu oda 14 kişilik yatak odasına katılmıştır. Bu odada 16 kişi yatmaktadır.

Üçüncü kat ortak yaşam alanları için ayrılmıştır. Bu katta mutfak, yemekhane, misafir odası, lavabo-tuvalet, oturma odası ve çocuk oyun odası vardır. Mutfak ancak iki kişinin yan yana sığacağı büyüklüktedir. Yemek pişirme esnasında sıkıntı yaşanmaktadır. Misafir odasında oturma grubu ve bir yemek masası bulunmaktadır. Eski kullanımında salon olan mekan, ikiye bölünerek oturma odası ve çocuk oyun odası elde edilmiştir. Oturma odasında, televizyon ünitesi ve koltuk takımı bulunur. Bu odadan geçilen çocuk oyun odasında yine bir koltuk takımı bulunmaktadır. Oturma odasıyla çocuk oyun odası arasındaki bölücü duvarın bir kısmı camdır. Buradan annelerin çocukları kontrol etmesi düşünülmüştür. Burası sabahları çocuklar bahçedeki çocuk yuvasındayken, kadınlar tarafından ayrı bir oturma odası olarak kullanılmaktadır. Birden fazla oturma odası olması, sigara içen-içmeyen, televizyon seyreden-sohbet etmek isteyen kadınlar için alternatif oluşturmaktadır. Bu sığınma evinde okula gitme çağında çocuk bulunmamaktadır. Dolayısıyla etüd odasına ihtiyaç duyulmadığı söylenmiştir. Kadıköy kadın sığınma evi merkezi konumu, özel bahçesi, çocuk yuvası, depoları, reviri ve diğer birimleriyle, sığınma evinde olması

gereken fonksiyonların birçoğunu karşılamasına rağmen proje bir dönüştürme projesi olduğundan mekanların, özellikle yatak odalarının büyüklükleri fonksiyonel değildir.

Şekil 5.39: Kadıköy Kadın Sığınma Evi Mekansal İlişki Grafiği

Mor Çatı yetkilileri kendilerine bağlı sığınma evinden bahsederken, binanın beş katlı olduğu için asansöre ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir (Mor Çatı, 2006). Sığınma evindeki kadınların büyük çoğunluğu, fiziksel şiddete maruz kalarak sığınma evine gelmişlerdir. Vücutlarında çeşitli darp izleri, kırıklar ya da yaralar bulunan kadınlar için beş katı inip çıkmak, oldukça zor olmaktadır. Kadıköy belediyesi sığınma evi de mevcut bir yapı olduğundan asansörü bulunmamaktadır. Beşpınar (2006), ile yapılan görüşmede, sığınma evinde kriz odasının bulunmadığı, bu odanın belediyeye ait farklı bir mekanda olduğu öğrenilmiştir. Kriz odasının sığınma evi bünyesinde olmaması çeşitli zorlukları ortaya çıkarmaktadır. Mevcut kriz odası için 24 saat dönüşümlü çalışacak gönüllüler ya da görevliler gerekmektedir. Bu yerin içinde revir, nöbetçi odası, yatak odası ve tuvalet olmak zorundadır. Beşpınar (2006), kriz merkezi ya da odasının, sığınma evi içinde olması gerektiğini vurgulamaktadır (EK I).

5.2.1.4 Küçükçekmece Kadın Sığınma Evi

Küçükçekmece belediyesine bağlı bu sığınma evi de belediyeye bağlı olan bir villadan dönüştürülmüştür. Kendine özel bahçesi ve kapısında güvenliği bulunan sığınma evi, Türkiye'deki en uzun ömürlü sığınma evidir. Sığınma evine yemek

belediyeden gönderilmektedir. Kadınlar hastalık durumunda servisle hastaneye götürülmekte, tüm kontrolleri orada yapılmaktadır.

Şekil 5.40: Küçükçekmece Kadın Sığınma Evi Mekansal İlişki Grafiği

Küçükçekmece'de bulunan sığınma evi bir bodrum ve iki kattan oluşmaktadır. Bahçesinde çocuk oyun alanı olan mekana kapıdaki güvenlik kontrolünden sonra girilmektedir. Bina girişi büyük bir hole açılır. Bu holden salona, idari kısma ve merdiven holüne bağlantı bulunmaktadır. Salon gündüzleri çocuk oyun odası olarak kullanılmaktadır. Bu mekanın uç kısmı ikiye bölünmüş, kütüphane ve dikiş odası oluşturulmuştur. Kütüphanede çocukların çalışabilmesi için bir çalışma masası bulunur. Aslında burası etüd odası olarakta kullanılmaktadır. Dikiş odası ise kalan kadın sayısının fazlalığından dolayı yatak odasına dönüştürülmüştür. Burada bir adet ranza bulunmaktadır. İdari kısım, sadece bir müdür odasından oluşmaktadır. Bu odadan koridorla müdürün kullandığı tualete ve kiler odasına geçiş bulunmaktadır.

Birinci kata çıkıldığında ulaşılan hole üç adet dört kişilik, bir adet iki kişilik yatak odası, mutfak, banyo ve tv-yemek odası bağlanır. Odaların hepsindeki yataklar ranza biçimindedir. Kadınlara ait dolaplar mevcuttur.

Bodrum katta iki depo ve çamaşırhane bulunmaktadır. Depolardan biri 2. el giysi deposudur. Diğer ise ev eşyaları- mutfak gereçleri deposudur. Bu depo sığınma evinden ayrılıp ev kurmak isteyen kadınlara verilecek ev eşyalarını saklamak için kullanılır. Depolardaki tüm eşyaları belediyeye yapılan bağışlar oluşturmaktadır.

Küçükçekmece kadın sığınma evi de bir dönüştürme projesidir. İhtiyaç duyulan tüm fonksiyonlara cevap verememektedir. Odalar birden fazla fonksiyon için kullanılmaktadır. Örneğin; giriş katında oturma odası olarak düşünülmüş kısım çocuk oyun odası olarak kullanıldığı gibi, bazı zamanlarda aerobik odası, dans odası olarak ta kullanılmaktadır. Dersleri genelde sığınma evi müdürü vermektedir. Kütüphane odası; etüd odası olarak, dikiş odası; yatak odası olarak kullanılmaktadır (EK J). Kadınlara hizmet verecek bir revir odası ya da psikolog odası bulunmamaktadır. Kadınlar rahatsızlandıklarında belediyenin aracılığıyla hastaneye gönderilmektedirler. Bu sığınma evinin fonksiyonel olmadığını söyleyen sığınma evi müdürü, mevcut binanın arkasında bulunan, daha büyük ancak büyük bir tadilat görmesi gereken belediyeye ait diğer binaya geçme durumunun olduğundan ve belediyenin mimarıyla görüşmeler yaptıklarından bahsetmiştir.

5.2.1.5 Mor Çatı Kadın Sığınma Evi:

Mor çatı kadın sığınma evi Türkiye'deki tek yarı otonom sığınma evidir. Beyoğlu belediyesi'nin desteğiyle yürütülen sığınma evini ziyaret etme izni verilmemiştir. Bu sebeple Mor Çatı Vakfı'na gidilmiş ve sığınma evi hakkında bilgi alınmak üzere vakıf üyeleriyle görüşme yapılmıştır. Vakıf üyeleri, sığınma evinin, Beyoğlu'nun ara sokaklarında bulunan bir apartmanın sığınma evine dönüştürüldüğünü belirtmişlerdir.

Beş katlı bu apartmanda, 14 kadına barınma imkanı sağlanabilmektedir. Bu binanın giriş katı ofis olarak düşünülmüştür. Bu katta vakıf yetkilileri durmakta ve kadına, avukatlık, sağlık ve psikolojik danışmanlık gibi hizmetler sağlamaya çalışmaktadır. Bu kısımda, belediyenin sunduğu hizmetler devreye girmektedir. Kadınlar belediyenin gönderdiği servis aracı sayesinde, avukatla görüşmeye ya da doktora muayeneye gidebilmektedirler.

İkinci, üçüncü ve dördüncü katlarda ise kadınların kalacakları odalar, bir nöbetçi odası, bir çocuk kreşi bulunmaktadır.

Yatak odalarında, kadınların kendilerine ait bir kilitli dolapları bulunmamaktadır. Kadınlar, hırsızlık riskine karşın, sığınma evine getirdikleri çantalarını bütün gün yanlarında taşımak zorunda kalmaktadırlar.

Nöbetçi odasında yine vakıf yetkililerinden biri bulunmakta ve acil bir durum olduğunda müdahale etmektedir. Bu oda, binadaki oda yetersizliğinden dolayı aynı zamanda, hem kiler, hem de kıyafet deposu olarak kullanılmaktadır. Vakıf yetkilileri

Bursa Yıldırım, Eskişehir Tepebaşı ve Çanakkale Bafra Belediyelerine ait sığınma evlerinin inşaatı devam etmektedir.

5.2.2.1 Bahçelievler Kız Yurdu

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İstanbul il müdürü Kahraman Eroğlu, kendisi ile yapılan görüşmede, İstanbul'da SHÇEK'e ait iki sığınma evi olduğundan, bunlardan birinin Bahçelievler'de, diğerinin ise Kartal'da olduğunu söylemiştir. Eroğlu (2006), bu sığınma evleri oluşturulmadan önce Bahçelievler'de bir sığınma evi projesi oluşturmuş ve bunu uygulamıştır. Bazı yetkililer, inşa edilen bu binanın çok lüks olduğunu, gelen kadının buradan gitmek istemeyeceğini söyleyerek, sığınma evi olarak inşa edilen binayı kız yurduna dönüştürmüşlerdir.

Günümüzde SHÇEK'e ait kız yurdu olarak kullanılan bu yer de, çalışma kapsamında incelenmiştir. SHÇEK'e ait kız yurdu birbirine paralel iki dikdörtgen ve bunları birbirine bağlayan, üzeri şeffaf, bir başka dikdörtgenden yapının birlikteliğinden oluşmaktadır. Bu üç dikdörtgen, binayı fonksiyonel açıdan da üçe böler. Birinci dikdörtgen bina: giriş, danışma, revir, hemşire odası, müdür odası, müdür yardımcısı odası, depo, kazan dairesi gibi idari bölüme ait fonksiyonları barındırır. Burası kız yurdu olarak kullanıldığından bazı fonksiyonlar değiştirilmiş, ancak mimari plana dokunulmamıştır. Tek katlı idari bina, üzeri şeffaf ve yine tek katlı bir koridor ile kadınların kaldığı iki katlı sığınma evine bağlanır. Bu tek katlı koridor üzerinde, yemekhane, lavabo, tuvalet, çamaşır ve ütü odası bulunur. Hem idari hem de kız yurdu (sığınma evi) tarafından kullanılan bu birimlerin yeri fonksiyonel açıdan uygun bulunmaktadır. Böylece idari kısım kızların (kadınların) kaldığı bölümle iç içe bulunmamakta, hem de kızlar (kadınlar) idari bölümden biraz daha uzak olduklarından kendilerini rahat hissetmektedirler.

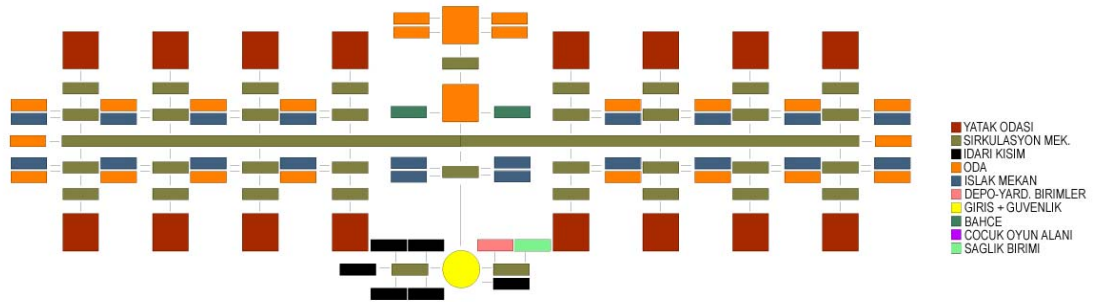
Koridor, sığınma evi olarak düşünülen ince uzun binanın, tam ortasında bulunan, farklı oturma gruplarının olduğu ortak yaşam alanına açılır. Ortak kullanım alanının sağ ve sol taraflarında sırayla dizilmiş, kadınların kalacağı odalar bulunmaktadır. Her oda -Türkiye'deki tüm kadın sığınma evlerinden farklı olarak- bir kadın ve çocuklarının kullanabileceği şekilde ve kendi içinde dubleks olarak tasarlanmıştır.

Odaların içinde, açık mutfak ve oturma odası, tuvaleti, üst katta da yatak odası bulunmaktadır. Bu binanın üst katında ise, şu anki kullanımı sebebiyle ihtiyaç

duyulan, kütüphane, tv odası, eliş odası, çalışma ve etüd odası bulunmaktadır. Az önce bahsedilen yatak odaları ise günümüzde iki-üç kız çocuğunun kalacağı şekilde dekore edilmiş, ancak mimari planda bir değişikliğe gidilmemiştir (EK L).

Bu sığınma evi, yurt dışı örneklerle benzerliği açısından önemlidir. Kadına çocuğuyla kalabileceği özel bir yaşama alanı sunar. Daha “birey odaklı” bir planlama söz konusudur. Kadın burada odasından hiç çıkmadan, yaşamını sürdürebilecek donanıma sahiptir.

Bu bina hiçbir zaman bir sığınma evi olarak kullanılmamıştır. Burada kalan kadınlar ve diğer sığınma evleri koşullarına göre, aynı odada dört kişiden ondört kişiye kadar birarada yaşamak zorunda bırakılan kadınlar arasında bir kıyaslama yapmak söz konusu olamayacaktır.

Şekil 5.42: Bahçelievler Kadın Sığınma Evi Mekansal İlişki Grafiği

5.2.2.2 Bursa Yıldırım Belediyesi Kadın Sığınma Evi

Belediyeler yasası çıktıktan sonra bazı belediyeler kadın sığınma evi projeleri üretmeye başlamışlardır. Bunlardan biri Eskişehir Tepebaşı belediyesinin, halen inşaatını sürdürdüğü kadın sığınma evidir. Sığınma evi açma görevinin belediyelere verilmesinin en olumsuz yanı, belediyelerin bunu haber yapma istekleridir. Seçimle iş başına gelen belediyeler, yaptıkları işleri yayınlamak ve duyurmak isterler. Bu da sığınma evinin gizlilik kuralına tamamen ters düşmektedir. Belediyelerin internet sitelerinden ulaşılacak proje görüntüleri sayesinde sığınma evi, tüm gizliliğini kaybeder. Bursa Yıldırım Belediyesi’nin yapmış olduğu projenin üç boyutlu görüntülerinde bina girişine kadın sığınma evi yazıldığı görülmektedir. Bir yardımseverin bağışlarıyla yaptırılan sığınma evine onun adı verilmiştir. Bunun dışında bir diğer göze çarpan nokta, modellemelerle, inşa edilen bina arasındaki

farklılıktır. Belediyenin internet sitesinde yayınlanan inşaat fotoğraflarında binanın giriş katına üç adet dükkan yapıldığı fark edilmektedir (Şekil 5.43).

Şekil 5.43: Bursa Yıldırım Belediyesi Mekansal İlişki Grafiği, Üç Boyutlu ve Gerçek Görünüşleri

Bu durum, daha önce de bahsedilen “belediyeler yasası’ndaki” belirsizliklerden kaynaklanmaktadır. Bina projeleri incelendiğinde bodrum katla beraber toplam beş kattan oluştuğu görülmektedir. Yeni yangın yönetmeliğine uygun olarak tasarlanmış bu binanın her katında yangın güvenlik holü bulunmaktadır. yüksek katlı bir yapı olduğundan binada asansör de bulunmaktadır. Bodrum katı, sığınak ve otopark olarak kullanmak üzere tasarlanmıştır. Bu katta ayrıca, sığınak için gerekli tecrit holü, wc ve su deposu ile kazan dairesi bulunmaktadır.

Giriş katı birçok sığınma evinde olduğu gibi idari kısım olarak düşünülmüştür. Bu katta, bir danışma bölümü, bekleme odası, idari oda, doktor odası, özürlü ve erkek tuvaletleri bulunmaktadır. Birinci kat, aktiviteler için ayrılmıştır. Bu katta, çocuk oyun odası, dinlenme odası, hobi odası, mutfak, yemekhane, tuvaletler, ve malzeme deposu bulunur. İkinci ve üçüncü katta ise yedişer yatak odası ve bu odaların içinde mevcut banyolar bulunmaktadır. Bu odaların büyüklükleri 10-15 m2 arasında değişiklik göstermektedir. Aynı odayı, iki kadının ortak kullanması planlanmıştır. Her iki katta mutfak mevcuttur. Bunlara ek olarak ikinci katta 10 m2’lik bir dinlenme odası ile, üçüncü katta bir ütü odası bulunmaktadır. Bu sığınma evi henüz inşaat halindedir. Buradaki kadın kullanıcılar için büyük toplanma mekanları öngörülmemiştir. Burada da mekansal öncelik kadınların kendi odalarına verilmiştir. Tek ortak toplanma mekanı, birinci katta bulunan 31 m2’lik dinlenme odasıdır.

5.2.2.3 Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Kadın Sığınma Evi

Belediyeler yasası çıktıktan sonra yapımına başlanan bir diğer proje Eskişehir Tepebaşı belediyesine aittir. Bu belediyenin yapmayı düşündüğü bina iki farklı kullanıma da cevap verecek şekilde tasarlanmaya çalışılmıştır.

Şehir merkezinde belediyeye ait bir arsa üzerinde yapılacak binanın bir kısmı sığınma evi, diğer kısmı ise sokak çocuklarının barınacağı bir birim olacaktır. Bu sebeple mimar binaya iki giriş vermiş ve binanın sokak çocuklarına ait bir bina olduğu vurgusunu ön plana çıkarmak istemiştir. Planlamada tamamen birbirinden ayrı iki binadır. Kırmızı okla gösterilen kadın sığınma evi girişi diğer girişe göre daha içeridedir. Giriş için, servis girişi imajı yaratılmak istenmiştir.

Sığınma evi şehir merkezinde olduğu için, kadın ve çocukların ihtiyacı olan temiz hava ve güneş, bir iç bahçeyle bina içerisine taşınmak istenir. İç bahçe yalnız kadınlar tarafından kullanılabilir. Kimsesiz çocukların kaldığı bölümden bu

bahçe görülemez ve bu bahçeye ulaşamaz. Sığınma evi olarak düşünülen binanın giriş kısmında iki adet ofis bulunmaktadır. Birinci katta üç adet etüd odası bulunmaktadır. Çocuklar dışında, kadınların da eğitim alabileceği bu odalar, ihtiyaca göre çok amaçlı olarak kullanılabilir. İkinci kat, mutfak ve salonun olduğu kattır. Üçüncü ve dördüncü katlarda kadınlara ayrılmış yatak odaları bulunmaktadır. bu odalarda en fazla iki kadının kalması planlanmıştır.

Yurt dışı örneklerinden farklı olarak, tek yataklı iki oda da bulunmaktadır. Bu evde kalabilecek toplam sekiz kadın ve ofis çalışanları için gerekli tuvalet birimi yalnızca dördüncü katta bulunmaktadır (EK M).

Sığınma evinde olması gereken fonksiyonların büyük bir kısmı bu sığınma evinde bulunmamaktadır. Yapı yeni yapılacak olmasına rağmen, gerek maddi kısıtlamalar gerekse binanın oturduğu taban alanının yetersizliği sebebiyle bu gibi sorunlar oluşmaktadır.

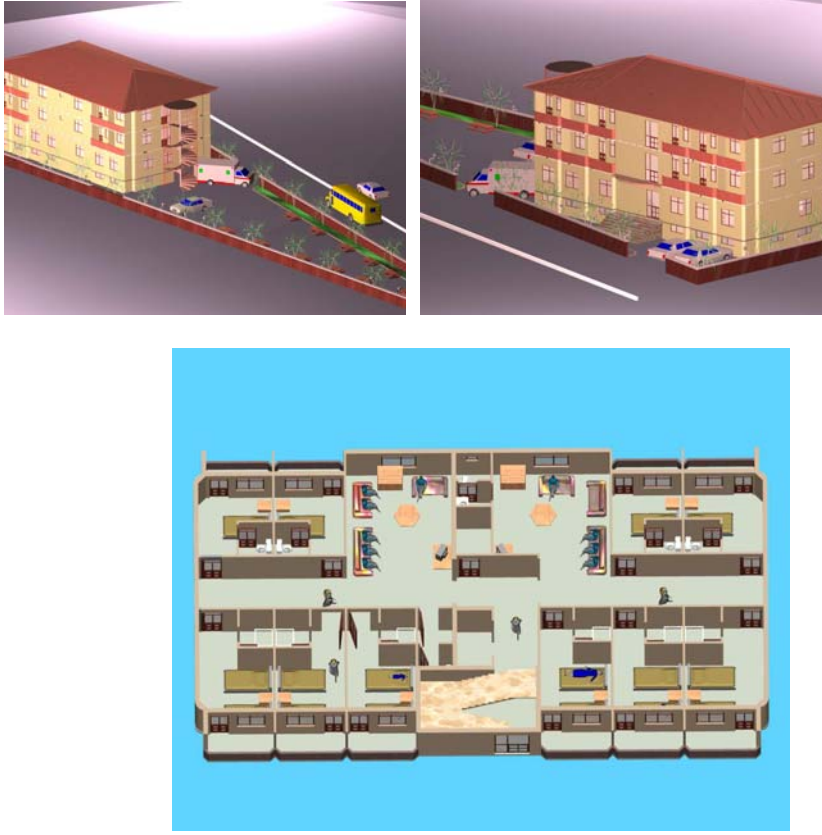

Şekil 5.44: Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Mekansal İlişki Grafiği ve Üç Boyutlu Görünüşü

5.2.2.4 Çanakkale Bafra Belediyesi Kadın Sığınma Evi

Türkiye’de yapılması planlanan bir diğer sığınma evi, Çanakkale Bafra Belediyesine aittir. Bu binayla ilgili bilgi almak için belediyeye başvuruda bulunulmuş ancak yanıt alınamamıştır. Buna rağmen belediyenin internet sayfasında yayınladığı bilgilerden yararlanılarak bu sığınma evine de yer verilmiştir. Bafra ilçesinin Kemalpaşa Mahallesi sınırları içinde Atatürk İlköğretim Okulu yanındaki alanda inşaa edilen Aşevi ve Sığınma evi, 3 kattan ibarettir ve ilk katı Aşevi, ikinci katı düşkünler evi ve

son katı ise sığınma evi olarak kullanılacaktır. Bu durum sığınma evinin yerini gizlemekten uzak olduğu gibi, giriş katı dışarıdan aşevine gelecek kişilere açıktır.

Şekil 5.45: Çanakkale Bafra Belediyesi Kadın Sığınma Evi Üç Boyutlu Görünüşleri

Binanın ana girişi yapının ortasındadır. Girişteki merdiven sayesinde her kata ulaşmak mümkündür.

Töre cinayetinden kaçan, ya da kocası tarafından aranan kadınlar için, güvenlik açısından burası risk taşımaktadır. Belediye internet sitesine inşa edilen bu binanın bir resmini koymuştur. Resimde aşevi tarafından bir kapı açıldığı görülmektedir.

Kapı, aşevine gelenlerin kullanacağı kapı olarak anlaşılmaktadır. Bu durumda üst katta bulunan sığınma evi kısmen daha güvenli bir hale gelir.

Sığınma evi planı incelendiğinde iki kişilik ve tek kişilik odaların mevcut olduğu görülür. Her odanın kendi içinde tuvalet birimi bulunmaktadır.

İki adet ortak toplanma mekanı bulunur. Yapılan üç boyutlu plan çiziminde, iki oturma mekanı arasında ve merdivenin hemen yanında bazı odalar görülmektedir.

Konuyla ilgili bilgi almak için belediyeye başvuruda bulunulmuş ancak yanıt alınamamıştır.

Şekil 5.46: Çanakkale Bafra Belediyesi Aşevi Katı Üç Boyutlu Görünüşleri

Şekil 5.47: Çanakkale Bafra Belediyesi Aşevi-Yaşlı Evi- Sığınma evi Dış Görünüşü

5.3 Bulgular ve Değerlendirme

Kadın sığınma evleri, içinde barındırdığı, şiddet görmüş kadın ve çocuklar için, “kafalarını sokacakları dört duvardan” daha fazla anlamlar taşımaktadır. Sığınma evleri, kalacak kişilere yeni ve sağlıklı bir hayata geçebilmeleri için yardım eder, onları tedavi eder, öz güvenlerini tekrar kazanmalarını sağlar.

Tüm fonksiyonları ve mimari düzenlemeleriyle, kadınlara kendilerini iyi ve güvende hissettirecek, ihtiyaçlarını giderecek şekilde tasarlanmaları gerekmektedir. Bir hastanede nasıl acil servis, hasta odası, ya da ameliyathane birimlerinin olması gerekiyorsa, sığınma evinde de, belli başlı birimlerin bulunması gerekmektedir.

Kadın sığınma evleri, sadece yatak odası, mutfak ve banyodan oluşan yapılar olmamalıdır. Sığınma evlerinde olması gereken birimler toplumdan topluma farklılık gösterebilir. Örneğin tez kapsamında incelenen dünyadaki sığınma evleri örneklerinin hiçbirinde eliş odası, ahşap boyama, boncuk tasarımı ya da dikiş-nakış odası bulunmamaktadır. Bu odalara Türkiye’deki sığınma evlerinde rastlanmıştır. Burada ufak tefek bir şeyler tasarlayan ve üreten kadının, daha sonra bu parçaları satarak gelir elde etmesi düşünülmektedir.

Ulaşılabilen dünya örneklerinin hepsi otonom yapıdaki sığınma evi örnekleridir. Sığınma evinin yapısal durumu, sığınma evindeki yaşam kalitesini de belirlemektedir. Parasal kaynak kısıtlılığı, kadınların zor şartlar altında yaşamasına sebep olabilmektedir. Dünya örneklerinin otonom yapıda olması bu evlerin gelen bağışlarla ayakta durduklarını göstermektedir. Aynı zamanda bu sığınma evleri gönüllüler aracılığı ile kaynak bulabilmek için çalışmakta ve internet üzerinden bile bağış toplayabilmektedirler. Devlet te, sığınma evindeki kadına işsizlik maaşı, iş arama ödeneği ya da iş göremezlik maaşı gibi yardımlarda bulunmaktadır. Bu sayede sığınma evine gelen kadının az da olsa bir geliri olmaktadır ve geliri olan kadınlardan bazı sığınma evleri kira da almaktadır. Bu karşılıklı yardımlaşma örneğidir. Türkiye’de ise kadın sığınma evlerinde kalan kadınların çoğu eğitimsizdir ve evlerde kadınların kolay öğrenip, para kazanabilecekleri düşünülen pratik el becerileri kursları verilmektedir. Bu sebeple böyle odalar oluşturulmuştur.

Dünyadaki örnekler bakıldığında Türkiye’ye kıyasla mevcut kadın sığınma evleri daha konforludur. Yatak odaları genelde kadının çocuklarıyla kalacağı şekilde ya da iki yalnız kadının kalacağı şekilde tasarlanmaktadır. Türkiye’deki sığınma evlerine bakıldığında 14 kadının bir arada yattığı örnekler görülmektedir. Türkiye’de kadın sığınma evlerinin sayısındaki yetersizlik sebebiyle, farklı şehirlerde kalan kadınlar bile örneğin İstanbul’daki kadın sığınma evine gelebilmektedirler. Dünyadaki örneklerde genelde her yatak odasının kendi içinde bir banyo-tuvalet grubu bulunmaktadır. Bazı sığınma evlerinde özürlüler için özel tasarlanmış banyolar bulunmaktadır. Türkiye örneklerine bakıldığında, özürlü tuvaleti bir yana, sığınma evlerinin büyük çoğunluğu, daha önce villa ya da apartman olarak kullanılan binaların dönüştürülmesiyle oluşturulduğundan ve bu dönüştürme işlemi az para harcanarak yapılmak istendiğinden, buradaki duş ve tuvaletler yeterli olamamaktadır.

Mutfak ve yemek odası mekanları da Türkiye ve dünyada farklılık göstermektedir. Dünyadaki örneklerde bağışlarla yürütülen sığınma evlerinin büyük mutfakları bulunmaktadır. Kadınlar burada istedikleri gibi yemek yapabilmekte ve istedikleri yemekleri yiyebilmektedirler. Türkiye’deki örneklerin belediyelere veya devlete bağlı olmasından dolayı, bu sığınma evlerine yemek hazır gelmekte ve burada ısıtılmaktadır. Dolayısıyla bu evlerdeki mutfaklar oldukça küçüktür. İstediklerini yiyememe ve istediği zaman yiyememe, yemeğin hazır geldiği sığınma evlerinde bir sorun oluşturmaktadır. Kadınların hem evdeymiş gibi hissetmeleri, hem de mutfağın boş olması Türkiye örneği için çelişen bir durumdur. Kadınların her birine, bir evin içinde olması gereken birimleri küçülterek kadına özel mekan içinde sunan Bahçelievler sığınma evi, “kadınlar için çok lüks, sonra kadınlar buradan gitmek istemezler” diye düşünülüp kız öğrenci yurduna dönüştürülmüştür. Bu proje, Türkiye’de belediyeler yasası çıktıktan sonra mimarlar tarafından oluşturulan sığınma evi projelerine ya da mevcut binaların dönüştürülmesiyle oluşturulan projelere kıyasla daha fonksiyoneldir. Avrupa’daki sığınma evi örneklerine benzeyen bu sığınma evinin aslında tüm dünya örneklerinden farklı olarak, tasarlanan dubleks odalarda mutfak bulunmaktadır. İncelenen hiçbir dünya örneğinde mevcut odalarda mutfak birimi görülmemiştir. Bu farklılık toplumsal yapıdaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Osmanlı döneminden bu yana sürekli eve bağlı olan kadının en çok vakit harcadığı, en güçlü olduğu yer mutfaktır. Bahçelievler sığınma evinde ayrıca bir yemekhane bulunmaktadır. Burada kalan kadının, gecenin herhangi bir saatinde, kimseyi rahatsız etmeden çocuğuna yemek hazırlayabilme özgürlüğü vardır. Ayakta durabilmek, o odayı çekip çevirebilmek, çocuğuyla yalnız yaşayabilmek deneyimini kadın burada alabilir. Sığınma evindeki üç aydan sonra kadın hayatta da yalnız başına ayakta durmaya çalışacaktır. Kadın sığınma evinde tanışıp, birbirine destek olan kadınlar, bazen bir arada ev tutabilmektedirler. Yine dünyadaki örneklerle kıyaslandığında Türkiye’deki kadın sığınma evlerinde, daha bir arada ve etkileşim halinde yaşanmaktadır. Örneğin aynı saatte yemek yenmekte, aynı odada yatılmakta, aynı banyo kullanılmaktadır. Sayıca fazla kadının bir arada kaldığı odalarda, çeşitli sorunlar ve tartışmalar yaşanmaktadır.

Ortak yaşama mekanlarına bakıldığında, her sığınma evinde tv odası, bir iki kişinin kendi arasında dertleşebileceği ufak oturma odaları, toplu halde oturma için büyük bir salon ve sigara içilen bir oda ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Erzak ve giysi depoları, çamaşır ve t odası yine her sığınma evinin ihtiyaıdır.

ocuk oyun odası, dünya ve Türkiye rneklerinin hepsinde mevcuttur ve yapısal olarak ta (evin içinde olması, bir odadan oluşması) birbirlerine benzemektedirler. Yalnız Kadıköy belediyesi kadın sığınma evi arka bahçesinde çocuklar için bir ocuk yuvası tasarlamıştır. İçinde bir büyük ocuk oyun odası, çocuklar için tuvalet ve mutfak bulunmaktadır. Anaokulu gibi tasarlanan bu yer sayesinde, ocuk, sığınma evinden farklı bir mekan içinde bulunabilmektedir.

Dünyadaki örneklerin hepsinde ayrıca psikolog odası ayrılmışken, Türkiye’deki kadın sığınma evlerine bakıldığında psikolog odası yalnızca Kadıköy belediyesinde bulunmaktadır.

Revir, Türkiye örneklerinde yalnızca Kadıköy kadın sığınma evinde mevcuttur. Diğerk sığınma evlerinde hasta olan kadın, belediyeye ya da sosyal hizmetlere bağlı bir araçla hastaneye götürülmektedir.

Türkiye’de bulunan mevcut sığınma evlerinin tümünün kapısında bir güvenlik kulübesi bulunmaktadır.

Ofis kısımları incelendiğinde, bu kısımların Türkiye’de bir ya da iki odadan oluştuğu grlmektedir. Bir odada müdür, diğerk odada memur ve ocuk eğitim uzmanı bulunmaktadır. Kartal, Morçatı sığınma evlerinde açık ofis sistemi mevcuttur. Kkkmece belediyesinde ise yalnızca bir müdür odası bulunmaktadır.

Okula giden çocuklar için ihtiyaç duyulan çalışma ya da etüd odası, yalnızca kkkmece belediyesinde bulunmaktadır. Oda hem kütüphane, hem de çalışma odası olarak kullanılmaktadır.

Son olarak sığınma evinin amacına uygun çalışabilmesi için :

- İçinde gerekli fonksiyonları barındırması gerekmektedir. Bunlar: yatak odaları, banyo ve tuvaletler, farklı büyüklüklerde ortak yaşam mekanları, tv odası, mutfak, yemek salonu, eğitim odası (toplantı odası), revir, psikolog odası, ofis birimi, depolar (erzak deposu, kıyafet deposu,eşya deposu), kadınlar için kasa odası (ya da her bir kadın için kilitlenebilir dolap), çamaşır ve t odası, ocuk oyun odası, etüd odası,

kütüphane, güvenlik, özürli tuvaleti, (yüksek katlı ise asansör), ilk kabul odası, bahçe, çocuk oyun alanıdır.

- Sığınma evinin ekonomik sürekliliği sağlanmalıdır. Bir sığınma evinin yalnızca gelen bağışlarla ayakta kalabilmesi mümkün değildir. Devlet ya da belediyeler her türlü maddi yardımı yapmakla yükümlü olmalı, bu konuda ödenekler ayrılmalı, ayrıca bağışlar toplanmalıdır. Bu konuyu belediyeler gibi reklam yapmadan sürdüreceğ birim gönüllü kadın kuruluşları olabilir. Türkiye’deki örnekler anımsanacak olursa, yalnızca gönüllü kuruluşun yürüttüğü sığınma evi kapanmıştır. Belediyenin açacağı sığınma evinin cephe görünüşleri, hatta inşaat fotoğrafları internet sitesinde yayınlanmaktadır. Böylece sığınma evinin ilk kuralı olan gizlilik ilkesine uyulmamaktadır. Devlete bağlı olan sığınaklarda yerde halı bile yoktur. İşte bu yüzden bu üç farklı grup bir araya gelip yeni bir yapılanma oluşturmalıdır.

- Kadın sığınma evlerindeki mekanlar birbirine dönüştürülebilir olmalıdır. Kadın sığınma evleri özellikle Türkiye’de mevcut binaların dönüştürülmesiyle tasarlanmakta ya da belediyeye ait bir arsada içinde aşevi, yaşlılar evi ya da çocuk esirgeme yurdu gibi birimlerle bir arada olması istenmektedir. İçinde birçok fonksiyon barındırması gereken kadın sığınma evi mekanları dönüştürülebilir özellikte tasarlanabilirse, tüm fonksiyonlara cevap verebilen sığınma evi doğru şekilde işleyebilecektir. Örneğin: revir kısmı, psikologun geldiği günlerde, psikolog odası olarak, yemekhane kısmı ihtiyaç duyulduğunda günün belli saatleri dikeş-nakış odası, eğitim odası ya da hobi odası olarak, küçük toplanma odaları günün belli saatlerinde etüd odası olarak kullanılabilir.

- Kadın sığınma evleri tasarlanırken, toplum yapısı ve kalacak kadın profili incelenmelidir. Örneğin; yatak odaları tasarlanırken taşınabilir mobilyalara özen gösterilmeli, bu mobilyalar sayesinde mekan ikiye bölünebileceği gibi, farklı kullanımlarda ortak mekan haline de getirilmelidir. Bu durumun kullanıcıya bırakılması, onun kendini daha özgür hissetmesine de sebep olur.

- Aynı odada kalacak kadın sayısının fazla olmaması hem sağlık hem de ruhsal açıdan önemlidir. Bu durumda farklı büyüklüklerde mekanlar tasarlanıp, ihtiyaca göre (üç çocuklu anne, ya da iki kişı kalmak isteyen kadınlar için) farklı mekan

alternatifleri sunulabilir. Hatta bu mekanlar da bölünebilme özellikleriyle daha küçük odalara dönüşebilirler. Sığınma evlerinde kalan kadın ve çocuk profili “3 aylık” sınırlama yüzünden sürekli değişmektedir. Sığınma evi de bu değişime ayak uydurmalıdır. Örneğin, dört kişilik bir ailenin kaldığı oda, bu aile sığınma evinden ayrıldıktan sonra ikişer kadının kalacağı hale dönüştürülebilmelidir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Çalışma, Türkiye ve dünyada mevcut kadın sığınma evlerini, kullanıcı-mekan ilişkisi ve fonksiyonel özellikler bağlamında incelemeyi ve yapılan anlaşmalar, katılan programlar dahilinde, edinilen bilgi ve deneyimler doğrultusunda, bir sığınma evinde olması gereken fonksiyonları ve kullanıcı-mekan ilişkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Hak ve özgürlük arayışlarının, kitlesel hareketlerle olduğu aydınlanma çağı, tarihsel süreçte kadının da hak ve özgürlüklerini aramaya başladığı kırılma noktasıdır.

Tarihsel süreç boyunca evde olan, ya da çalıştığı halde, kendi ayakları üzerinde duracak kadar para kazanamayan, toplumsal hayatta kabul görmeyen kadın, ekonomik açıdan erkeğe bağımlı bir hayat sürdürmek zorunda bırakılmaktadır. Bu zorunluluk sebebiyle, kadın, erkek tarafından aşağılansa da, şiddete de maruz kalsa, yaşadığı evi, ailesini terk edememekte ve şiddete boyun eğmektedir. Şiddet, toplumun her kesiminde ortaya çıkan bir durumdur. Şiddetin en yoğun görüldüğü yer ise, aile içinde ve kadına yöneliktir.

Aile içi şiddetin en çok yaşandığı ülkelerden biri olan Türkiye, bu konuda yeni yasal düzenlemelere gitmektedir. Avrupa Birliği'nin, "olmazsa olmaz" koşulu olarak öne sürdüğü, "kadın haklarını koruma ve eşitlik" konusu, AB'ye uyum sürecinde olan Türkiye için de, bu konunun güncelliğini korumasını sağlamaktadır.

Yeni yasal düzenlemelere göre, ülkemizde 197 adet kadın sığınma evi olması gerekmektedir. Türkiye'de mevcut kadın sığınma evi sayısı 17'dir. Türkiye'de bulunan bu sığınma evlerinin sayısı yetersizdir. Bu durum, Avrupa standardı olarak kabul edilen her 7500 kişi için bir sığınma yeri kriterinin de altındadır. Günümüz koşullarında, bu yasa sayesinde en az 180 adet sığınma evi açmak gerekmektedir.

Türkiye'de açılması gereken 180 adet sığınak için gereken fonksiyonları ve sığınakta olması gereken özellikleri öğrenme amacıyla başvurulacak yönetmelikler yetersizdir. Sığınma evleri, işleyişleri bakımından gruplara ayrılmaktadır. Ulaşılan dünya sığınma evi örneklerinin tümü otonom yapıda sığınaklardır. Otonom yapıdaki

sığınaklar, gelen bağışlar sayesinde ayakta durmakta ve hizmet vermektedir. Birçok ülkede otonom sığınakların kira, elektrik, su ve ısınma masraflarını devlet karşılamaktadır. Kalan kadınlara yapılan, işsizlik yardımı, iş arama yardımı gibi yardımlar da bulunmaktadır. Türkiye’de tek otonom yapıdaki sığınma evi maddi imkansızlıklar yüzünden kapanmıştır. Ülkemizde şu anda, yarı otonom yapıda bir sığınma evi bulunmakta ve bu sığınma evi işleyiş olarak gönüllü bir kuruluşa bağlı olup yer ve maddi yardımı o bölge belediyesinden almaktadır. Bu koşullarda bile, kadınların sığınma evinde yaşadıkları belirtilmektedir. İstanbul’da ziyaret edilen devlete bağlı iki sığınma evi de kadınlara konforlu bir yaşam sunamamaktadır.

Türkiye’de belediyelere bağlı sığınma evlerine bakıldığında ise, bu binaların genelde belediyeye bağışlanmış apartman ya da villaların dönüştürülmesiyle oluştuğu görülmektedir. Bu dönüşüm sebebiyle, kimi zaman olması gereken fonksiyonların tümü binaya sığdırılamamaktadır. Kimi zaman da binanın mimarisi, çok katlı ya da bahçesiz oluşu, yapının sığınma evi olarak kullanılmasına izin vermemektedir. Belediyeler, elverişsiz de olsa bu bağışlanmış binaları yeniden bir yapı yapmaya tercih etmektedirler. Sığınma evleri kapasitelerinin üzerinde kadınlara hizmet vermek durumunda kalmakta, bu koşullarda da örneğin hobi odası ya da dikiş odası olarak düşünülen mekanlar yatak odasına dönüştürülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin çıkarmış olduğu belediyeler yasasından sonra oluşturulan ve 2006 yılında hayata geçirilecek olan sığınma evleri projeleri incelendiğinde, kimisinin alt katının dükkan olarak tasarlandığı, kimisinin arsa sıkıntısından dolayı sığınma evinde olması gereken fonksiyonların tümüne sahip olmadığı, bir diğerinin ise aşevi, yaşlılar evi gibi farklı fonksiyonları bir araya getirerek bir bina tasarladığı ve bu binanın en üst katını da sığınma evi olarak düşündüğünü görülmektedir. Bu tür yaklaşımlar, kadın sığınma evinin işleyiş prensibine ters düşmekte, sığınma evinin gizliliğini yok etmektedir.

Türkiye’deki mevcut ya da inşa edilmekte olan sığınma evleri, maddi yetersizliklerden dolayı kullanıcı gereksinimlerini karşılayamayacak durumdadır. Sığınma evinin alt katının dükkan olarak kullanılmasının, birbirinden tamamen farklı yapıların bir arada toplanmasının, belediyelere ait ya da bağışlanmış yapıların, kadın sığınma evi olarak kullanılmasının sebebi de budur. Sığınma evleri, şiddet görmüş kadının yaralarını saracağı, sağlığına kavuşacağı, iş bulup, yeni bir hayata atılacağı, önemli bir duraktır. Sığınma evleri, maddi ve manevi anlamda kadına yardımcı olur.

Kadının sığınma evinde sağığına kavuşabilmesi ve yeni bir hayata geçebilmesi için maddi destek sağlanmalıdır. Devlet, yerel yönetimler ya da özel kuruluşlardan yardım alınabilmelidir. Sığınma evlerinde gelirin, sürekli ve kesintisiz olması gerekli görölmektedir.

Sığınma evinde olması gereken fonksiyonlar: yatak odaları, banyo ve tuvaletler, farklı büyüklüklerde ortak yaşam mekanları, tv odası, mutfak, yemek salonu, eğitim odası (toplantı odası), revir, psikolog odası, ofis birimi, depolar (erzak deposu, kıyafet deposu, eşya deposu), kadınlar için kasa odası (ya da her bir kadın için kilitlenebilir dolap), çamaşır ve ütü odası, çocuk oyun odası, etüd odası, kütüphane, güvenlik, özörlü tuvaleti, yüksek katlı ise asansör, ilk kabul odası, bahçe, çocuk oyun alanı olarak saptanmıştır. Mevcut bir binanın dönüştürölmesi ile oluşturulacak ya da çeşitli sebeplerle minimum alan kullanılarak tasarlanmak istenen sığınma evlerinde, bu fonksiyonlar, kullanım zamanları da düşünölerek, aynı mekan içerisinde çözülebilir nitelikte olmalıdır.

Sığınma evinde kadın ve çocuklarının kalacağı ayrı bir yaşam alanı yaratmak önemlidir. Bazı toplumlarda, kadın çocuğı olsa bile, kendini yalnız hissetmemek adına, odayı bir başka kadınla paylaşma ihtiyacı duyabilmektedir. Bu sebeple, bölücü duvarlar, değışebilen oda büyüklükleri, sığınma evinin optimum kullanımı açısından önemlidir.

Sığınma evlerinde kalma süresi üç ayla kısıtlanmıştır. Üç ay içinde kadının toplumsal hayata katılabilecek kadar kendini toparlayabileceğı, iş bulup, düzenini kurabileceğı düşünölmüştür. Öngörölen süre, bazı koşullarda bir üç ay daha uzatılabilmektedir.

Kalanlar için, “geçici mekan” özelliğı taşıyan sığınma evlerinde kalan, kadın-çocuk profili ve sayısı belli aralıklarla değışmektedir. Sığınma evi, kullanıcı gereksinmelerine göre, mekanları dönüşebilir nitelikte olmalıdır.

Sığınma evleri kadının kalacağı üç aylık dönemden sonrasını da düşünmelidir. Üç ay şiddetten uzak kalan kadın, tekrar şiddet gördüğü yere geri dönmemelidir. Bu sebeple sığınma evleri, kadına iş bulmalı, bir kaç kadını bir araya getirip, onlara ödeyebilecekleri düzeyde bir ev kiralayıp döşeyebilmelidir. Devlet, yerel yönetimler ve gönüllü kuruluşlar bir arada çalışmalıdır. Devlet, kamu veya özel sektör kuruluşları, belli sayıda hükümlü ve özörlü çalıştırma zorunluluğunda olduğı gibi, kadın sığınma evinde yaşayan kadının belli oranda istihdamı ile de sorumlu

olabilirler. Yerel yönetimler, ucuz kiralık ev temin ederek, gönüllü kuruluşlar, topladıkları bağışlarla bu evi yaşanabilir hale getirebilirler.

Tarihsel süreç boyunca yaşadığı toplumdan dışlanmış, çalışması engellenmiş, çalışsa bile tek başına ayakta kalacak geliri elde edememiş kadınlar, aile içinde şiddetle de karşılaşınca, sırf yaşamına tek başına veya çocuğuyla devam edememe korkusu ile, şiddete boyun eğmek zorunda bırakılmıştır. Bu sebeple, kadın sığınma evleri, kadınları şiddetten uzaklaştıran bir yuva olmanın dışında, kadını toplumsal hayata kazandıran, onu yeni bir hayatla buluşturan “acil servisler” olarak tasarlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akşit, E., E.,** 2005. Kızların Sessizliği Kız Enstitülerinin Uzun Tarihi, İletişim Yayınları, İstanbul
- Altaca, E.,** 2005. 1950 İstanbul’unda bir kabul Günü, Yenilik Yayınevi, İstanbul
- Altındal, M.,** 1994. Osmanlıda Kadın, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul
- Amargi Kadın Akademisi,** 2005. Kadına Yönelik Şiddet, Amargi Kadın Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Yayıncılık ve Dayanışma Kooperatifi, İstanbul
- Anon.,** 27.05.2003, *Milliyet Gazetesi*
- Anon.,** 15.06.2005, *Hürriyet Gazetesi*
- Anon.,** 07.06.2000, *Hürriyet Gazetesi*
- Anon.,** 25.12.2004, *Kadın Sığınma Evi Fotoğrafları*, (www.shelternet.ca/en/women/all-about-shelters/)
- Anon.,** 17.06.2005, *Hürriyet Gazetesi*
- Anon.,** 19.03.2006 , AB Üyesi 25 Ülkenin Profili, (<http://www.ntvmsnbc.com/news/288891.asp>)
- Appetit, B., Kaselitz, V.,** 2000. More Than A Roof Over Your Head, European Information Cente Against Violence Against Woman- Wave Coordination Office, Vienna, Austria. (<http://www.wave-network.org/cmsimages/doku/wave-moret.a.roof.pdf>)
- Appetit, B., Kaselitz, V., Logar, R.,** 28.11.2005. Away From Violence (http://www.wave-network.org/cmsimages/doku/manual-druck_eng_pdf.pdf)
- Arat, N.,** 1996. Türkiye’de Kadın Olmak, Say Yayınları, İstanbul
- Arendt, H.,** 1997. Şiddet Üzerine, çev.Bülent Peker, İletişim Yayınları, İstanbul
- Arın, C.,** 1996. Kadına Yönelik Şiddet, *Cogito*, **Kış-Bahar 96**, 305-312
- Atabay, S.,** 10.10.2005. Türkiye’nin Katıldığı Topluluk Programları, (http://www.euturkey.org.tr/abportal/uploads/files/Turkiye_ktp.doc)
- Atmaca, G.,** 12.03.2006. Ve Kadın Ölümlüler Arasında, *Cumhuriyet gazetesi*, s.9
- Avrupa Birliği Komisyonu,** 02.12.2005. 2005 Türkiye İlerleme Raporu

http://www.europa.eu.int/comm/enlargement/report2005/pdf/package/sec_1426_final_en_progress_report_tr.pdf

Avrupa Birliği Komisyonu, 06.05.2006. Daphne'ye Katılım Formu (<http://www.deltur.cec.eu.int/english/daphne-appform.rtf>)

Avrupa Parlamentosu Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komitesi, 17.09.2005. Türkiye'de kadınların toplumsal, ekonomik ve siyasi etkinliklerdeki rolü 2004/2215(INI) üzerine taslak rapor ([http://www.ucansupurge.org/index.php?option=com_content&task=view&id=2167 & Itemid=87](http://www.ucansupurge.org/index.php?option=com_content&task=view&id=2167&Itemid=87))

Bahçekapılı ve diğ., 2004. Kadın Çalışmalarında Disiplinler Arası Buluşma (cilt2), Yeditepe Üniversitesi Yayınları, İstanbul Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 02.03.2006, 3194 Sayılı İmar Kanununa Göre Düzenlenmiş Bulunan İmar Yönetmeliklerine Sığınaklarla İlgili Ek Yönetmelik, (<http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/yonetmeliklistesi.php>)

Belge, B., 06.02.2006. Kurultay Sonuç Bildirgesi Açıklandı, (http://www.bianet.org/2005/01/01_k/52445.htm)

Bora Shelter, 03.04.2006. Berlin Bora Sığınma Evi Fotoğrafları, (www.frauenprojektebora.de/eng/frm/fr.php?url=/01_fh/fr.htm)

Bozdoğan, S., 2002. Modernizm ve Ulusun İnşası, Metis Yayınları, İstanbul

Casa Peregrina, 13.02.2006, Casa Peregrina Sığınma Evi Fotoğrafları (www.nmsu.edu/~frontera/oct00/feat2.html)

Connell, R., W., 1998. Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, çev. Cem Soydemir, Ayrıntı Yayınları, İstanbul

Çetinkaya, Ö., 2004. 31.03.2006. Türkiye'deki Belediyelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Harca ve Gelir Yapılarının İncelenmesi ve Bu Yapının Etkin Kaynak Kullanımı Açısından Değerlendirilmesi, (http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi_makale.php?yazar_adi=%D6zhan&yazar_soyadi=%C7etinkaya&cilt=59&sayi=4&yil=2004&makale_sira=61)

Çubukçu, N., 22.04.2006. 14.06.2005 Tarihli Türkiye-AB Karma Parlamentosu Toplantısında Devlet Bakanı Nimet Çubukçu'nun Yaptığı Konuşma Metni, (<http://www.kssgm.gov.tr/metin1.html>)

Devlet İstatistik Enstitüsü, 14.03.2006. 2000 Genel Nüfus Sayımı Kesin Sonuçları,

- (http://www.die.gov.tr/nufus_sayimi/2000Nufus_Kesin1.htm)
- Devlet İstatistik Enstitüsü**, 14.12.2005 (a). Ailenin Korunması Hakkında Kanun, (<http://www.die.gov.tr/tkba/mevzuat.htm#ailenin>)
- Devlet İstatistik Enstitüsü**, 16.12.2005 (b). Türkiye’de Kadın Hakları, (http://www.die.gov.tr/tkba/kadin_haklari.htm)
- Dinçkol, B.**, 1998, Kadının Hukuksal Statüsünün Tarihsel Gelişimi, 36-50, 20. *Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek Konferansı*, TODAİE, Ankara
- Dostoğlu, N.**, 2005. Dünyada ve Türkiye’de Değişim, Kadın ve Mimarlık, *Cumhuriyet Döneminde Kadın ve Mimarlık*, s. 29-40, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, İstanbul
- Dölek, N., Özdemir, N.**, 2005. Yanlış İnanışlar, Ofset Yapımevi, İstanbul
- Dördüncü ve Beşinci Birleştirilmiş Türkiye Raporu**, 2003. (BM CEDAW komitesine sunulmak amacıyla Türkiye tarafından hazırlanmıştır)
- Durakbaşı ve diğ.**, 1998. 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul
- Ecevit, Y.**, 2003, Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışabilir? *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, **25**, 83-88
- Eken, A.**, 1996, Bir Olgu Olarak Türkiye’de Şiddet, *Cogito*, **Kış-Bahar 96**, 407-410
- Elmore House**, 11.01.2006, Ann Elmore Kadın Sığınma Evi Fotoğrafları (<http://www.crcn.net/~aeh/>)
- Fromm, E.**, 1994. Sevginin ve Şiddetin Kaynağı, çev. Yurdanur Salman, Nalan İçten, Payel Yayınları, İstanbul
- Gelen, A. (çev.)**, 2002. Kadın ve Aile, Marx ve diğ., Sol-Onur Yayınları, Ankara
- Goody, J.**, 2004. Avrupa’da Aile, çev. Serpil Arısoy, Literatür Yayınları, İstanbul
- Haldimand-Norfolk**, 10.01.2006, Haldimand-Norfolk Sığınma Evi Fotoğrafları (www.home.cogeco.ca/~soroptimist/news.html)
- Halton Womans Place**, 09.01.2006, Halton Sığınma Evi Fotoğrafları, (www.haltonwomensplace.com/safe_shelter.htm)
- Hamit, H.**, 2001. İslamda Feminizm, Okumuş Adam Yayınevi, İstanbul
- Hancıoğlu, A., Ergöçmen, B.**, 20.10.2005. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, (www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2003/data/turkce/kapak.jpg)
- Işık ve Kara**, 2003. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Alanında Belediye-Kadın Kuruluşu İşbirliği: Deneyimler, Sorunlar, Çözümler Atölyesi, Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları, Ankara

- İkinci ve Üçüncü Birleştirilmiş Türkiye Raporu**, 1993. (BM CEDAW komitesine sunulmak amacıyla Türkiye tarafından hazırlanmıştır),03.11.2005, (www.kssgm.gov.tr/cedawrapor.html)
- İlkkaracan, P., Gülçür, L., Arın, C.**, 1996. Sıcak Yuva Masalı, Metis Yayınları, İstanbul
- Jireh House**, 12.02.2006. Jireh House Fotoğrafları, (www.jirehhouse.org.au)
- Kadın, Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonu**, 1994. Kadın Alt Komisyonu Raporu, Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, Ankara
- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM)**, 2001. Türkiye’de Kadın 2001, TBMM Yayınları, Ankara
- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM)**, 10.02.2006 (a), İstatistiklerle Kadının Durumu 2004, (www.kssgm.gov.tr)
- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM)**, 20.09.2005. Kadınlara Görsel Tanıklık, (<http://www.kssgm.gov.tr/arsiv/tr-index.htm>)
- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM)**, 09.04.2006 (b), Uluslararası Kuruluşlarla İlişkiler, (<http://www.kssgm.gov.tr/uaiab.html>)
- Karaosmanoğlu, Y., K.**, 2005. Ankara, İletişim Yayınları, İstanbul
- Kaya, A.**, 16.01.2006. Avrupa Birliği Programlarına İlişkin Temel Yaklaşımlar, (http://birim.web.icisleri.gov.tr/tid/dergi/446_121_150.doc)
- Kılıç, H.**, 2000. Antik Çağdan Günümüze Batıda Kadın ve Cinsellik, Otopsi Yayınevi, İstanbul
- Kızmaz, E.**, 2006. 19.03.2006. Güldünya’ya Sesleniş, (<http://www.amnesty.org.tr/sindex.php3?sindex=vifois0903200603>)
- Kocacık, F.**, 2004. Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas
- Kronawitter, I., L.**, 13.11.2005. Kadın Sığınma Evi Projesi Resimleri, (www.pages.drexel.edu/~lik23/secondyearstudio.html)
- Kuyaş ve diğ.**, 1996. Tarihçi Gözüyle Şiddetin Tarihi Üzerine Bir Şöyleşi, *Cogito*, Kış-Bahar 96, 197-206
- Küçükçekmece Belediyesi**, 2006. Küçükçekmece Belediyesi Sığınma Evine Ait İç Tüzük (Küçükçekmece Belediyesi Sığınma Evinden Alınmıştır)
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı**, 1996. Evdeki Terör, Mor Çatı Yayınları, İstanbul

- Mitchell, K.**, 27.03.2006, Mitchell Kadın Sığınma Evi Fotoğrafları, www.mitchellcountysafeplace.com/shelter_tour.htm)
- Mitchell, K.**, 27.03.2005, Mitchell Kadın Sığınma Evi Fotoğrafları, (www.mitchellcountysafeplace.com/transition_house.htm)
- Özgü, M.**, 1983. Cumhuriyet Devrinde Türk Kadının Yeri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara
- Polat, O.**, 11.02.2005. Şiddet, (http://www.adlitip.org/yazilar_turkce/konular/adli_tip/siddet.htm)
- Ramazanoğlu, Y.**, 2000. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kadının Tarihi Dönüşümü, Pınar Yayınları, İstanbul
- Rittersberger ve Kılıç**, 1998. 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek Konferansı, editör Oya Çiftçi, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, Ankara
- Sezer, A.**, 10.04.2006. Türkiye'deki İlk Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Çalışmaları, (<http://www.ait.hacettepe.edu.tr/akademik/arsiv/kadin.htm>)
- Süngü, S.**, 03.09.2005. AB Mal Yardımlarının Topluluğa Yeni Katılmış ve Katılacak olan Ülkelerle Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, (Sayıştay Dergisi, sayı:54), (www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/icerik/der_54m3.pdf)
- TBMM**, 13.11.2005. Belediye Kanunu, (<http://tbmm.gov.tr/kanunlar/k5272.html>)
- TBMM Kadının Statüsünü Araştırma Komisyonu**, 2003. TBMM Kadının Statüsünü Araştırma Komisyonu Raporu, Ankara
- T.C. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü**, 15.03.2006. Politikada Kadın, (<http://www.byegm.gov.tr/YAYINLARIMIZ/kitaplar/turkey2005/content/turkey/420-421.htm>)
- Tekeli, Ş.**, 1982. Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat, Birikim Yayınları, İstanbul
- Timur, S.**, 1972. Türkiye'de Aile Yapısı, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara
- Toksöz, G., Özkazanç, A., Poyraz, B.**, 2001. Kadınlar, Kalkınma ve Sosyal Adalet, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara
- Türk Dil Kurumu**, 1983. Türkçe Sözlük, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara
- Tümer, G.**, 2004. Tevrat, Jung, Ateş, Hayvan, Hükümdar, Fransız İhtilali, Kadın, Müzik, Goethe, Valery, Dali, Gökyüzü, Yer altı, Ölüm ve Mimarlık, Literatür Yayınları, İstanbul

- Vatandaş, C.**, 2003. Aile ve Şiddet Türkiye’de Eşler Arası Şiddet, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon
- Yarkın, İ. (çev.)**, 1996. Kadın Sorunu Üzerine, Marx ve diğ., İnter Yayınları, İstanbul
- Yıldırım, A.**, 1998. Sıradan Şiddet, Kadına Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları, Boyut Kitapları, İstanbul
- YWCA**, 21.02.2006, Ohio Ywca Kadın Sığınma Evi Fotoğrafları, (www.ywca.org/site/pp.asp?c=agLGKXNOE&b=273325&)
- Zırhlı, F., Ş.**, 2000. Sosyal Güvenlik ve Kadın, Minerva Yayınları, İstanbul

Kişisel Görüşme

- Alpago, Ö.**, 2006. Kişisel görüşme
- Beşpınar, İ.**, 2006. Kişisel görüşme
- Eroğlu, K.**, 2006. Kişisel görüşme
- Mor Çatı Vakfı**, 2006. Kişisel görüşme
- Süngü, S.**, 2006. Kişisel Görüşme

**EK A – BAŞBAKANLIK KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NDEN
GÖNDERİLEN TÜRKİYE'DEKİ KADIN SIĞINMA EVİ SAYISINI
BİLDİRİR MEKTUP**

T.C.
BAŞBAKANLIK
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.1.KSM.0.07/125-938
Konu: Bilgi Talebi

24.11/2005

Sayın Ceyda ÖZDEMİR
e-mail: COZDEMIR@sisecam.com

İlgi: 10.11.2005 tarihli iletiniz.

Ülkemizde 14 tane Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne, 2 ilimizde valiliklere, 1 ilimizde de belediyeye bağlı olarak faaliyet gösteren 17 adet kadın konukevi bulunmaktadır. Yeni kadın konukevlerinin açılması için çalışmalar sürdürülmektedir.

Yeni yürürlüğe giren Belediye Kanunu ile şiddete uğrayan kadınlara hizmet vermek üzere Belediyeler de yetkili kılınmıştır. Bu Kanunla Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50.000'ni geçen belediyelere kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açmak yükümlülüğü getirilmiştir.

Ancak, kadın konukevlerinin Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun (SHÇEK) sorumluluğunda olması nedeniyle, iletinizde yer alan sığınma evlerine yönelik sorularınıza ilişkin daha sağlıklı bilgilere söz konusu kurumdan ulaşmanız mümkün olacaktır.

Bilgilerinizi rica ederim.

Leyla COŞKUN
Genel Müdür V.

**EK B- BAŞBAKANLIK SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME
KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ’NDEN GÖNDERİLEN KADIN SİĞİNMA
EVİ ZİYARET YASAĞIYLA İLGİLİ MEKTUP**

T.C.
BAŞBAKANLIK
SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B. 02.1.SÇE.0.15.00.00/622/60
KONU : Bilgi Edinme Talebi

ANKARA

26/01/2006

Sayın : Ceyda ALPAGO
İs Kuleler Kule 3 kat:21
4. Levent- İSTANBUL

Genel Müdürlüğümüze bağlı Kadın Konukevleri ile ilgili bilgi talebinizi belirten 17.01.2006 tarih ve 5540 sayılı Bilgi Edinme Başvurusu Formunuz incelenmiştir.

Genel Müdürlüğümüze bağlı Kadın Konukevlerinin; şiddete uğradığı kişilerden kaçan ve izinin bulunmasını istemeyen kadınların can güvenliğinin sağlanabilmesi ve şiddet uygulayan kişilerin iz sürmesi nedeniyle olabilecek olumsuz olayların önlenmesi açısından gizliliği büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle, kadın konukevlerine girmek üzere yapılan başvurular tüm illerimizde kurulmuş bulunan Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerince değerlendirilmekte, kuruluşlara doğrudan başvuru kabul edilmemektedir. Ayrıca, kuruluşların adres ve telefon numaraları gizli tutulmaktadır.

Genel Müdürlüğümüze bağlı olarak toplam 14 kadın konukevi hizmetlerini sürdürmektedir. İstanbul ilimizde Kurumumuza bağlı iki kadın konukevi bulunmaktadır.

Gizlilik ilkesi nedeniyle, tez konunuzla ilgili olarak söz konusu kuruluşlarımızı ziyaret etme isteğinizin yerine getirilmesi mümkün görülmemektedir. Ancak, bilimsel bir araştırma için uygulamanız gereken anket ya da soru kağıdı vb. olması halinde konunun değerlendirilebilmesi için İstanbul İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne müracaatta bulunmanız gerekmektedir. Söz konusu Müdürlüğümüzce uygun görülmesi halinde konunun kadın konukevlerinde bulunan kadınlara meslek elemanları tarafından iletilmesi ve anket veya soru kağıdınıza cevap vermeyi kabul eden kadınlarla kadın konukevi dışında uygun görülecek bir mekanda bu uygulamanın gerçekleştirilmesinin mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

F. Murdan TORNACI
Genel Müdür a.
Aile-Kadın ve Toplum
Hizmetleri Dairesi Başkanı

Dağıtım
İstanbul Valiliğine(İl Sos. Hiz. Müd.)(EK-Yazı)
Sayın Ceyda ALPAGO(Ek Konmadı)
İs Kuleler Kule 3 kat:21
4. Levent- İSTANBUL

**EK C- YENİ BELEDİYESLER YASASININ KADIN SIĞINMA EVLERİ İLE
İLGİLİ BÖLÜMÜ**

BELEDİYE KANUNU

Kanun No.

Kabul Tarihi : 7.12.2004

5272

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Belediyenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Belediyenin görev ve sorumlulukları

MADDE 14. - Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, evlendirme, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50 000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

b) Okul öncesi eğitim kurumları açabilir; Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir, bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.

Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı, belediye sınırlarını kapsar.

Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu Kanun kapsamı dışındadır.

**EK D- DAPHNE PROGRAMI KAPSAMINDA AVRUPA BİRLİĞİ ÜYE VE
ADAY ÜLKELERDE ARASINDA YAPILAN ARAŞTIRMA SONUCU, BU
ÜLKELERDEKİ MEVCUT SIĞINMA EVİ VE BU SIĞINMA
EVLERİNDEKİ SIĞINMA MEKANLARI KAPASİTESİNİ GÖSTERİR
GRAFİK**

One Family Place per 10,000 of the Population

A recommendation drawn up in 1986 by the European Parliament's Committee on Women's Rights and Equal Opportunities says that one shelter place should be available per 10,000 of the population.

How many places for women and for children are available in the women's refuges?

Country	0%	Percentage compliance	100 %
EU countries			
Austria			
	435 places for women and children in 23 refuges		
Belgium			
	Approx. 700 places for women and children in 38 refuges		
Denmark			
	250 places for women and 270 for children in 35 refuges (without Greenland and Faroe Islands)		
Finland			
	130 places for women in 22 refuges		
France			
	No data available		
Germany			
	8,789 places for women and children in approx. 440 refuges		
Greece			
	12 places for women in 1 refuge		
Ireland			
	425 places for women and children in 16 refuges		
Italy			
	No data on places available, 34 refuges		
Luxembourg			
	100 places for women and 40 for children in 1 refuge and 4 houses for women in need		
Netherlands			
	2,462 places for women and children in 105 refuges		
Portugal			
	25 places for women in 4 refuges		
Spain			
	No data available		
Sweden			
	Approx. 800 places for women in 151 refuges		
England			
	Approx. 2,100 places for women in more than 400 refuges		
Scotland			
	330 places for women in 40 refuges		
Northern Ireland			
	331 places for women and children in 11 refuges		
Wales			
	177 places for women in 46 refuges		

EU accession countries

Bulgaria		18 places for women and children in 1 refuge
Cyprus	No data available	
Czech Republic		34 places for women in 3 refuges
Estonia	No women's refuges, only refuges for children with room for 1-2 mothers	
Hungary		6 family places in 1 refuge
Latvia	No data available	
Lithuania	No data available	
Malta		36 family places in 4 refuges
Poland		Approx. 400 places for women and children in 30 refuges
Romania		Approx. 50 places for women and children in 4 refuges
Slovakia		53 places for women in 5 refuges
Slovenia		89 places for women and children in 4 refuges and 1 crisis centre

**EK E- KADIN SIĞINMA EVLERİNE PARASAL BAĞIŞ YAPMAK
İSTEYENLERİN, İNTERNET ÜZERİNDEN DOLDURABİLECEKLERİ
FORM**

Donation Form

Name: _____

Mailing Address: _____

Phone: _____ Email: _____

YES! I want to give the gift of strength and courage to abused women and their children by **making my donation** to the Victoria Women's Transition House today!

Here is my gift of: ☐ \$500 ☐ \$250 ☐ \$100 ☐ \$50

☐ My choice \$ _____

☐ Enclosed is my cheque payable to the *Victoria Women's Transition House*

☐ Please charge my donation to: ☐ Visa ☐ MasterCard

Card Number: _____ Expiry Date: _____

Name of cardholder: _____ Signature: _____

☐ Please sign me up for your easy **Monthly Giving Program** with my monthly donations of:

☐ \$100 ☐ \$75 ☐ \$50 ☐ \$25 ☐ Other amount: _____

A staff member from the Victoria Women's Transition House will contact you to arrange your Monthly Giving contribution.

Please send me information about: ☐ Volunteering ☐ Leaving a legacy to the Victoria Women's Transition

Please mail or fax your completed Donation Form to:

Victoria Women's Transition House
100-3060 Cedar Hill Road
Victoria BC V8T 3J5
Fax: 592-9279

A tax deductible receipt will be issued for all gifts of 10.00 or more.
Charitable No. 10817 3501 RR0001

www.transitionhouse.net

THANK YOU!

Your gift will help families recover from the trauma of abuse and create lives free from violence.

**EK F- KADIN SIĞINMA EVLERİNE, PARASAL YARDIM DIŞINDA
FARKLI YARDIMDA BULUNMAK İSTEYENLER İÇİN İNTERNET
ÜZERİNDEN ULAŞABİLEN İHTİYAÇ LİSTESİ**

Victoria Women's Transition House

o	(250)	385-6611	or	call	911
---	-------	----------	----	------	-----

Victoria, BC Canada

Wish List

The Victoria Women's Transition House relies on gifts of many types from many generous donors in our community. We have created this Wish List as a guideline to let you know our greatest needs.

Thank you for your care and concern for the women and children of Transition House.

Wish List

Clothing

- New or ready to wear and seasonally appropriate clothing
- New underwear, socks and nightwear

Electronics/Small household appliances

- All modern items in working order and that meet current safety standards

Toys

- For safety and hygiene standards, we can only accept new toys

Food items, Toiletries and Cosmetics

- Healthy snacks for children's lunches: juice boxes, cereal bars, fruit cups, crackers, canned soup, fruits, vegetables
- Cereal, food staples, tea, coffee
- We accept donations of new regular sized toiletries and cosmetics

Items that are always needed

- New pajamas, socks, slippers, underwear
- Books, music/entertainment tapes/CD's
- Backpacks, umbrellas*

- Disposable diapers, baby supplies
- Phone cards, small stereos*
- Hobby/art supplies
- New car or booster seats, CSA approved*
- Entertainment/relaxation videos
- Children's art supplies
- Book "Getting Free," by G. NiCarthy*
- Writing Journals
- Baby monitors, radio alarm clocks*
- New gift bags or wrap for birthdays or other occasions

Additional Items

- Bath towels, face cloths*
- Single-size bed sheets, comforters, quilts, blankets, spreads, lap fleece blankets or throws*
- Crib bedding
- New pillows, new foamies for single beds
- Gift certificates - books, movies, massage, spa/aesthetics, food etc.
- Recreation passes - gym, swimming, bowling
- BC Transit monthly bus pass or tickets
- Rechargeable 9V batteries for baby monitors
- Hair dryers and curling irons
- Dinnerware/kitchenware* (microwave and dishwasher safe)

****Used items are acceptable in clean and functional condition***

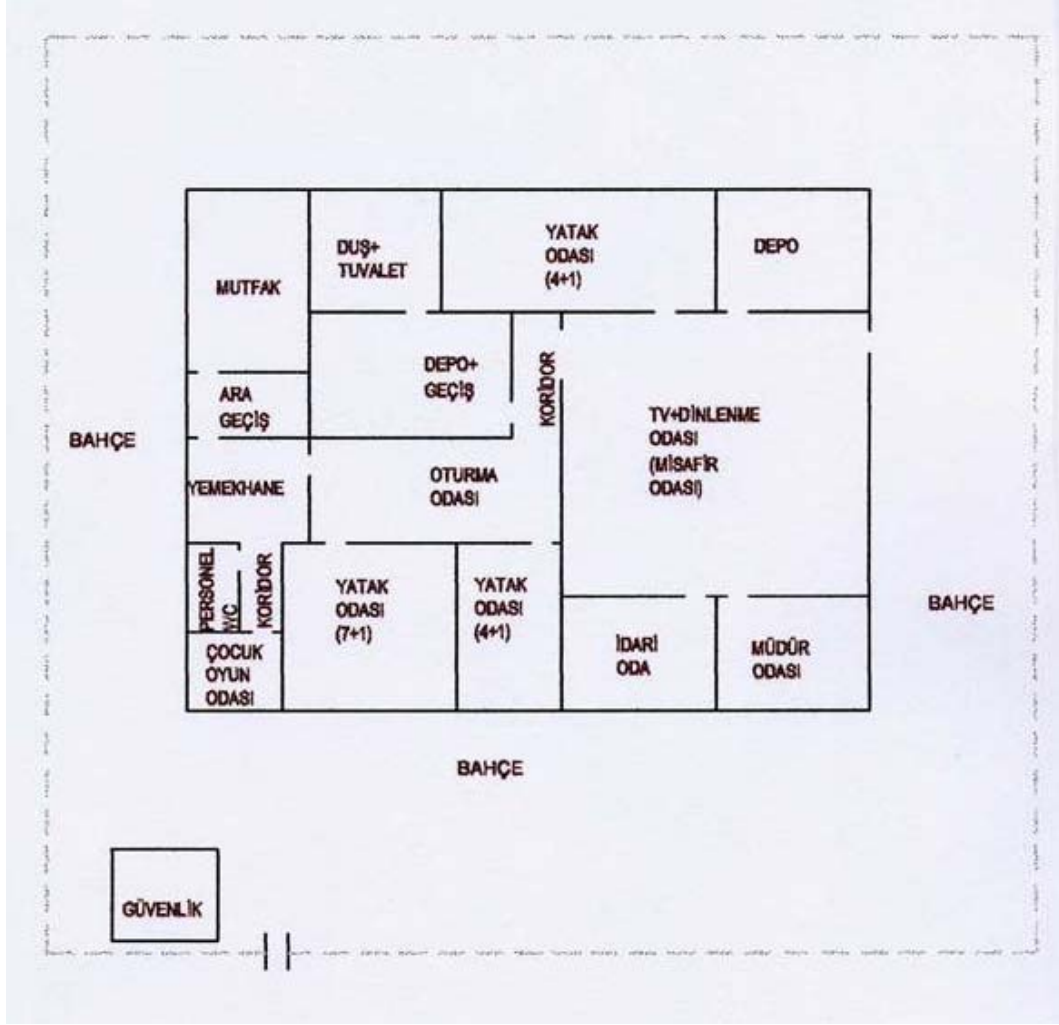
Donations can also be dropped off at our Community Office located at #100 - 3060 Cedar Hill Road

Other agencies that accept used items for women and children

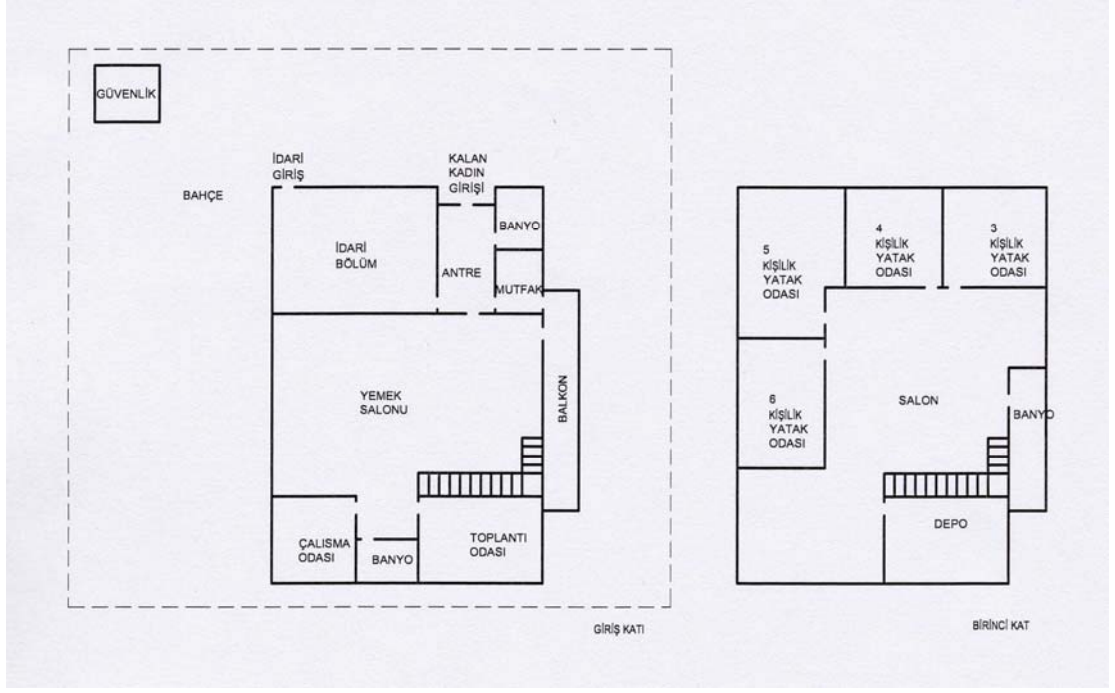
- WIN Thrift Stores
- Most neighborhood Community Centres and Church Thrift Shops
- St Vincent de Paul
- Salvation Army
- Value Village

Please note that due to space and physical constraints, we are unable to accept large furniture or appliance donations. Major thrift shops listed above would be possible options.

**EK G- BAHÇELİEVLER SHÇEK KADIN SIĞINMA EVİ KAT PLANI
(SIĞINMA EVİ ZİYARETİ SİRASINDA ÖLÇEKSİZ OLARAK
ÇİZİLMİŞTİR).**

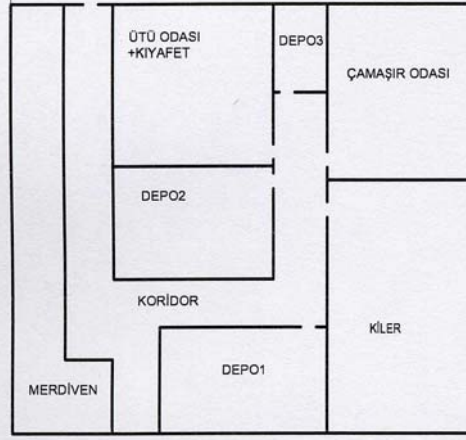
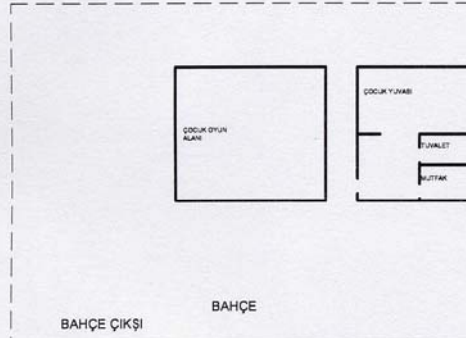

**EK H- KARTAL BELEDİYESİ KADIN SIĞINMA EVİ KAT PLANLARI
(SIĞINMA EVİ ZİYARETİ SİRASINDA ÖLÇEKSİZ OLARAK
ÇİZİLMİŞTİR).**

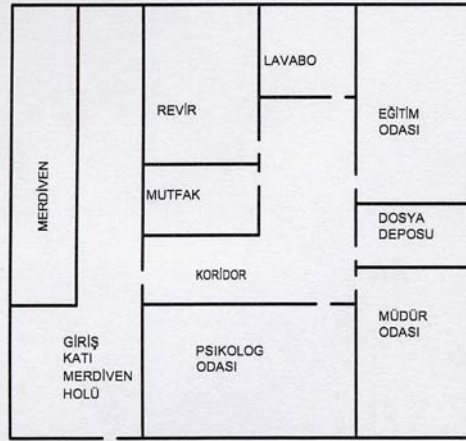

**EK I- KADIKÖY BELEDİYESİ KADIN SIĞINMA EVİ KAT PLANLARI
(SIĞINMA EVİ ZİYARETİ SİRASINDA ÖLÇEKSİZ OLARAK
ÇİZİLMİŞTİR).**

KADIKÖY BELEDİYESİ KADIN SIGINMA EVİ

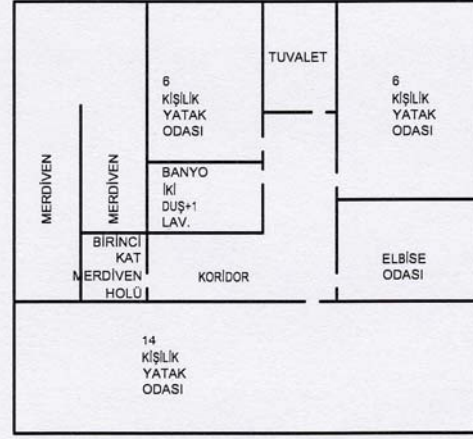

BODRUM KAT

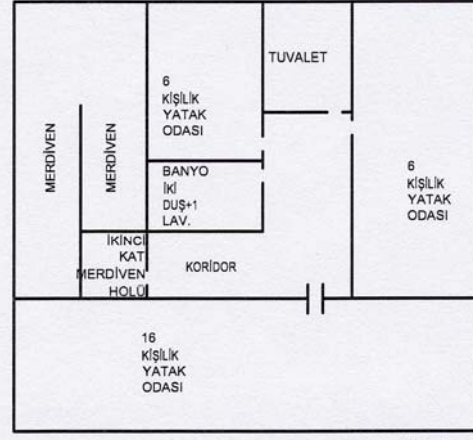

APARTMAN GİRİŞİ

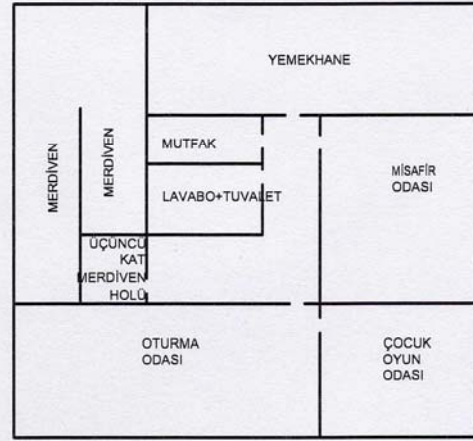
GİRİŞ KATI

BİRİNCİ KAT

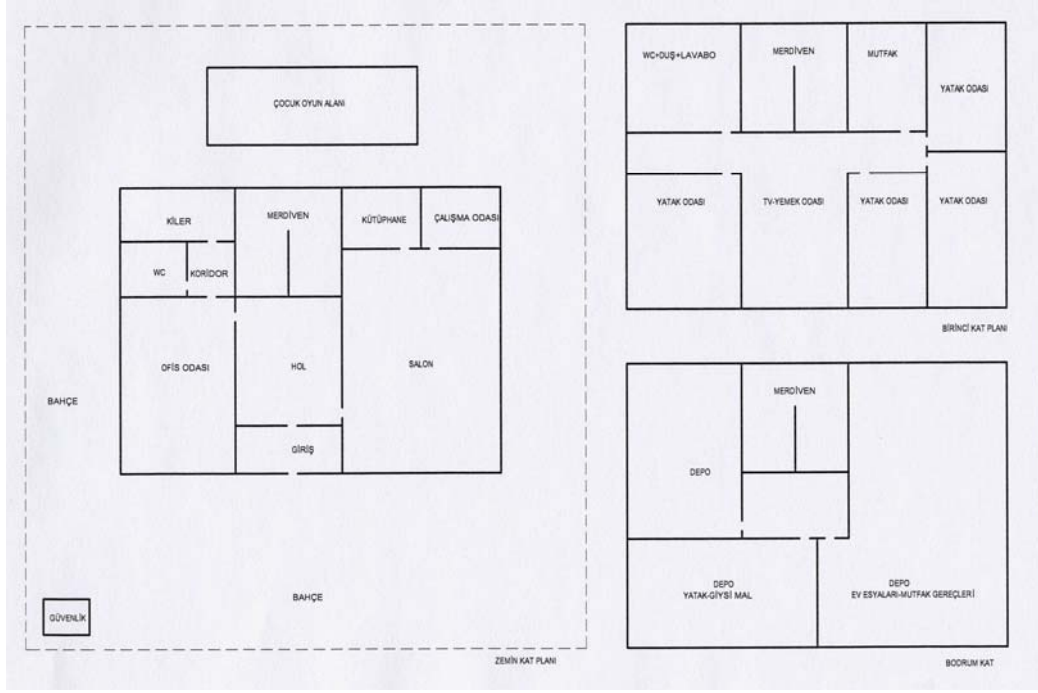

İKİNCİ KAT

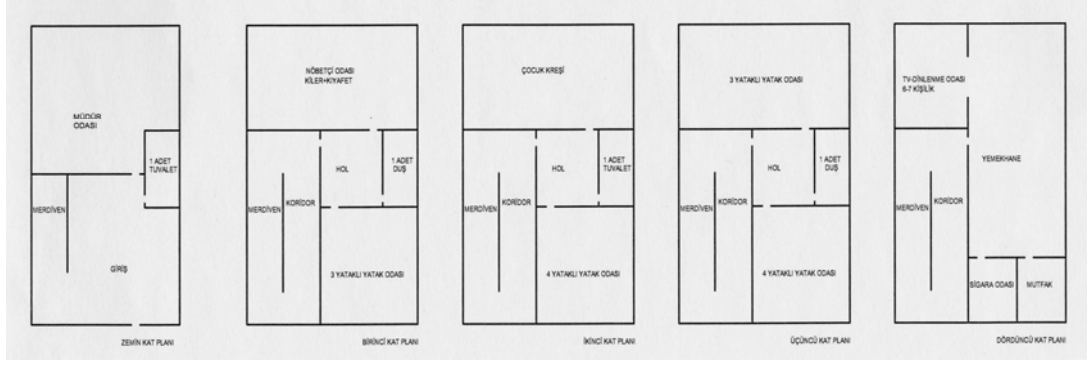

ÜÇÜNCÜ KAT

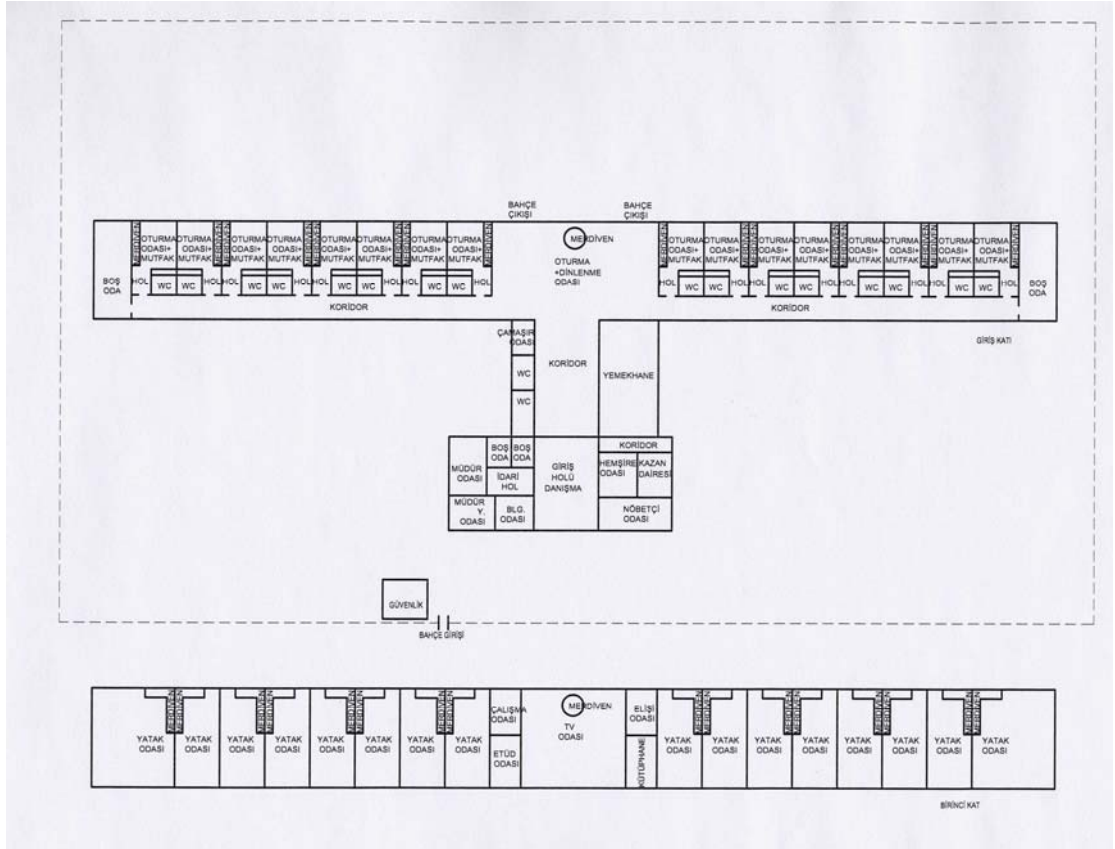
**EK J- KÜÇÜKÇEKMECE BELEDİYESİ KADIN SIĞINMA EVİ KAT
PLANLARI (SIĞINMA EVİ ZİYARETİ SİRASINDA ÖLÇEKSİZ OLARAK
ÇİZİLMİŞTİR).**

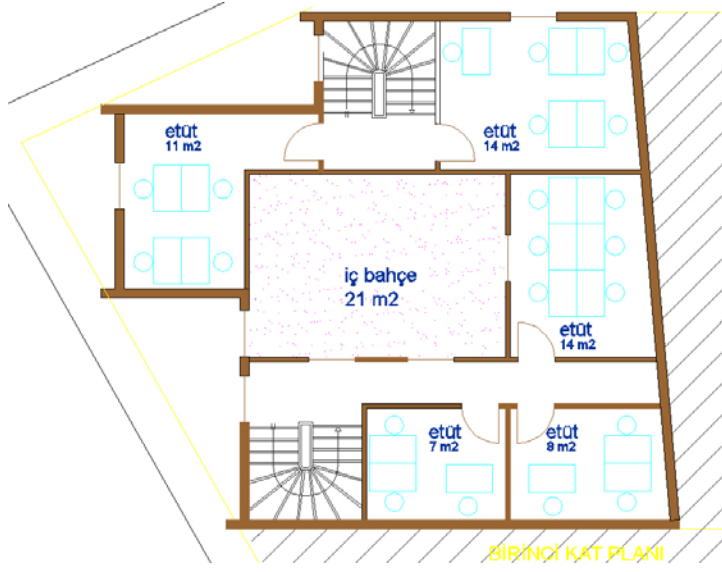
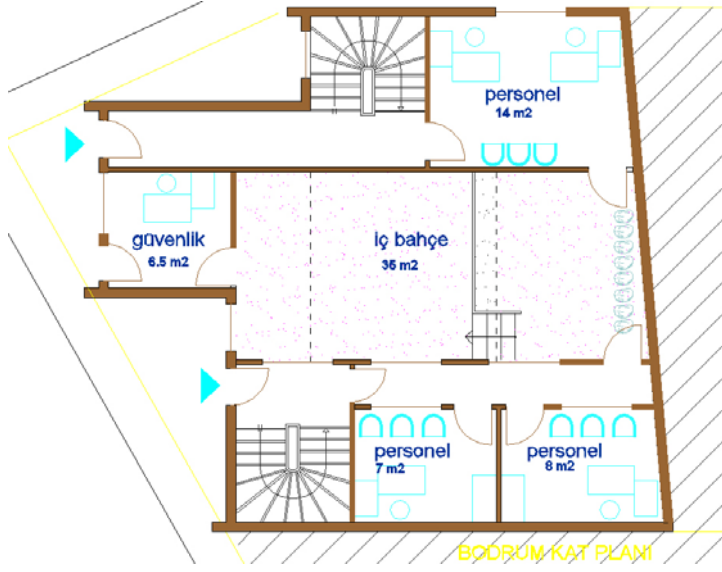
**EK K- MORÇATI BELEDİYESİ KADIN SIĞINMA EVİ KAT PLANLARI
(SIĞINMA EVİ ZİYARETİ SİRASINDA ÖLÇEKSİZ OLARAK
ÇİZİLMİŞTİR).**

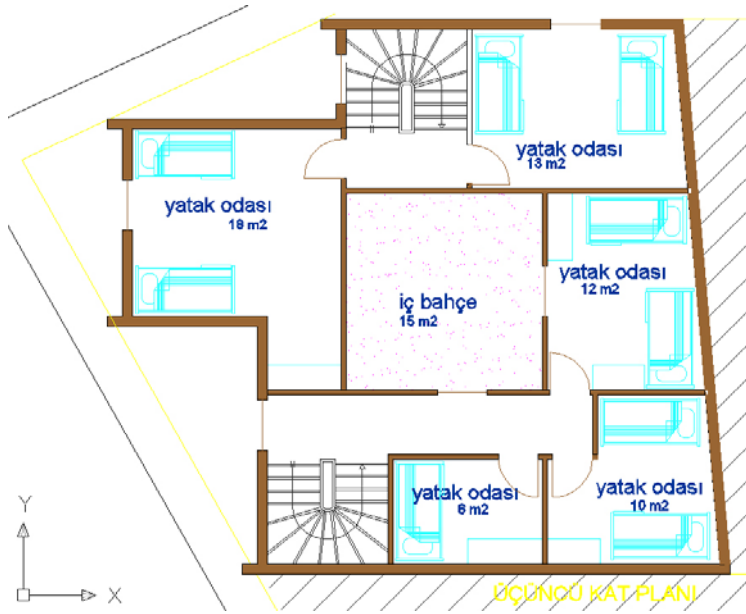
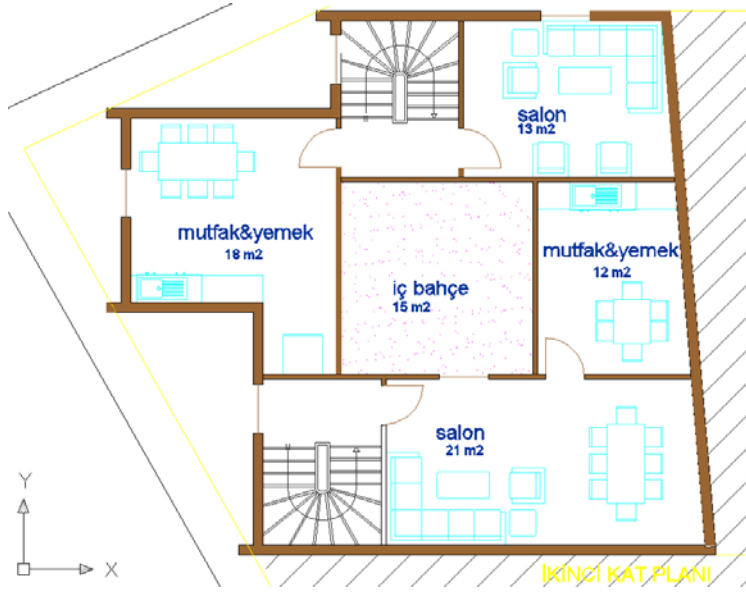

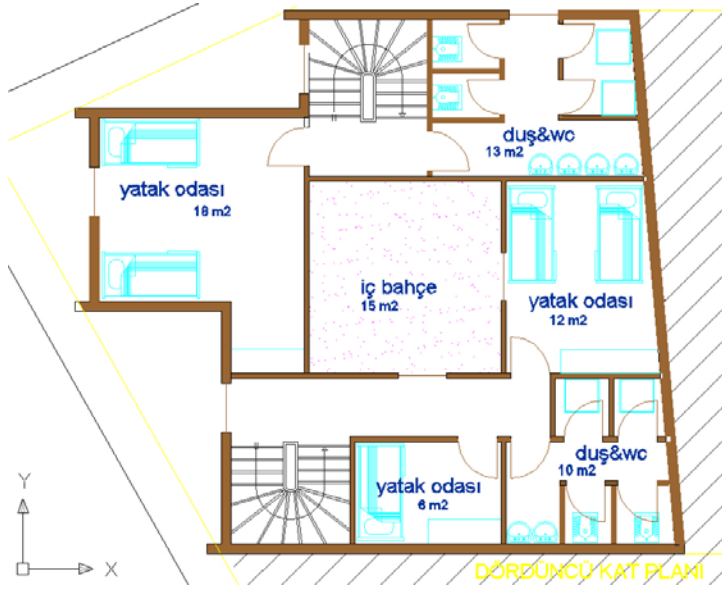
**EK L- BAHÇELİEVLER KIZ YURDU KADIN SIĞINMA EVİ KAT
PLANLARI (SIĞINMA EVİ ZİYARETİ SİRASINDA ÖLÇEKSİZ OLARAK
ÇİZİLMİŞTİR).**

**EK M- ESKİŞEHİR TEPEBAŞI BELEDİYESİ KADIN SIĞINMA EVİ KAT
PLANLARI (SIĞINMA EVİ ZİYARETİ SİRASINDA ÖLÇEKSİZ OLARAK
ÇİZİLMİŞTİR).**

ÖZGEÇMİŞ

Ceyda Alpago, 03.07.1980 tarihinde, İzmir’de doğmuştur. İlkokul, ortaokul, lise eğitimini İzmir’de tamamlayarak, 1998 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesine girmiştir. 2003 yılında, bitirme projesiyle Hayati Tabanlıoğlu Onur ödülünü, ardından katıldığı Archiprix Türkiye 2004 yarışmasında teşvik ödülünü kazanan Alpago, 2004 yılında evlenmiştir. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık bölümü, mimari tasarım programında yüksek lisans eğitimi almaktadır.